
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<https://books.google.com>

ISTORIA GENERALA

A

DACIEI,

SAŨ A TRANSILVANIEI, ȚEREI MUNTENESCİ ȘI A MOLDOVEI.

DE

DIONISIU FOTINO,

traducere de

GEORGE SION,

TOMULŨ I.

BUCUREȘCI.

Imprimeria Națională a lui Iosef Romanov et Companie.

1859.

Deputatiloru Romani

DIN

Moldova si Tiéra Muntenésca

CARII

cu votulu loru din 5-24 Ianuarin 1859

AU UNITU

TIERILE ROMANE

ALEGANDU

UNU SINGURU DOMNITORIU

PE

MARIA SA

Alessandru Ioanu I.

traducătoriulu

dedica acésta carte.

525.823-B

PREFAȚIA TRADUCĂTORIULUI.

Fi-va, saș nș, bine venitș kartea ȝe daș la lș-minș? Eatș întrebarea ȝe mł-amș fșkștș din kapșlș lokșlșl, kșndș m'amș anșkatș de dșnsa !

Este o konvingere generalș kș șnș poporș fșrș istorie nș nôte ajșnge la onórea de a konstitșa, saș a se nșmł *nașisne*.

Romșnił, nșmał dșnpș ȝe s'aș deıntentatș mł aș vșzștș kș aș avștș șnș trekștș gloriosș mł o istorie, aș rșdikatș kapșlș mł aș simșitș ambișisnea de a se arșta ka *nașisne* în lșme. Strșmomłł noutrił, dșnpș timșnlș lorș, kș arma în mșnlș řmł sșșșineăș nșmele, ȝeara, legea, limba, aȝeste elemente ȝe konstitșș o nașionalitate. Modernł, în lokș de armele strșmomemłł, kș istoria în mșnlș aș emitș řnaintea popórelorș ȝivilisate, mł aș zisș: „*Sșntemș o nașis-ne, avemș drentșrł, dași-ni-le.*“

Řntorkșndș privirile kș o jșmștate sekolș în řmș, mł vșzșndș tikșloasa stare în kare Romșnił a-jșnsese, — vșzșndș jșgșlș strșbinilorș nșșș ne grșmazșlș șnșł poporș atștș de eroikș odinióřș, — vșzșndș grósa nemtiinșș în kare fanariotismșlș ne konlemise, — vșzșndș amorșpirea, stșniditatea, anatia, kare, ka niște nerdele de řntșnekare, sta řnaintea vederilorș șnșł poporș řntregș de 4 milióne de sșflete, — vșzșndș, zikș, asemine stare de lșkrșrł, mł kom-

първѣнд'о кѣ ачеа де фактѣ, нѣ се пѣте минѣна де-стѣлѣ де transformarea miraklósъ че vede astăzi. Че felix însă, ми кѣмѣ, аѣ ајѣнсѣ Româniі la ase-mine transformare? Nѣmaі prin desvoltarea simđъ-mѣntslі de nađionalitate.

În adevѣrѣ, ачестѣ simđъmѣntѣ kare дѣ sѣfletѣ, viagъ ми пѣтере popórelorѣ, era nekъnoskѣtѣ Romъ-nilorѣ. Elѣ нѣ пѣtea veni în spiritalѣ nađisnei nó-stre de кѣтѣ prin кѣvѣntslі adevѣrslі. Ачестѣ ma-re кѣvѣntѣ нѣ пѣtea veni la аѣzslі Romъnilorѣ de кѣтѣ prin voceа lѣminei. Sekolslі алѣ 19-lea a tre-bѣitѣ sѣ ne arate asemenea minѣne. Fіndѣ кѣ simбъ-rile nađionalitѣđei Romъne era інкѣ nealteratѣ de пѣtreјisne, trebѣia sѣ інkolѣeaskѣ, sѣ rѣsarѣ ми sѣ prodѣкѣ помѣлѣ ачела кѣ frѣkte атѣтѣ де strѣлѣcite. Predestinatѣ а fostѣ darѣ ka ѣнѣ Romъnѣ din Tran-sylvania, George Lazѣrѣ, sѣ vie ми sѣ kѣltive ачестѣ simбъre pređiosѣ. Ачестѣ simбъre зѣчеа ѣitatѣ în ma-nѣskrientele kronikarilorѣ vekі аі Romъnilorѣ, kari în timniі lorѣ кѣ o sabie інтр'о мѣнѣ lѣaѣ parte la lѣp-tele sekolslі ми кѣ kondeislі în alta skrieaѣ fantele sѣre а le lѣsa la memoria posteritѣđei. Пѣđini, ми prea пѣđini posedaѣ asemenea manѣskriente, ми мѣлјі din пѣstrѣtori нѣ le aveaѣ де кѣтѣ ka obiekte de мѣsseѣ, fѣrѣ а face niđi o întrebѣngare din ele. A-stfelіѣ нѣmele Kostinѣtilorѣ, Nekѣlѣemtilorѣ, Mѣsti-lorѣ, Kogѣlniѣenilorѣ, Maіorі, Пlinkai, ми altorѣ Kro-nikari, kari ka інgerі fѣкѣtori de bine fѣndaserѣ а-тѣte monѣmente memorabile nentѣ nađionalitatea nó-strѣ, — атѣte нѣme skѣmne зѣчеаѣ інтрѣ інтѣnerekѣлѣ nemtiingei. Dar Lazѣrѣ а venitѣ ka ѣнѣ apostolѣ інтр'о omenire rѣtѣcite, ми, кѣ istoria în мѣнѣ, а

demtentatǎ spiritalǎ tǎmnițǎ alǎ Romȃnilorǎ, suvȃnd-le cine sǎntǎ, ȃe aǎ fostǎ mi ȃe potǎ sǎ fie.

Dǎpǎ Lazǎrǎ, adevȃrȃi sei, Eliade, Kogȃlniceanu, Aronǎ, Bȃlcescu, Lazǎrianǎ, propagatȃ lȃmina adevȃrȃlei, kare fȃkȃ ne Romȃni a simȃi ȃn sine-le demnitatea lorǎ. Aȃemȃtia, apoȃi mi alȃuȃi mȃi jȃni, desvoltatȃ istoria Romȃnilorǎ mi o fȃkȃrȃ kȃnoskȃrȃ mi strȃinilorǎ; dǎpȃ kare pȃbliciȃmȃi Eȃropei ȃivilisate, mi semnele de viaȃȃ naȃionalǎ ale Romȃnilorǎ, fȃkȃrȃ ne kabinetele lȃmeȃi a-mȃi ȃntȃrȃe okȃi kȃtre ponorȃlǎ xȃtatǎ, a se okȃpa de drentȃrile sale mi a-lǎ pȃne sȃb garanȃia ekȃilibrelȃi Eȃropeanuǎ, ȃn kare a ajȃnsǎ.

Fȃkȃrȃ-s'a ȃnsȃ ȃre de ajȃnsǎ pentȃ istoria nȃstrȃ? Nȃ mȃi este ȃre nimika de prodȃsǎ saǎ de reproȃsǎ?

O! nȃ! orȃ kȃte kȃrȃuȃ s'ar da Romanilorǎ despre istoria lorǎ, n'ar fi de prisosǎ. Ori-ȃe opere vekȃ saǎ nosȃ. trebȃe sȃ le stringemǎ ȃnpȃrejȃrȃlȃ noȃtrȃ ka niȃte tesȃre ale naȃionalitȃȃei nȃstre. Vedemǎ ponȃrele ȃele mȃi ȃivilisate mi mȃi mȃrȃ okȃuȃndȃse ne ȃȃetȃtǎ de istoria lorǎ. De ȃe darȃ Romȃniȃ sȃ nȃ aȃbȃ mi istoria lȃi Dionisiǎ Fotino, kare a servitȃ ka aȃtoritate pentȃ mȃlȃi din skritorii kontȃmpȃranȃ, ȃe s'aǎ okȃpatȃ kȃ literatȃra nȃstrȃ istorikȃ?

O karte ka aȃeasta ȃn mika bibliotekȃ istorikȃ a Romȃnilorǎ, amȃ sokotitȃ, kȃ konvingerea mȃi mȃltorǎ amiȃi, kȃ va fi bine venitȃ. De aȃeeȃ sȃ arȃtȃ ȃn skȃrtȃ ȃe este karteȃ mi ȃe a fostȃ aȃtorȃlȃ ei.

Karteȃ lȃi Fotino se vede pȃblikatȃ la anȃlȃ 1818, ȃȃȃritȃ la Viena, kȃ konkȃrsȃlȃ mȃi mȃltorǎ pȃrensmerȃnȃi din ȃmbele pȃrinȃiate. Jȃdekȃndȃ dǎpȃ datȃ, se vede kȃ Fotino a fostȃ kontȃmpȃranȃ kȃ

nemăritoriislă Lazăr. Îmi pare rău că aicea nu pot să
da mai multe note despre biografia acestor omi demni
de stima Românilor. Conjur se continuă și,
kari trăsese înk, s-mi komuniče svenirile lor,
pentru ka mărșă în tomșile viitoare s pot să da o
skidă kă de preskrtat despre viad sa. După
tote probalitatea, acest bbrbată erea prea virtuosă
pentru epoka în kare a trăit. Săb Domni Fana-
rioi, konsengenii lui, în lok de a face ceea ce
togi Greii făcea, — în lok de a se okupa de po-
sinișnea sa personală, se okupa de istoria patriei sa-
le adoptive. Elă preferă a trăi în neavere, ka v-
tafă de karte mi săb patronagișă și boeră Română
patriotă ' mi a lăkra la o operă folosită derei. I-
deea lui era fericită. Pe timpul seș limba Romă-
nească nu era kultivată. Limba societății de săsă
era limba Grecească. Jnimea nobilă, până mi sek-
șă frumosă, își făcea învârtășile în această lim-
bă armonioasă, kă tote kă săb și regimă ată de
fatală. Fotino dară isbăti a popularisa, mai multă
să mai puțină, istoria derei Românești într'și
timpă kăndă ea era mai nekunoskă. Făcă prin
șmare și serviciș reală Românei. Greci din dea-
ra noastră, kă kăvântă să făcă de kăvântă adeseori
osindii pentru șgina izbire ce arată kătre Țerile
Române, pot să se mândrească kă nămele și
Grekă ka Fotino, karele întră adevără a denșă și
tribă de reknoștingă pe altarășă acestei patrii dăci
mi generose pentru străini.

Opera lui Fotino este în trei tomș, kare aș ș-
mătoărea împășire mi kănrindere:

1 Țănosatșă Bană Dina Filineskă.

TOMUL ÎNȚĂLĂȘ, cuprinde cele trei părți de arheologie, adică, Partea saș Epoca I, istoria mi o-riginea Dacilor kș msluī anī înainte de Kristș pș-nș la Traianș.

Partea, saș Epoca II, de la anulș 106 dșpș Kri-stș, adekș de la Traianș pșnș la anulș 285, saș pșnș la strșmștarea koloniilor romane peste Dșnș-re în Mesia, sșb împșratșlș Așrelianș.

Partea saș Epoca III, de la data nșmitș pșnș la întemeerea Prinșipatelorș sșb Radș Negrș mi Dra-gomș, kșurinzșndș istoria Daciei prouil de dinkșche de Dșnșre, kș tôte fasele prin kare aș trekștș, pre-kșm mi istoria Romanilorș din Mesia mi a imneriș-lșī Romșno-Bșlgarș kare fșndaserș. Tôte așeste kș note fôrte interesante atingștôre de geografia, de an-tivitișile, de monșmentele, de monetele mi de limba Romșnilorș, ne lșngș kare mi tradșkștorșlș a adșogăț dșpș slabele sale kșnomtinge, ne ișī ne kolo, kșteva notige ne șnde a sokotitș kș ale aștorșlșī n'aș fostș indeshlșitoare, saș ne șnde a krezștș kș este în erôre.

TOMUL AL DOILEA, cuprinde în Partea saș E-poka IV, istoria Șerei Mșntenemșī de la anulș 1241 pșnș la 1812, adikș kronologia mi șautele Romșnilorș mi ale Domnilorș de la Radș Negrș Bassarabș, pș-nș la Ioan Karagea.

TOMUL AL TREILEA, celș mai interesantș, kșurinde:

Partea saș Epoca IV, întokmai dșpș planșlș tomșlșīalș doile, istoria Moldovei pșnș la 1812, adikș de la domnia lșī Dragomș pșnș la așeea a lșī Șkar-latș Kalimakș;

Partea V, Deskrierea geografiș mi politiș a

Церей Мәntenemті, адикъ desnre mърimea mi інтин-
derea teritorisлї, desnre mәngі, metale, klimatъ, rіrі,
prodъkte, karaktere, datine, arte meserіi mi komerнұ;

Partea VI, імпергїrea politikъ a Церей Мәnte-
nemті, interessantъ din пәntлш de vedere a vekei
organiзrі administrative din lәntrә.

Partea VII, desnre kinлш momtenirei mi a гъ-
vernлшї Domnilorъ; desnre reforme mi інfrәmәseггrі;
desnre deкәdinga гъreї; desnre tribәtъ; adәnare de
xatixәmaismәrile Porгeї Otomane mi aktәrile de ka-
mitslagіsne;

Partea VIII desnre імпергїrea mi рәndәlala fәn-
kпisnilor; desnre serviгisлш Ҙiganilorъ; desnre fa-
kәltәpile saъ drentәrile mi datorіile Domnilorъ; des-
nre legіsirile lәї Insilante pentрә boerі; desnre рәn-
dәsirea Domnilorъ, desnre astoritatea mi desnre ki-
плш kәmъ se priimeaъ kәndъ veneaъ la tronъ; de-
snre рәndәsirea dregәtorilorъ; desnre kәrtea Domni-
lorъ, tribәnale, finance. ш. ч. l.

Partea IV, імпергїrea politikъ mi geografикъ a
Moldoveї, dәпә planәl Пәггeї VI.

Voindъ чineva съ факъ әнә kriterіs drentъ ass-
nра ачестeї opere, нә va пәtea zичe къ este o isto-
rie de chele mai komplekte. Пәггile інtemeeate ne
dokәminte mi sorгingі klassичe, сәntъ ін adevнръ se-
riöse mi јste. Dar astoriлш n'a avәtъ pentрә әne-
le epoce destәle dokәminte ne kare съ se інtemee-
ze; atәnче se vede mai сәnerғivalъ mi kade ін ipo-
tese, ka тоғі istorичii kәndъ se афт ін асемине по-
sigіsne. Se vede інсә къ bravлш istorикъ mi-a datъ
mәltъ strәdsingъ, ka съ факъ lәkrәлш кәtъ mai kom-
nлектъ. Ін томлш ал II-lea, mai кә seamъ, кә a-

tăta skəmnpătate s'a okșpatș de kronologia Domnilorș, în kătș citeazș mi Xrisóvele țe aș rymasș de la fie kare domnitorș. Neferičita, epoka a invasiōnei Grečilorș în ȝerile nóstre, mi a Domnilorș Fanarioti, este skrisș ka o adevęratș eponee mi kș o inimș în adevęrș romșneaskș; mai tóte familiile însemnate de astșzi vorș vedea rolșrile pęringilorș lorș. De mi Grekș, Fotino se vede kș a kșlkatș pe inima sa, mi, pentrș ka șș fie veridikș, a deskrisș kș nenęrtinire mi kș kompętimire de inimș romșneaskș, kalamitędile kște aș sșferitș ȝerile romșne din kassa konsęngenilorș sel.

Pșblikșlș ęetitorș va ęeti-o mi va anęęęi-o.

Dșpș aęeste mș simęđ datorș a da óre kare seamș ęetitorilorș desne tradșcere.

Aęeastș lșkrare artificialș, kare se křamș *tradșkysne*, este mșlșș mai ingratș de kătș întreninderea șnei skrieri originale. Kęndș skrie ęineva ęeva originalș, řmř faye nlanșlș, řmř-řmř esņșne ideile kș limba sa, kș stılșlș seș, řęrș nięi o řmpe-dikare de regșlile pșeskrise ale artei skrisșlș: nș kșęetș de kătș a se faye interesantș, saș nłkștș ęetitorilorș. Kęndș tradșcere řnșș, este datorș mai řntș a kșęeta ka șș reprodșkș kș konștiinęđ opera astorișlș, mi anoř a se deęide șș aleaęđ șna din doșș sisteme adontate řn arta tradșcerei. Este tradșcerea *liberș*, mi tradșcerea *řdelș*.

Tradșcerea *liberș* ęere ka opera originalș șș fie reprodșș řn řntregimea sa, kș řmęęęeala mi nlanșlș seș mi kș tóte ideile sale, lșęndș-řmř tradșkștorșlș voe a tșea periódele, a řntóęę frasele, řnrșșnș kșvęntș a se esņřima kș libertate pęnrș ka șș prodșkș řnęelesșlș skrieri astorișlș primitivș.

Traducerea *fidels* cere ca opera originală să fie reprodusă în originalitatea sa, cu frazele și perioadele sale, cu stilul și expresiunile sale. Traducătorul se mărginește a reproduce din cuvânt în cuvânt opera autorului, observând numai ca cuvintele care se servesc să fie bine alese și să esnime adevăratul înțeles al ideilor autorului original.

Din aceste două moduri de lucru, negreșit că cel de pe primul este cel mai meritos; pentru autorii clasici, mai cu seamă, este neapărat, căci altfel n'am putea avea idei de modelele clasice. Asemenea lucru este chiar șomru, când se scrie două limbi care au afinitate între sine; este foarte greu însă, când se face între două limbi eterogene. De exemplu, este șomru pentru Românii a traduce din limbile sârbi care a lor, președinte francez, italian, latin, spaniol, portughez, căci aceste limbi au mai aplecat forme, aplecat construcție, și aplecat natură de expresie; traducând cineva din aceste limbi, numai aș putea face o rea traducere, căci nu va ști să Românească bine să limba din care traduce. Este greș, din contra, a se ține de modelul traducerii fidele, când știe Român să va apela a traduce din Nemțește, Turcește, Evrește sau Grecește: totuși aici se s'au înșelăți a o face, voră reșoluiți că să greșit. Pot să adăug de exemplu traducerea lui Plutarh, făcând de bravul și doctul Aristia, pe care nimănui n'o putea mi că drentă. Eș, care amă citit'o, mărturisesc că de știe de ori amă șvrlit'o din mână, înecat de întortocșirea fraselor grecești (care nu mergă pe Românește) mi de neologismii ce că drentă cuvânt,

póte, a fostă nevoită tradskǔtorislă a krea, pentră ka sǔ renrodskǔ originalitatea sakră a astorislăi seă de predilekǔiune. Mare dibǔcie, mare ostenealǔ, mare strǔdǔingǔ, trebse pentră ka sǔ rcǔmeaskǔ čineva la asemine apǔkǔtǔrǔ.

Dar pentră tradǔčerea kǔrgil lăi Dionisiă Fotino, n'amă pǔtǔtă mi niči amă voită a adonta modelă tradǔčerei fidele. Čelăintǔis kǔvǔntă imi este kǔ astorislă meă nǔ e niči originală niči klassikă, pentră ka sǔ infǔđimeză stitlă seă ka modelă în literatǔra Romǔneaskǔ. Fotino a skrisă în limba čea korǔntă mi ponǔlǔrǔ a Greiloră din Fanariă, kǔ kare eraă denrină Romǔniă đǔne timǔislă seă. Pe lǔngǔ ačeste, de mǔltă če četise letonisegele mi dokǔmentele vekl kǔ kare s'a servită în skrierea kǔrgel sale, elă ajǔnsese a se identifika kǔ stilălă kronikariloră, saă mai bine zikǔndă kǔ stilălă kǔrgiloră bisericemti. Amă sokotită đǔrǔ kǔ, daka amă fi prodăssă kǔ fidelitate asemine stilă astǔzi, kǔndă Romǔniă s'aă deprinsă kǔ đnă stilă mai înflorită mi mai korektă, karteă ar fi rǔmasă mi nečitită mi nevǔndǔtǔ. De ačeea mǔnka mea a trebăită sǔ fie îndoită: amă fostă nevoită a čea frasele, a întǔrče periódele mi a esnrima ideile astǔrăslăi kǔ stilălă meă prǔuriă, fǔră a altera insǔ nimikă din essingǔa originalăslăi.

Dar în čele de ne đrmă, lǔsǔndă lǔkrarea mea artificială în kritika pǔblikăslăi, nǔ amă de kǔtă a mai zice: amă fǔkstă če amă pǔtǔtă; amă lǔkrată kǔ konmtingǔ; fakǔ alǔii mai bine!

G. SION.

PARTEA PRIMA.

EPOC'A I.

D

A TRASSI

Dania
romani de
tate monar
laur, saș

1. Sînă Eșco
re de sea ma
Răzînt, saș
tate răsări
vîșile Ilod
1. Iurak saș
de alio se
tin. Răgar
te curat, A
rei în mar
Căp, Iar
de v. rom
zi țările
Bog- mi

ISTORIA GENERALA A DACIEI,

SAŨ

A TRANSILVANIEI, TIEREI MUNTENESCI SI MOLDOVEI.

PARTEA PRIMA.

EPOC'A I.

CAPITULU I.

Dacia din vechime făcea parte din Svitia Ex-
ropeană după zisa Elinilor¹, karij astfelis nămiaș { Appian.
Soph.
la Ilir.
toate noaparele ce lăkseaș spre mează-noapte, dinkolo de
Istră, saș Dănzep². Săb nămire de Dacia se kănrinde

- 1 Svitia Eșropeană, kare se nămia mi cea mikă spre deosebi-
re de cea mare, este o parte din Eșrona, așztoare între Pontul
Eșsină, saș Marea Neagră kătre meazăzi, între lakul Meotide
kătre răsărită, între Rășia kătre miază noapte, mi între pro-
vingiile Hedolia mi Volinia, adekă totarile Holoniei. { Geograt.
lui
Meletii.
- 2 Istră saș Dănzep, năzede din Săabia, dăkatul Virtembergulăi, mi
de akolo se face năstitoare; kărgăndă nrin Virtemberg, Bavaria, Aș-
tria, Ūngaria mi nrin o parte a Tărtiei, adekă Serbia mi Bulgaria kă-
tre așăș, deșra Mănteneaskă mi Moldova kătre nărdă, între nrin vinul
găsi în marea Neagră din kare cea mai din așăș se nămia din vechime
Tiagola, iar așzăi tărgănte Kilia, după cetatea kă așăș năme; a
doă se nămea Băriș, așzăi Sălina; a treia Săbătrile, așzăi St. George
mi Endrele Bogaz; a nătra se nămea Țelă Bănă, așzăi Părtiga mi Kani
Bogaz; mi a vinăea se nămea Norakă, așzăi Geul Skele. Iar mai din

Moldova¹ de astăzi, geara Măntenească², Transilvania³, mi o parte din Ținut⁴. Se mărginea desure Nord⁵ kă măn-
gii Karnagii⁶, iar desure partea Sarmagiei, saș Rășia de as-
tăzi⁶ mi Podolia⁷, nîrî rîslă Nistră⁸ desure Basarabia⁹, kă-

din jos de gura a cîncea este snă golfă al mării Negre, unde din vekime era Istronole, nămită astăzi Kara-kerman.

- 1 Moldova astăzi se otăremte desure nord⁵ kă Polonia, desure răsărită kă Basarabia, desure sîdă kă geara Măntenească, mi desure auzsă kă Ardealul saș Transilvania.
- 2 Geara Măntenească de astăzi se otăremte desure răsărită kă Moldova, desure Nord kă Transilvania mi Banatul Timișoarei, desure auzsă mi mează kă rîslă Dunărea.
- 3 Transilvania se otăremte desure nord⁵ kă Rășia mikă saș Polonia, desure răsărită kă Moldova mi geara Românească, desure auzsă kă Ținut⁴ mi kă Banatul.
- 4 Partea aiceasta este Banatul Timișoarei din Ținut⁴ de jos, kare are desure nord⁵ rîslă Tisa, desure răsărită Transilvania, desure sîdă Banatul gerei Românești, mi desure auzsă Dunărea, în drentulă Sărbiei.
- 5 Avești mănă sîntă foarte 'nalgă, mi cei mai mari din Esrona; vîrfurile snora sîntă mai înalgă de kită norii mi akoperite kă ninsoare; legă kă snă langă snii de algă, săb diverse nămiri, desuartă Polonia de Ținut⁴, delimitează Transilvania, Moldova, geara Românească, trekă urin Ținut⁴, Bosnia, Silesia, mi parte din Germania.
- 6 Rășia Poloniei, snii o nămesă blondă, mi algă neagră, sure deosebire de Rășia albă, saș Moskovia; mōnriș înă este Roksolania, saș parte din ea, dăpă kare s'ă nămită Rsmii. Aiceastă dar Rășie se află între Polonia cea mai din sîdă kătre auzsă, între Polesia (parte din Litănia Polonească) kătre nord⁵, între Volinia provīngie a Poloniei mari, mi între Podolia meridională kătre răsărită, — iar desure sîdă se desuarte de Ținut⁴ mi de Transilvania nîn mănă Karnagii.
- 7 Podolia are desure auzsă Rășia blondă, desure sîdă Moldova, desure nord⁵ Volinia mi desure răsărită Tartaria mikă; se desuarte în Podolia de sîdă mi de jos, mi cea diu sîdă are de kanitală Kameniga, mi ne așroape Movilă mi faimoasa cetate Xotină, iar cea din jos Kiovia saș Kiouă.
- 8 Nistră, de Elini se nămia Tiras; elă nășede dintr'ună lăksmōră ală Rășiei negre, saș Galigiei; trece ne săb noalele mănăilor Karnagii, kărgîndă kătre răsărită, desuărgîndă Polonia, saș Podolia de sîdă, mi Moldova de jos mi trekîndă ne lăngă Bassarabia, se vară în Pontul Euxin saș marea Neagră.
- 9 Basarabia se află la otarele Tartariei miă mi ale Poloniei, între Prută mi Nistră mi se mărginește kă Marea Neagră desure mează.

tre meazzy desure Mesia de jos¹ saş Bulgaria¹, prin D-
nre; mi katre aussy iarymy prin Dnre desure Mesia de
ssş saş Serbia², mi prin rîslş Tissa³ desure Ţngaria de jos⁴.

CAPITULŪ II.

Ței întȃi oamenȃi kari aș okșnatș mi aș lksitș { Ț. Chr.
 aveastș dearg frsmoșș, de mslgi istopici se zice kȃ 2000
 ar fi venitș⁵ din Sarmagia Asiatikș⁶ mi din Svitia; kȃ Cosmog.
 Jean Abbē
 d'Artois Pa-
 ris, 1750.

- 1 Bulgaria se află între țările Nord-Estice, mi se otzremte desne răsărită k Marea Neagră, desne sdd k Muntele Emu, desne aussy k Serbia, mi desne nord k Dnărea.
- 2 Serbia se otzremte desne nord k Dnărea mi Sava, desne aussy k Bosnia, desne sdd k Macedonia, mi desne răsărită k Bulgaria mi parte k Dnărea. Kanitala ei este Belgradul, saș vekia Leconole.
- 3 Tissa, rîș al Ţngariei, năruede din mângii Karnagii desne otarslă Rășiei negre mi ală Transilvaniei; nrimemte în elă mai mlate nărae mi se varș în Dnăre, din jos de ȳetatea Pietervaradain.
- 4 Ţngaria se nămeite în komnă Magiar, mi de ȳtre Nemgii Ţngara saș Ţngarland. Se înveinează astăzi k Austria mi k Stiria. Desne nord se desnarte nrin Karnagi de Polonia, desne răsărită de Transilvania, mi desne sdd de Slavonia nrin rîșlă Drina, kare năruede de la otarele dintre Tirol mi Karniolia mi nrimindă mai mlate nărae se varș în Dnăre. Se înnarte, nrin Dnăre, în Ţngaria de sss mi de jos: ȳea din sss se întinde din rina stingă a Dnărei năn în Polonia, iar ȳea de jos din ȳealaltă rîră năn în Kroația mi Slavonia. Vekea kanitală era Presburgul, ȳetate în kare se năstra stemele înnărtate ale Ţngariei; iar astăzi este Buda, lăngă Dnăre, kare Nemgii o nămeskă Ofen.
- 5 Nă se mtie înșă kăndă aș venită, nișă evenemintele loră ȳele însemnate; atăta nămai este nrobabilă kă aș venită k mlgii ani înainte lăi Kristă, kăy k 510 ani mai nainte a venită asșnra loră Dariă, înnărată lăi Permiloră, kă foarte mlate omtire, mi foarte răș fs resninsă; asemine mai ne șrmă Lisimakă, kă 322 ani înainte de Kristă, viindă asșnra loră earămi a fostă btătă ȳtre sekulă lăi întă al lăi Kristă, era atătă de noulătă nămăntă lăi Daviei, înkătă s'aș onșă k tărie mi kiar învingătoareloră omtiri ale Romaniloră, kare aș fostă sșnșă mai toată lămea.
- 6 Sarmăgia Asiatică se află ȳtre otărele Eșronei, Asiă, mi ale rîșlăi Ra saș Volga, între Oȳeanslă Boreală desne nord-estă, Marea Neagră mi Marea Kasnikă desne sdd, între Săitia Asiatică saș Tartaria mare desne răsărită mi între Sarmăgia Eșroneană desne aussy, unde e a

1. Chr. 335. } ar fi fost strănenogii ai lui Rixad, fiul lui Go-
 Istorie. Bi- } mer, nepotul lui Iafet, mcl. Noi însă, fără să intrăm
 ros. Con- } în asemenea minşugiositate de genealogii, suntem
 timp. cu Al- } kute se vorbeskă de către astorii vekî mi mo-
 tamph. Eu- } dernî în istoria desnre Davia. Dar fiindcă kă în se-
 seb. } kolii primitivî ponoarele ce lăksiaş spre nord, din-
 kolo de Dsnre, eraş liisite nă nămaî de astori, dar mi de
 litere, iar ponoarele lăminate mi civilisate, preksămă Elinii
 mi Romanii, nă aveaş nici o relaşisne kă ele, de aceea nici
 şnelă din skriitorii vekî nă a făkatş vre o istorie generală
 desnre înşenştăş Daviei, ci atingă nămaî kăte ceva în trea-
 kăţ în tre alte mălte istorii.

stăzi partea boreală a Moskoviei mi Tartaria Moskovits, ale kărei provia-
 giî sântă Divina saş Dsina, Kondora, Hegora, Permia, Samoedia, Siberia,
 Biatka, Lonia, Loskomoria. Kanitalele ei eraş, Kazansă, Astrakansă,
 mi Bulgaria, kare se adană de risă Volga.

- 1 Svitia Asiatică, saş Tartaria mare, se delimitează de către Marea Kas-
 nikă, de Persia, de Indiă, de imnerisă Tibetsă, de Mongolia, mi de
 Asia Răssească. Aveastă mare geară kominde lokşî nisinoase, mi
 kămnii seş, între kari însă sântă mi lokşî mănoase. Toată este lă-
 ksita de Tătarî, kari poartă diverse nămiri: şni şmbă rătşindă ka
 nomazi; şni statornişigî se okşă kă agrikăltura, kă kremterea vite-
 loră, kă meseri de lăksă, mi kă komergă ne şskată, avândă mi orame
 marî; nă sântă şsuză însă nămaî şni şvernă, ci sântă imărgigî în
 mălte mai miş, kărmşite de Xanî mi algi domnitori. Cea mai însem-
 nată mi mai mare provingie a Tartariei este Bskaria, kă şntă minşnată
 oramă de avecamă nămire, a kăreia jămătate parte desnre răsărită este
 şsuză imăratăşă Kinei. Mogolia, partea cea mare a Tartariei, kare are
 vele mai mălte lokşî năstă, nisinoase, nădăroase, mi kămnii sterne, es-
 te şsuză cea mai mare parte la Kinezi, mi o parte mai mikă la Rămî;
 iar lăksitorii seî sântă Kalmăş, trăeskă ka nomazi avindă kăteva ora-
 me înkăsite nămaî prin grămezî de kortari saş matre. Imnerisă Ta-
 getsă stă şb imnerisă Kinei. Iar Svitia nordică, se gine toată de în-
 tina imăregă a Răşiei, de unde se mi nămemă Asia Răssească. A-
 veastă se komăne din doz nărgi nărginale: din partea cea mai mikă
 desnre anşă de măngi Ūrali, în kare se află şşerniile Kazan mi As-
 trakan, — mi din cealaltă parte mai mare, desnre răsărită Ūraliloră,
 în kare se află şna şingă geară Siberia, cea mai mare din lăme
 fiindă kă întreve kiară ne Esrona, iar ne Tăria Esroneană mai măltă
 de dozăş de ori; aerăş seî însă este foarte reş, eară foarte tare, mi
 kăldăra foarte ferbinte; lăksitorii, afară de semengia domnitoare răsă-
 seas-

getetori; ns aveaș alte arme de kŭtș kŭksre kŭ
 sŭgepi inveninate la vîrșri, sŭlige mi kŭgite, saș
 kŭse; eraș imnŭrgiŭi sŭb mai mŭlŭi kŭnitani miŭi
 dŭnŭ cete, mi dŭnŭ timpiŭi anŭlŭi tŭceaș eskŭrsiŭi
 pentrŭ întinderea ȝerei lorș, lŭksindș sŭb kortŭri.
 La nevoe înș de apŭrare, se sŭpŭneaș la ŭnș ko-
 mŭndantș dŭnŭ alegere, karele se cerea sŭ fie omș simnŭș,
 drentș, sobrŭ, kŭ kŭgetŭri de eroismș, prekșm a arŭta'o
 mi în fantŭ ŭnŭlș din kŭnitaniŭ lorș, nŭmitș Dromixete,
 prekșmș mai înainte se va vorbi.

Vurm.Clim.
 Alex.Strom
 Ptolemeu.
 Strabon.
 Melet.
 Jean Abbé
 d'Artois.
 Strab.

Maș eraș mi alte ponoare înprejŭrŭlș ȝerei
 ȝavilorș, din oriȝina Sviȝilorș mi a Sarmatilorș,
 prekșm: Panonii, de la kariŭ s'a fŭkstș Panonia¹ saș Ŭngaria
 de astŭzi; Tirigetiŭ imnŭrejŭrŭlș riŭlŭi Tiras, saș Nistrŭ;
 Aksiaŭi², Bessiŭ, Arimanii, Assedonii, Giŭrgiŭ nomazi,

- 1 Panonii eraș Sviȝi, kariŭ viindș în ȝeara Țelȝilorș, Portŭgalia de as-
 tŭzi, mi kŭzerindș-o, aș nŭmit'o Țelte-Suitia. Pe ŭrmŭ arŭnkŭndș-
 se asșura Germaniei, mi sŭnșindș ȝerkŭlș Asstpieŭ, l'aș nŭmitș
 dŭnŭ nŭmele lorș Panonia. Dŭnŭ aȝeasta renezindș-se mi kŭ-
 ȝerindș nŭmintŭlș Ŭngarieŭ, l'aș nŭmitș mi ne aȝesta Panonia; iar
 Asstria a rŭmasș Panonia veke. În kontra lorș a venitș mai întii Isliș
 Țesar, dŭnŭ elș alȝii, mi în ȝele din ŭrmŭ Tiberiș i-a învinsș nŭnŭ ȝe
 imnepisŭlș Romanilorș a înȝenŭt sŭ deklina. Atŭnȝi aș venitș Gogiŭ
 kariŭ învingindș aș dominat'o; ne aȝemtia i-aș alŭngatș Țeniŭ, ŭn po-
 norș sŭlhatekș ȝe lŭksia ne lingŭ lŭksŭlș Meotide, mi aș venitș în Ita-
 lia kŭ imnŭratŭlș lorș Atila; de akolo întorkindș-se iarșmi, aș nŭstratș
 Panonia, nŭmindșo dŭnŭ nŭmele lorș; ne aȝemtia i-aș alŭngatș Longo-
 barziŭ, mi earșmi ne Longobarzi Țeniŭ, mi în fine ne la anŭlș 900 de la
 Kristŭ, ne kŭndș imnŭrȝia Arnolș, a venitș în kontra lorș ŭnș onorș
 din Suitia nŭmitș Avari, kŭ kariŭ ŭnindș-se ne ŭrmŭ mi rŭmamii Țeniŭ,
 a reŭtatș nŭmele de Ŭgŭriŭ, mi ȝeara lorș Ŭngaria.
- 2 Tirigetiŭ, kariŭ lŭkŭeaș Podolia de sŭș mi de joșș, Aksiaŭi de ne lingŭ
 Tiras, dinkolo de Volinia mi de Tartaria inferiorŭ, ŭnde eraș Britolagiŭ,
 Mesagegiŭ, Arniŭ, Bessiŭ, de la kariŭ a lŭtatș nŭmele Bessarabia, mi alȝii.
 Tartarii de astŭzi saș Bŭgeakliŭ, kare astŭzi este narte din Bessarabia,
 ŭnde era kŭ ȝŭgini anŭ mai nŭnte Ozz, ȝe din vekime se zȝcea Aksia-
 ȝe, aflŭtoare ne malŭl mŭrei Negre la rŭvŭrsarea riŭlŭi Boristene, ŭnde
 auroane se varș mi riŭlș Inanis, nŭmitș Bŭgulș astŭzi. Aȝestș piș
 nŭȝede din Podolia sententrionalŭ, desnŭrgindș-o de Volinia, mi adŭnindș
 mai mŭlte orame, imnarte ne ŭrmŭ Podolia de joșș în doș nŭrgiŭ, mi

Basiliziū, mi algiū¹ din Enirslē Tasrikē; Tasrosvigii mi Sui-
 totazrii din Xersonesē, kare se nemi mi Svitia mi-
 kē,² sure deosebire de cea mare; mi din sēsē de ^{Ptolom.}
 avertia Tanaigii, imurejerslē rīslē Tanais³, Boristeni-
 giū ne lēngē rīslē Boristene⁴, Meogii ne lēngē lakslē
 Meotide⁵. Assemenea mi Tessagegiū mi algiū⁶, Iasigii, ka-

vārsindse in Boristene, nēginē mai la vale se varē imreznē kē elē
 in Marea Neagrē, dēnē ce face unē kērsē mai de doz sate mile.

- 1 Toḡi aveggia mai in ȕenere se nmeaē Bosuoriani mi Krimeriani, nē-
 migi astēfelē de kētre Ķimbri Germaniei de neste Oȕeanē, diu kari se
 koboraē lēksitorii din Peninsla Tasrikē ce se nmea mi Svitia mikē
 sure deosebire de cea mare. Toḡi astēzi se nmeskē Tatapi, mi staē
 sēb Rēsia.
- 2 Xersoneslē Tasrikē fēȕea parte din Tartaria inferiorē, sure sēdslē Sar-
 magiei Esrone. Elē se nmea mi Tazaria, ne kare aē stēninitē Eli-
 niī, intemeindē sate mi opame; ne Elini i-aē gonitē Tasrosvigii; ne a-
 vertia i-al sēsēs anoi Mitridatē imūratslē Pontslē; ne avertia invin-
 gindslē anoi Romanii, l'aē stēninitē ei. Pe srmē mare parte aē stēni-
 nitē Genovezii; ne aveggia anoi i-aē gonitē Tatarii, ne kari i-aē sēsēs
 imūratslē tēȕeskē Soltan Maomet II; astēzi insē se stēninate de
 Rēmi mi se nseme kērimslē, saē Krimcea.
- 3 Tanaisl, kare se nseme mi Don, nēȕede din lakslē nē- ^{Geog Adam}
 mit Ivanov Leȕiore, din Rēsia anssanē, nrovingia Rezan Osse- ^{Christian}
 ra; mi kērgindē kētre rēȕritsl rīslē Ninnē, mi srmindēmi kērslē totē ^{Gaspard.}
 kē dīnslē, se varē in lakslē Meotide. Avertia in vekime se sokotea
 ka rīslē ce arē fi fostē inȕe xotarele Asiē mi Esronei.
- 4 Boristenele, in komēn se nseme Ninnē, elē este ȕelē mai frmosē rīē
 alē Svitiē, kē anē limnede, mi kē nemti fēȕē de oase; nēȕede din lo-
 kērile anssane ale Rēsiē; intrēndē in Polonia adanē mai mēlȕe orame
 din Litsania, mi kreskindē nrin mai mēlȕe nēȕrae, nrekēm Beresina, Pri-
 netē, Sossa, Desena, mi alȕele, treȕe nrin Volinia saē Podolia de josē, ne
 anroane de Kiev, mi in ȕele de ne srmē dē in Marea Neagrē.
- 5 Avertē lakē al Tartariei s'a nēmitē astēfelē fiind kē kȕoȕente nemti de
 tot fēlslē. De vesiniē sei se nseme Temerinda, saē mēma mēȕei, mi
 de Svigi Karmalsk, saē oramēl nemtilor. Elē se afē inȕe Sarmagia Es-
 roneanē desne nordē, inȕe Sarmagia asiaticē desne rēȕritē mi sēdē,
 mi inȕe Xersoneslē Tasrikē saē Krimcea desne anssē. Se nseme kē
 Marea Neagrē npin Bosfopslē saē strīmtorea Kara, mi se desnarte npin
 lakslē Bike mi nrin peninsla lēi Zenone. Ķirkonferinga sa este anroane
 de 600 mile, iar lēȕgimea gēȕei sale de 20 stadii.
- 6 Avertia se nmeaē mi Tersagegi; lēksiaē ne lēngē lakslē Meotide,
 nrin nēȕsri mi se nstreaē kē vīnȕtoarea. Pe lēngē ei eraē mi Geloni
 kari mi zēȕȕveaē fēȕele, nentē ka sē se arate sūȕimintȕtori la inē-

ri se numească mi Meoni, venindă de la laksi Meotide mi lăksindă partea nordică a Daciei; mi în cele de ne grmă
 Strab. } Песчii, mi algiu¹ către vârsătura Dnărei; în këtë
 toate ponoarele acestea la nevoie se aliaă între ele.

CAPITULŪ III.

1. Chr. 1500 } Dnă acestea mi Dacia mi Panonia s'aă lă-
 Cosmogr. } kăită de patră ponoare: Sçigii, Çelgiu, Traviu mi Ger-
 Jean Abbé }
 d'Arois }
 Terent. }
 Strab. } Germanii², kare s'aă împărgiță, dnă ksm zikă is-
 toricii în doz: Bastarni, mi Pesçini³, ponoare ce e-
 raă odată din Sarmagia Germano-Esroeană⁴. Iar Elinii nre

miu; achemtia beaă mi sänge de kală. Mai eraă mi Nesrii, Iasigii, Kalin-
 nizii, Istriani, ne lingă gările răsăi Aksis, mi ne lingă Marea Neagră;
 mi algiu kari astăzi se nămeskă Zaporojeni, dintr'o frmoaș inssă a
 răsăi Boristene, Zaporovia, mi Dșvii, dnă răsăi Dou saă Tanais. Iar
 în komnă se nămeskă Kozavii, dnă vorba kozak, ce însemnează sol-
 dată răzătoră; mi oramăi loră Tanais, saă Azak.

1. Песчii, Troglodigii, mi algiu, lăksiaă ambele malsă ale Dnărei, într'o
 parte a Moldovei mi a Bulgăriei desne Marea Neagră. Achemtia se nă-
 meă în penere mi Gegii; astăzi inșă în avestă lokă sint Dobrogenii.
2. Germanii zikă kă s'aă nămită astfelă de la Gomer fislă lăi lafet, al kă-
 rei fiă Asxanas aă adăă din Babilonia, dnă răsăndirea neamșrilor, ne
 oamenii sei mi aă lăksită nămintăă Germaniei. Algiu inșă pretindă kă
 s'a nămită Germani de la *guera*, saă *gera*, kare însemnează resbelă mi
 de la *man* kare însemnează snadă, mi dnă komunerea acestora Gere-
 man, adekă resbelătoră.
3. Bastarnii sint un ponoră al Sarmăgiei Esroene, de ne grmășrile Mărei
 Negre, vecinii kă Pesçinii din Podolia mi kă Alanii din Litsania. Ase-
 menea mi Pesçinii, între Bastarni către nordă, între Ligii către apăsă,
 mi între Davii către ssăă.
4. Sarmagia, saă Sasromagia cea vece din Esrona, se împarte în doz:
 în Sarmagia Germanikă mi în cea Esroeană. Ponoarele Sarmăgiei
 Germane eraă: Senezii, Esticii, Pesçinii, Bastarnii, mi altele; iar ale
 celei-lalte eraă: Roksolanii, kari trăeaă în kășge, Alanii, mi altele.
 Vekile ei otare eraă: către apăsă răsăi Vistla*, marea Săedikă, saă

* Acestă răsă nășede din Karnagi desne Ungaria, mi trekândă nrin Varmavia kantala
 Poloniei, mi nrin alte mrovingii mi orame din Prusia, se desuarte în doz ramșre, din
 kare cea drăntă nămită Nogati se vară în golfiă Frisee Xaff; iar cea din ssăă Dan-
 diglăi, desuărgindă-se nrin alte doz gări, se vară în golfiă Dangligă.

togi îi nămeaș Svigiî nînz la cei de ne lîngă kataraktele
 Dnăreî de la Rsmava; înaintea tătșora înșă domneaș Daviî
 mi Gegiî, avîndș Domniî lorș uronriî nsmigiî Pavinagiî, nster-
 niș mi înfrikomaș nentș togi veciniî lorș, atîțș nentș vîr-
 tatea lorș fisikș, kișș mi nentș impetșositatea lorș. } Dion Cass.
 Așemîtia întemeaștrș o mare ustere mi konrindea }
 tôte lokșrile nrin kare trece Dnărea: Misia de josș, țe o
 stăpîneaș Gegiî, nînz în Mănteale Emș mi în malșrile }
 Pontelsî Eșssinș. Aveaș mi mște sate mi orame, } Ptolem.
 Arekșmș Arșina, Arșidava, Idasta, mi altele. Kari înșă eraș } Appian.
 ne timșrile așele Domniî Davilorș mi aî Gegilor nș se mtie;
 atîta nșmaî kș eraș nimte nopôre eroișe mi resbelștôre.

Nota I. Pe timșrile resbelșrș Troikș, (karele s'a }
 tșmplatș înainte de Kristș 1209) viind Traviî în A- } Chaern.
 sia mikș, mi lăksindș ne lîngă Ellesnontș, s'aș înfrăgițș kș
 diverse nopôre țe lăksaș ne akolo, nrekșmș Daiî din Ir-
 kania, Gegiî mi Messagegiî, (lăksitoriî de ne lîngă Kasnia
 se nămeaș Messagegiî,) kari eraș omopenî kș dînmîi }
 mi veciniî. Traviî, mai ne șrmș trekîndș Ellesnontșlș mi } Omer. II.
 întorkîndșse în Esrona, s'aș îmurtștieatș, mi aș datș } vers 845.
 mai mște nșmirî lokșrilorș în kare aș lăksitș. Pre } Ptol. Dion
 așemîti Traviî Eliniî în genere îi nămeaș Gegiî, ka șniî țe a-
 veaș așeleamî datine mi moravșrî; înșă Gegiî pronriî eraș de
 la Mănteale Emș, de o parte mi de alta a Dnăriî, kștre gș-

Baltikș, golșl Finikș în Baltika, mi linia țe merge dingolșlș așesta kș-
 tre lakșlș Albș; nrin kare Oșeanslș Sarmatikș, saș Marea Îngeșatș, se
 desnarte desnre Nordș de Germania, desnre rșșritș Svitiia Asiaticș, saș
 Tartaria mare kș șotarele așele kș kare se desnarte mi de Esrona, adekș:
 de la grile rîșlș Tanais, nrin o linie trasș nînz la rîșlș Obio, saș dșrș
 algiî nînz la Marea Albș, nrin kare se desnarte de Asia, mi desnre sđș
 lakșlș Meotide, Istmslș neninsșleî Tasrișe, saș Krimea, Marea Neagrș,
 Dnărea mi Prstșlș; anoi mșngiî Karnagiî, kariî se întindș între
 Tissa mi Dnărea nînz în Banatslș Timimoareî. Astfelîș darș nrivîțș
 Sarmagia, saș veșea întindere a Poloniei, kșnrînde o parte din Moldova,
 dintre Nistrș, Prstș mi Dnăre; o parte din Șngaria dintre Tissa mi
 Dnăre, adekș Banatslș; immerîșlș Poloniei din șșs de Vistsla; Prșsia
 Libonia, Litsania. Rșsia albș saș Moskovia, șnde așșșzi este mi Moskva,
 veșea kanitalș a immerîșlș, mi Enirșlș Tartarieî mișî.

Teophi- } rile ei. De aceea mi Erodotș zice k̃ Tracĩ sînt Geŋi;
lactu- } dar d̃ñr Teofilaktș Geŋĩ s̃ntș Slavī; iar Tracĩ e-
Sever. } raș Paflagoni, d̃ñr Strabonș; iar Paflagonĩ, d̃ñr Prokonis
eraș Slavī, prek̃mș mi Davĩ omogeni k̃ Geŋĩ, d̃-
ñr Strabonș. Ama dar se îngelege k̃ tôte ponôrele ačeste
eraș slavone, mi se dinstingeaș ñmai k̃ ñmele. Dar fiindș
k̃ mi regele Davilorș, Dornaneș, se dedșce da la zicerea
Sarmatik̃ *Пан*, kare însemnêz *Domn*, se resm̃r k̃ mi Da-
Scoliastru } cii eraș Sarmacĩ, adik̃ Slavī, karĩ se ñmeaș mi
lui } Eneŋĩ mi Ţeneŋĩ d̃ñr Ptolomeș, șnș ponorș mai
Euripide. } mare între Paflagoni.

CAPITULŪ IV.

Tucidid. } Sitalcis, Domnșlș Odrisselorș ¹ mi alș l̃kxi-
C. 13. } torilorș de ling̃ m̃nteles Emș din Rodona, mi alș
1. Chr. } altorș Tracĩ, viindș în ajstorisłș Atenenilorș în kon-
730. } tra lși Perdika, îm̃ratsłș Macedonilorș, a adsnatș
Polien. 7 } om̃tire m̃ltș din Tracĩ mi Geŋĩ ce l̃kșeaș între
Cap. 38. } Emș, D̃ñre mi Marea Nêgr̃; dar f̃k̃ndșse ñce
1. Chr. } f̃r̃r̃ r̃șboiș, om̃tirea ačesta în ñm̃rș de dor
678. } mi Geŋi, f̃r̃ ñm̃itș de Filinș I, îm̃ratsłș Mace-
donilorș, mi s̃b komanda lși Zestș ² mowtenitorșlș lși
Sitalkș mi s̃b a lși Karsovlentș, f̃r̃ trimisș în kontra Atine-
nilorș, karĩ j̃f̃șeaș p̃rgile Xersonessłș [șnde este Kalionole,]
mi k̃ stratageme asedișndș-i i-aș r̃șsinit ne togī.

Herod. } Elinĩ f̃k̃indș urisionierș ne șn Getș a ñme Za-
C. IV. } molksisș, mi vînzîndș-lș în insula Samosș, l'a k̃m-
Suid. cu- } p̃ratș Pitagora, k̃ karele k̃l̃ktorindș în Egiptș mi
ventulu. } în alte ȗeri, a înṽgat m̃lte l̃k̃r̃ri de la elș, atîțș
Zamolxes. } desure cele ȗeremti, kitș mi desure k̃l̃tsłș zeilorș, desure
1. Chr. } viaga mi datinele Ionienilorș, d̃ñr kare s'a întorsș în pa-
592. }

1 Oramșlș Odrisselorș se afla k̃tre r̃șlș Ebrș, saș Marișa de astzi, saș
k̃tre Ebrș mi Adrianouole. T̃uidide îns̃ o ñne între Abdire mi Istrș.
Iar Laonikș zice k̃ Odrissĩ eraș Moldovenĩ de astzi; [Vezi Strab, K. 17.]
dar se înm̃lș.

2 Zestș, îm̃ratsłș Odrissilorș, a l̃satș de femee ne Stratoniza, sora lși
Perdika I, îm̃ratsłș Macedonilorș.

tria sa. Avuță fiindă, smoră s'a făcută împărată ală Gegi-
loră; dăpă ayeasta voină a încredința ne sâpșmii seî de-
sire nemșirea sșfleteloră, mi nenăndă rezmă, mi-a făcută
o lăksingă sșb pămîntă, s'a askensă în ea în karsă
de trei ani, mi în ală patrșlea ană arătîndăse de o-
dată, togă aș krezstă kă aș înviets din morș. Atșnă
Gegii sîmindăse, aș krezstă tôte kîte îi învăpăse mai
nainte, mi atîta onorare simșiră nentă elă în kîță i
s'aș înkinată mi ka snă D-zeă. La ayeastă întrenin-
dere elă avă de ajstoră mi ne sn servă mi elevă ală
lăi Pitagora a năme Astreă. Amăgîndăse ne șrmă Gegii kă a-
semine înmelșiană mi vrăjitoră, sșb împărașii țe aș venită
mai tîrziă, la atîtea sșnerștigisne mi konkordie aș venit, în
kîță mște mi mari lăkrări aș realizată.

Strab. Suid.

Phot.
166.Porfir. la
viziia lui
Pitag.

Nota II. De la Zamolksis Gegii aș kăpătată trei sek-
te: șna a familieî împăratemă; alta a preoșilor saă a kă-
șislariloră, ka snă țe aveă o deosebită kășisă ne
kană. Ayeștia kredeă în nemșirea sșfletășlă, aveă
moravșri frămăse; se okșnă kă anikăștăra; aveă averile
komșne, se abșinea de mășeri, nentă kare se mi nă-
meăș kreatoră, șngă, religiomi; iar țeal-altă a bștrînilor
saă a komșilor, kari se nămeăș mi okșanozi fiind kă fie-
kare aveă kîte sn kară kă doi boi: de la ayeasta
mai ne șrmă s'aș nămită mi boieră, fiindă kă dăpă
limba sarmatikă înșemneăș proprietari de boi, de la *boi-
ape*¹. Din ayeștia a stată ne timșisă lăi Anaxarsis mi ș-
năș Toksaris, karele a venită în Atena mi alșngîndă
șisma urin mtiingă medicinei, fs năș în rîndăș E-
roiloră.

Ioseph.
Flaviu.Strab.
Dion Cass.

Lucian.

CAPITUL V.

Dariș, marele împărată al Persiei, fiisă lăi Istasă,
dăpă țe a linimtită revolșșisnea Babilonilor, a nlekată kă

1 Nă mtiă dakă astorăș nă se înmală: kăș nă kredă ka ayeastă ș-
posișisne șă o fi gșsită în vre snă astoră vekă, ți a inventată înșșmă
șnre a dedăce orișina nămelăș boeră. Dăpă asemene etimologie, se nôte
ziăe mai kășndă kă kășvntsăș este romană, kăș zăverile boi mi are
sintă de orișină latină.

Nota tradăștășlă.

Herodot. } nenşmărată omîtire, mi viindă în Ellespont a fîkstă
 Car. I. }
 Cap 103. } nodă ne de-aşnăra lăi, mi trekînd a venită prin Travia
 nînz în deapa Gegiloră dintre Muntele Emă, Pontală Eassinz
 mi Dănărea; mi fîkîndă-le multă răă, a nlekată kătre partea
 Ist. univer- } nordikă a Dănărei în kōntra Dačiloră, a Gegiloră mi
 sala fran- }
 cesa. } avelor-l-algî Sçigîi, sşb nretestă de a resbna năvli-
 rea ăe aă fîkstă strămomii loră (adikă Sçigîi din Tartaria ma-
 i Chr. } re) kă o sşte de ani mai nainte în Asia; năvli-
 635. } şmată ne timnăslă împărtăşiei lăi Çiaksară I, kîndă
 aă nştiită Asia mikă mi aă gînst'o năste doz-zeyi de ani.

i Chr. }
 510. } } Trekîndă dară Dănărea, în demert s'a mənçi-
 } tă ka sş sşnăe nopōrele Dačiloră mi ale Gegiloră.

Açemtia, dănz ăe aă atrasă omîtirea lăi în lokşrile ăele mai
 selbateăe, între gşrile Nistrăslă mi ale Dănărei, mi între
 Moldova de astăzi mi Marea Négră, aă trimişă la Daris prin
 şnă krainikă (xeraldă) şnă kokomă, o brōskă, mi çinçă sş-
 geçîi, făr sş esnliche îngelesăl loră. Daris çel mîndră mi
 vanitosă a kreztă kă prin açeste i se trimite nămîntăslă, a-
 na mi tōte çele-l-alte ka semă de sşnăne. Dar şn kon-
 siliariş al seă a esnlikat açeste zikînd: O Permiloră! daka
 nă nşteçîi sşbra în aeră ka năşrile, daka nă vă nşteçîi a-
 skănde sşb nămîntă ka mōreçîi, mi daka nă vă nşteçîi kă-
 fēnda în ană ka brōmtele, nă veçîi skăna de sşgeçile nōstre.
 Întră adevăr Daris lăutîndă-se sşb sşgeçîi neînçetat, dănz
 datina Sçigilor (kariî lovînd ne dşmmanî fşgeaă, mi apoi
 iargămi întorkîndă-se fşgeaă, mi din fşgă arşnkaă sş-
 geçîi) mi fiîndă în perikolă sş se nănădeaskă tōtă o-
 mîtirea de sete, (afîndă-se lăuta intr'o kămnie făr de ană, ăe
 era desertăslă Gegilor, din sşs de çetatea nămită astăzi Ki-
 lia) abia a îngeleşă tiklōsa stare în kare se afla. Pe lîngă
 açeste Domniî Sçigilor şnîndă-se, aă trasă în aliangă mi ne
 Istieă, tiranăl Miletăslă, nre karele l'aş rēgată sş arză nodăslă
 de ne Ellespont, nentă ka sş adrobăskă tōtă omîtirea lăi
 Daris. Elă întîiă a nromişă, dar ne şmă s'a resgîndită, fiîndă
 kă a sokotită kă, kăzînd nşterea lăi Daris, nştea şmoră sş
 kază mi a sa, ka şna ăe era ouşă legilor Elliniloră. Deçî
 kălkîndă nromişisnea dată, a dat de mîtirea lăi Daris, karele,

Strab.

aszind aveste, atîtş s'a sneriat în kîţş a trekst rîpede Dş-nşrea mi s'a întorsş nlin de rşmine prin Ellesnontş în Assia, pşrsind ne Davî mi ne Gegî, linimtigî mi netşrsşragî în gerile lorş.

Nota III. Şe înşelege darş, kş aveste provingîi, astşî împşrgite, iar atsşvî în şna şnite, katş şş fi fostş kş mşlşî sekoli mai nainte lşksite mi nonşlate, ka şş pôtş în nşmitslş sekolş şş se onşe nşterilorş şelorş nemşşşrate ale lşî Daris.

CAPITULŪ VI.

Dşpş învingerea repşrtatş asşura Atinenilorş în { în. Chr. 339.
Xersonesş de kştre Filipî împşratşl Macedonilorş în {
alianşş kş Zestş regele Travilorş mi kş Sitalcis al Gegi-lorş, prekşmş s'a zisş mai şşş, nşterea Macedonilorş a înşenş şş krşkşş, mi atîta a kreskş, în kîţş învingînd, pre Peonî ¹, a kşurinsş tótş Travia ² mi s'aş renezit mi asşura Tribalilorş ³ mi a Gegilorş. Atşnşe Gegî, şe lşks-eaş desnre partea nordikş între Mşntele Emş mi Dşnşrea, înfrikomîndş-se, mi-aş lşatş de seamş mi aş aflatş kş kale şş se mşte din Messia neste Dşnşre, desnre partea nordikş, mi şş se şşuşe omogenilorş lorş de akolo. Astfelîş s'aş amezatş în Moldova de josş, kare se nşmi mi Davia Getikş.

Nota IV. Помфинъ, mi algî aştorî, din kari mi şniî Greşî, nresşşşind din avéstş strşmştare kş Gegî eraş Travî, şuşşş kş Davî mi Gegî se dedşkş din Travia. Asşemine mi Germanslş Bissing în tomşlş II al Geografieî lşî zîce kş

1 Şnş nonorş din Macedonia, şe lşksşea desnre Travia ne lîngş { Dion. mşntele Rodona.

2 Travia este provingie a Eşroneî, mare mi întînşş, kare se ofşremte desnre nordş mi anşşş kş Bulgaria, desnre şdşş kş marea Egeel, mi desnre rşşşritş kş Pontul Eşşşşş, kş Bosforşlş Travikş, kş Hronontida mi kş Ellesnontşlş; se împşrgia din vekime în doz provingîi, { Plin. ne şrmş în natş: în Travia pronie desnre aşşş, în mşntele {
Emş dşşşre nordş, în Rodona desnre şdşş, mi în Bisanga desnre rşşşritş.

3 Tribalî, nonorş din Messia de josş, saş Bulgaria, lşksîndş desnre anşşşlş şl.

Românii (Valaxii) de astăzi erau frați lăksitorilor de peste Dņnre, mi strņnenopi ai vekilor Трачї. Dar se înmalx în aceasta: kītš pentrș kŗvintslș frați, Bissing adevŗř vorbeste, fiindș kŗ Błlgarii mi Sŗrbii se trag din Sarmacia mi Scitia Assiatikŗ; Błlgarii de la rīsl Bolga sař Volga, mi

Niceph. } Sŗrbii de la Midia Persianŗ, че se nŗmea în ko-
Grigor. } mŗnș Serbanș sař Sxirbanș; de aceea Slavii togī
sīntș frați. Iar kītš desnrē kŗvintslș strņnenopi ai vekilorș
Трачї, se înmealx: kŗчї Geņii че s'aș strēmstatș din Scitia
Трачїкŗ (dŗuŗ Strabone,) sař din Scitia Pontikŗ (dŗnŗ Пл-
tarkș,) erau frați întrș adevŗř kŗ Geņii mi Dacii de pe-
ste Dņnre, nŗ însŗ kŗ Трачї.

CAPITULŪ VII.

I. Chr. } Dņnŗ mŗrtea lŗi Filinș Macedonslș, Трачї mi
335. } Tribalii de peste Mŗntele Emŗ, revoltīndșse īmnrŗ-
Curtius. } nŗ kŗ regele lorș Sirmŗ, īn kontra lŗi Alessandrŗ,
fŗŗ īnvinș kŗ totsl; anoi черŗŗ asilș la Geņi, īn insula
Песче, kare este īntre grile Dņnŗei, ѕnde kredeaș kŗ vor
avea sigŗrangŗ. Dar Alessandrŗ, kŗ tŗte kŗ mtiea kŗ avea
a se onsne la o armatŗ de 4000 kŗlŗregī mi 10,000 nede-
stramī Geņi, totșmī хотŗi sŗ treakŗ; mi gŗsīndș ѕnș lokș
īndemīnatekș, ajŗtatș de nīnte vase bizantine mi de nīnte

Appian. } bŗŗчї de nesksitș ale Geņilorș, aș trektș fŗŗ de
Cartea I. } veste kŗ vre o 1,500 kŗlŗregī mi 4,000 nedestri mi
Cap IV. } aș kŗŗtș asŗnŗ Geņilorș. Aŗentia, nenŗtīndșse o-
nsne la falangele lŗi Alessandrŗ che reglate, aș lsatș fŗga
mi s'aș īnkis īntŗoŗetate че era līngŗ marginea Dņnŗei, kŗ
skonș ka gŗsīndș timnș īndemīnatekș, sŗ loveaskŗ fŗŗ de
veste omŗirea dŗmmanŗ mi sŗ o silŗskŗ a se īntŗche. Vŗ-
zīndș īnsŗ kŗ Alessandrŗ se gŗtea de assediș, mī-aș lsatș
femeile mi konii, mi tesasrele че aveaș, mi aș fŗgitș īn de-
sertŗi mi lokŗi nŗŗmblate. Atŗnчї aș trimis solī la Ales-
sandrŗ черīndș nŗche; ачesta īntrebīndș-I de че se temș mai
młltș? ei aș rŗsnŗnsș fŗŗ teamŗ kŗ de nīmika altŗ ka de
kŗdereа черīslŗ. Aчestș rŗsnŗnsș, de mi a īntŗŗtatș ne

Alessandru, însu frika fegariloru, grestatea loksriloru nezmblate, mi în fine tsrburarea ponóreloru din Ilirikú, mi a Tebaniloru din Elada, îl nevoiru sã le promitu pacea, mslgtsmindsse de odatu kã a fãkstã xotarã îmnrãgíei lã Dãnrrea. Dãnr ayeasta s'a întorsã în Macedonia.

Nota V. Ellini zikã kã Sarmis, saã Sîrmos, a fostã îmnratslã Trãvilorã; iar Kãrgis zice kã a fostã alã Tribalilorã; însu Zamolskis zice kã ne la înçenstslã sekolslã alã 17 a vãrst în Davia snã banã de argintã atitã de vekis, în kitã literile ellinemtã ce eraã ne elã eraã mãi mterse, mi nã se vedea alta de kitã ΑΡΜΙΣ ΣΟΛΒΥΣ, kare çei çe se oknpaã kã arçeologia esnlkaã kã este *Sarmisã Îmnratslã*.

KAPITULŨ VIII.

Dãnr çe s'a îmnrãgítã îmnrãgíia lã Alessan-^{1. Chr. 322.} dru celã mare, sãb momtenitoriã seã, Lisimakã a lãsatã Trãvia îmnrãgnã kã tóte oramele desure Pontslã Eãssinã; iar rivalslã seã Antigonã, mi Zestã, îmnratsl Trãvilorã, mi kolonia Galatikã ¹ a Ellinilorã, s'aã aliatã kã Sui-² giã, mi sãnrãã fórtē ne Lisimakã. Ayeasta însu, trisfindã a invinsã mi a sãnsã tóte loksrile nrã în Istrã; nã s'a msl-³ gmitã înkã kã atãta, mi trekindã rislã, s'a rãnezitã asșura Davilorã mi a Gegilorã, neste karif domnia atãnce^{Pollen. C. 7.} Dromixete ². Ayeasta era sn omã vikleanã, pri-⁴ çeputã, kãragiosã mi frãgalã: a trimisã ne snslã din ostamã, nãmitã Aitã, kã kãvãntã ka sã se nrefakã fegarã, mi kãzindã în mfinile lã Lisimakã sã se fakã a cere ajstoris mi

1 Galatia se afla în partea desure Marea Mesiei çe se nãmẽte astãzi Mangalã; mãi era însu sn oramã nãmitã Galatia în Mesia dejosã a Xer-soneșslã Axilia, într'o gãrã a Dãnrreã anróne de vekea Axilia, kare se nãmẽte kãlea lã Axilã, [astãzi Kilia] denarte kã doz mile de çetatea Albã (Akerman.)

2 Altsã era Dromixete, ayela çe a datã ajstorã îmnratslã Antiorã alã Siriei la asedisã Kinsleã, çetate din Trãvia, kã 262 ani înainte de Kristã, mi altsã era ajstorisã lã Mitridatã. Ayeatã Dromixete era kã totslã altsã.

Lisimakš, mi mai mslte bskųđi de asrș, anróne de
 gșra Maremslș, kș cinųi mile denarte de remedinga
 lși Decebalș. Afșndș desure aceasta Georgie Kardinalslș,
 a datș de mtire împърtesei Isabelei, kare lșrnd tesasrlș
 acesta de la afștopi, aș trimisș doș mi de bani saș gal-
 benı, ka darș lși Așgșstș Ferdinandș II în anul 1637 dșnr
 Kristș. Este însz indoealș. Gșsits-s'a óre întrș adevърș a-
 semine tesasrș? mi óre alș lși Decebalș fșsese? mi anoi,
 assemine bani s'aș gșsit mi în ęara Romșneaskș, kș ki-
 nslș lși Lisimakș ne de o parte, mi de ęea parte imųra-
 tslș meųndș ne tronș, mi imųreјrș kș literile aceste: *Li-
 simakș imperatslș*.

CAPITULŪ IX.

Dșnr ęe Seleskș a kșcheritș Travia, ęųigindș
 ne Lisimakș, mi dșnr acesta alųi, în ęele de ne ęr-
 mș mi Antigonș, ne atșnrı Brenș împърatslș Galilorș¹,
 lșssndș la Istrș 15,000 pedestri mi 3,000 kșlșregi, a kș-
 tezatș sș kalęe Elada, mi sș nrade temnlșlș Delflorș. Dar
 Elliniı ęnindș-se, dșnr îndemnslș nreogilorș temnlșlș Del-
 fikș, s'aș rșnezitș asșura lși mi atitș de kșmnlitș rșsboiș
 s'a fșkstș, în kitș nęiniı din Galı aș skșnatș. Iar omtirea
 lși Brenș lșsatș la Istrș, sștsręndș-se de autentare, înęenș
 a sșęęra ne Geęi mi ne Tribalı, nreķmș mi Macedonia,

1 ęei intıi lșķitori dșnr delșviș în Galı mi în alte nrovingii ale Eșronei
 apșsene, se zięe kș ar fi fostș ęelgiı, nonorș foarte primitivș, karele se
 trage de la Asxanazș, strșnenotș al lși Noe. Aęeastș ęęarș mai în ve-
 kime se nșmea ęeltosıitia, ne ęrmș Galia, de la Galı, karı erăș ęelgiı.
 Mortșgalia de astųi, mi-a lșatș nșmele de la Galı, kare însemnșz ęua-
 rș de kșlștori; fiindș kș kęndș s'a ęmnlitș ęeltosıitia de ómeni, s'aș
 grșbitș sș trimięz koloniı în dșverse mi denųrtate lokșrı din lșme, ka
 ęniı ęe nș-i mai inkșņęa nșmęntslș. Aęeasta s'a ęmatș ne timnlșlș
 împърęiei lși Targiniș Hriksș. Latinı, nreķkęndș kęvęntslș de sșsș,
 i-aș nșmitș Galı, mi Elliniı Galaıi. Kęndș aęemtia aș emitș din Galia,
 sșb komanda lși Brenș în nșmърș de 300,000, ęniı din ei s'aș amețatș
 în Italia, alųi în Germania, în insșele Britanięe, în Iliria, în Greęia,
 mi ķiar în Asia. În ęele de ne ęrmș Galia s'a nșmit Franga, de la
 Franųi, kștre anulș 228 dșnr Kristș.

în kîţ s'a r dikat  as nra lor  Antigone  mi, în snire k   el lal i, at ta i-a b t t  în k t  p  ini din ei a  sk nat  k  f ga până la lokșlș unde D n rea se s n te k  Sava; akolo s'a  amezat  s b n mele de Skortis i, p n  k nd  mai ne  rm  s'a  k nosk t  de k tre Roman . Dar Skortis i mi Tribal i at t  s'a  strikat  sn i ne al i  urin resbo , în k t  k  i a  remas  din Tribal , a  f git  la Geg  neste Istr , mi astfel  s'a  perdt   ponorel  a esta, at t  de mare ne tim n l  l i Filin  mi al  l i Alessandr   el  mare. Iar Geg i a   nc n t  a  k n te mi în p ter  mi în ponore  isne.

Nota VII. Galatia veke, ast zi I stinonole mi I stiana, este sn  oram  între Bitinia mi Kanadoc ia, av nd  de metropolă Ang ra. A est  n me i s'a  dată de Bren , k rele, k nd  a  venit , a  l ks t  mai  nt i  fob rg l  Bizan  l ,  e s'a  n mit  Galata, mi mai ne  rm  Pera, de la trecerea de  eoa parte a Galilor .

(Vezi kronika l i Alessandr  mi Geografia l i Melet .)

CAPITUL  X.

K nd   mp rat l  Macedonilor , Perse , în alian  k  mai m lte pon   nord ce, p rta resbel  Romanilor , no ti mi ne Rols, domn l  Geg ilor  în alian . A esta n  p t , fiind  k  se afla în r sbo  k  Bastarn i¹. Ostami  se , nep rt nd -se dest l  de vitej nte, f r   vin mi. At n e  mp rat l  drent  p deans  le-a por n it  să se k l e noaptea k  kan l  la ni i orele femeilor , mi să serveask  b rb  i  ne femei, p ek m  servea  ele mai nainte ne b rb  i , p n  k nd  ear mi prin r sbo  să-mi r sk mp ere deson rea, k n tat  în r sbo .

Nota VIII. Probabil  este k  Elin i ni i o distink isne n  f ce  între Dav  mi Geg ; k nd  vede  în f   ne Geg , vorbind  des re ei,  ngelege  mi ne Dav . Dar d n   e Macedon i s'a  s n s  Romanilor , Geg i mi Dav i s b n mele de Dav  mi S i i, trek nd  printr  orame a  a-

¹ Bastarn i lok ea  ne unde ast zi este R sia minor .

junsă până la Marea Adriatică. Akolo, amezându-se într'ună lokă anşrată de natură, eraş neînchetată smpţraşi de Romanî mi de Skortisui, din kare kassă smblaş dintr'ună lokă în altă fărândă pŕdăviziuni. Până în fine Marks Didiş i-a alşngatş în geara loră proprie, --- mi apoi Livis Drăss i-a înfrinată mai mltă mi i-a onrită de a mai trece Dănpŕea. } i. Chr.
113.
112.
Atşnă mi Romanii înčenă a vorbi desne ei, nămindă-i Dăui.

CAPITULŢ XI.

Strămtorându-se Gegii de către Bastarni mi Traui, temându-se totă odată mi de Romanii ce eraş n'apŕone, lăsară kămnii desne marginile Dănpŕei, mi se traseră snre mănş. Geara loră se despŕăia în două: către răsărită mi Pontăş Eşsină era a Gegiloră, iară către apăsă a Dăuiloră. De la sorgentele Istrăş până la Assionole (dăne Ptol.) saş până la katarakte (dăne Strab.) lokseăş Dăui; iar de la katarakte până la Pontă, Gegii. Dar Dăui mi Gegii, skimbându-mi lokşinga, mi-aş skimbată mi norokşă, kăvi înmşlgându-se mi înmpreşnându-se între sine ¹, s'aş arătată atăţ de înfrikomăi Romaniloră, în kăţ Minsăis Răfă, kăndă fă strămtorată de Skortisui mi Dăui, a trimiş ne frate-seă înainte kă năşini kăleşegii, kă ordină kă kăndă va vedea kă se învinge răsboişă, să se arate de odată de ceea parte mi să komande să săne kă trămbigele mi kă klonogei; mi astfelă vsetă mare fărându-se prin resşnetsă mănşiloră, dăşmanii kreşără kă vină mşlăi ostamii în kontra loră, mi temându-se aş întoră dosăş. Mai tărăiş Gais Stri- } i. Chr.
86.
bonis Kăriş, sşnsindă ne Mesă mi ne Dardană ²,
a venită la Dănpŕe, mi s'a înaintită aşnra Dăuiloră mai

1 În anulă de la Kristă 108 Gais Maris a învinsă ne Ţimbri, şvizânduă neste 10,000 mi prinşânduă 6000; iar ŕei-l-algi aş şgită în Dania, Hŕssia, Livonia mi Litsania. Iar kăgi aş lokşită în Litsania s'aş nămită Genizi, desne kari mai nainte se va vorbi. Resbelsăş auesta a şmată în komitatăş Tirolşăş, apŕone de rişăş Adige.

2 Dardană se nămeăş lokşitorii Mesiei, saş al Serbiei de astăzi, kare până la otarşle Mevedoniei se nămeă Dardania. Aŕemtia eraş ômenii ŕei mai

măltă de cătă ori kare altăle din Romanī, dar s'a temăță să
 Sextu Ru- } meargă mai denarte. Mai ne zămă Anis Klaudis
 finu. }
 Cap. 7. } a veniță asăura Sarmagiloră, mi Lăksle pănă la Ta-
 nais mi pănă la lăksle Meotide. Toți achemtia înșă
 mai măltă pferăș să vază ne Davi de denarte de cătă să
 se lante kă ei.

CAPITULŪ XII.

f. Chr. } Făkăndă-se Domnă asăura Daviloră Berebista,
 50—56. } a găsită nonorlă fôrte străncinată din kassa dese-
 loră resbăe. Dar findă omă kă minte, vrednikă mi vitěză,
 în skurtă timpă, kă konsilieie mi învăgătra filosofăle egiu-
 tean Divines, mi kă firăska sa agerime în arta resbelsăle,
 atăță mi-a întărită năterca, în cătă a săsășă mi tôte nonô-
 rele vezine ale Gegiloră. Trekăndă ne zămă Istrăle, a pă-
 Pliniu. } dată Trăvia pănă în Macedonia mi Iliria ¹, a păpă-
 Strab. } dită ne Celgiū zăniū kă Trăviū mi Iliriū, nrekămă mi
 Dion }
 Ovid. } ne Boi ² mi ne Tărisiū ³, împăreșă kă domnăle loră
 Kritisiri, în cătă lokăle loră s'a nămită desertăle
 Boiloră. Elă mi-a întinsă domnia de la Boristene mi Pon-

sălbăteci mi mai skărbomi kănoskăgi ne atăci: lokăeă în groni să-
 nate în baligele viteloră, în tôte biaga loră de trei ori nămai se lăă, —
 odată kăndă se nămteăă, odată kăndă se înșăraă mi odată dăne môrte,
 kăndă îi skăldaă (Alian. ist. c. IV). Aveă înșă talentă deosebită nen-
 tră măsikă, kăntăă pră frămosă în fșere. Dăra avăsta se nămea mi
 Mesia de la Mesii ăe lokăeă o narte din ea, desne risă Kabă, săă
 Chiabră, karele desnarte Serbia de Bălgaria, mi karele se nămeate mi
 Moreva, săă Skava; mi în ăele dăne zămă s'a nămită Serbia de la Serbi
 nrekămă s'a zisă la Cap. VI. nota IV, mi se va sūăe mai nainte. (Or-
 teliu).

- 1 Avăstă nrovingie din vekime se nămea mi Ilirikă, mi se împărgia în
 doz părgi: în Dalmăgia mi Livornia, săă Kroăgia, kare astăzi se gă-
 seskă săb immerislă Asătriă.
- 2 Achemtia eraă ună nonoră Galikă, mi lokăeă Boemia, kare se xotăramte
 desne răsărită kă Silezia mi Moravia, desne nordă kă Lășăgia mi kă
 Saksonia de săsă, desne apăsă kă Frankonia mi desne sădă kă Bava-
 ria. Dăne Boi, ăeara avăsta fș lokăită de Markomani, mi anol de Ba-
 imi săă Boemi.
- 3 Tărisiū lokăeă nartea Panoniă de săsă, ăe se nămeate astăzi Stiria.

țelș Esssinș pânș le Norikș ¹ mi pânș la otarele Bindelizi-
lorș, a sșpșșș mi kolonia Elinilorș de ne Boristene ² ne
kare o îngrijeaș nré bine Geniș, interesândș-se de prodșk-
tele ei, asemine mi oramșlș Odrissilorș Aigis (vezî Cap. IV
sșb nota a.) ne Kare ne srmș Viteliș viindș din Mesia o
lș de la Geni.

Berebista kstrierēndš adeseorī atētš Tracia mi { 1. Chr.
Iliria, kētš mi čele-l-alte orame ale Romanilorš, aš { 44.
adēsš la mēnie ne Islis Česarš, karele dūne če a īnvinsš
ne Pompeis, īntorkēndš-se la Roma, s'a dečisš sš pļeče as-
pra lēi mi a Pargilorš. Ama darš trimigēndš la Apolonia³
dūne Aegsētš Oktavianš, ka sš-lē aibš de ajstoriš īn res-
belsiš Davikš mi Partikš, plēnšea emireā sa; nš ajšņse īn-
sš a-mī īmnlīni skonsiš, kčvī lovireā de mōrte a lēi Brētš
mētšai ne Davī, ne Ilirī mi Pargī⁴ de nerdere mi rēinš.
Kš tōte ačeste Berebista nrenarase doš sšte de mīl de o-
mtire kontra lēi Aegsētš.

Viindă în Davia uitire desne mórtea lui Țesară, iarămi s'au skolată Gegii mi aș învenstă a strika Machedonia kă inkrsisnile loră. Antonis găsindă pretestă, a cerstă de la Senată omțire în kontra dșumaniloră zikăndă kă mi Țesară ilă gătise ka să-lă trimiță în kontra Gegiloră mi a Pargiloră, kă tóte kă konrinsrile xotariloră Partive se setă pneaă în naye inkă. Dar Senatslă, avândă îndoele desne inkrsisnile Gegiloră în Machedonia (kăci se bnsia kă Antonis va întrebșinga omțirea în sfărșmarea Romei), a refsată mi a trimisă suioni ka să vază daka uitirea era adevrată.

1 Norișii se numeăș loksitorii mănșilorș, dintre Korintia mi Salisburgesia, dinkolo de rîșlș Inș, mi se xotșraș kș Bindelișia, saș Bavaria.

2 Adekz insula Axilia, ce se află în Sarmagia Eșroneanz, înaintea griloră Boristensiei, saș Nipursiei, mi kare în komșnș se nșmemto Kapkaria.

3 Oramș frumoș ală Macedoniei la malul mării desne aurș, astăzi
în ruine.

4 Partia era o provincie nre mare a Persiei, între Midia desne aursă
Assiria desne rsrită, Pepsida desne sdsă, mi Irkania desne nordsă.
De sni se nsemente Arak, mi de sni Korasa. Pe timpsă imnragiloră
Roman, se nsemea mai ks seamă tōtă Persia srb nseme de Partia.

Între acestea, Antonis înmănuind Senatsul, se proclama comandant al oștirilor Macedonice, mișcându-se să sune la război în Macedonia, dar că dăduse se ve trage oștirea de acolo, note se înscrise iarăși. Antonis, ne zăruindu-l legiunile din Macedonia, le-a trimis în Italia mișcându-l poporul să se fureze ca frate-său Gais Antonis, să se numească guvernator al Macedoniei; el însă mai ținea o pândă război, căci la orașul Istrianilor¹ învingându-se de către Bastarni aliați cu Mesii, s'a grăbit să fugă. Se vede însă că în această război era și mișcarea, căci în cetatea Dacica Gensula s'așezăsit mai ținea marea înmormântare din prazile ce se lăsa să se învinsă pe Antonis.

¹ Chr. 34. } Pe timpul călătoriei trismviratului s'au deschis kanitale Romei, mișcarea griji se lăsa asupra Daciei; dar resoluția Panonilor mișcarea Dalmaților indemnă pe Augustus Oktavianus să se dădă asupra lor, pentru că se înfruntau vulturii Romani mișcându-l Daciei. Augustus ordonă să se facă tabăra războiului în orașul Segeste², care este în malsă râului Sava; a fureze mișcarea năstitoră că care se trece oștirea peste râu; dar pentru că se fureze sigure îndrăgindu-l să, a lovită eargă pe Dalmații care încă se ginea în Săbia. În războiul acela răzându-se, a înțetă de a se mai bate că acestea popore căteze, mișcându-se la Roma, a lăsa komanda lui Markus Statilius Taurus.

Dar preparativele cele mari ale Romanilor, mișcarea eroismului lui Augustus, să răzându în toată Dacia, mișcarea de tare să s'au înțetă pe Berebista, în călătoria trimisă soli către Augustus, promițându-i ajutor în kontra lui Antonis. Solii trimiși însă, cerându-l lăsa nedemne de imne-

1 Istrionole, către gura Săntz să Sădik a Dănești, care astăzi se numește Portița, să Prostoviza, desupra războiului Bulgari, denarte de malsă Măre Negre 60 stadii.

2 Segeste să Sisvia, oraș al Panoniei în malsă râului Sava, așezat de oțarele Tăriei. Asta era cetatea Kroagiei Tesarice, la oțarele Sklavoniei, în komă năsmița Sisseg, să Sissak.

rizlă Romană, Așgustă a ordonată să se întorcă făr ni-
 ză rezultată. Berebista, măriind-se de așesta, s'a decisă
 să se dea în partea lăi Antonis, pentră ka să p-
 tă smoră să se întinză în timpslă resbelslă dintre { Strab.
 Oktavis mi Antonis. Dar revolta kasniciloră sei mi mórtea,
 făr veste l'aș rădikată din lăme, mai nainte de a trimete
 Romanii omtire în kontra lăi.

CAPITULŪ XIII.

Dșue mórtea lăi Berebista s'a împărgită împărgia sa
 la trei domnitori: Rolă, Daniga mi Ziraks. Așestia, din
 kassa intrigiloră interióre, de mi perdăseră din psterile loră,
 totșmi eraă în stare să onse Romaniloră kiar peste 60,000
 ostire. Rolă, aflândă desne resbelslă çivilă ce era între Ro-
 manii, mi prevăzudă kă nă pôte çinea înkă mslă, nă ç-
 si kă kale să pleye în kontra loră. Dar fiindă kă sșșșș
 sei çerea ka nșmaī de kătlă să pleye, elă a slobozită înainte
 loră doi kēni, kari aș înçenștă a se mēnka între ei, atșnçe
 aș slobozită mi ză lșă, mi kēni vāzindă-lă aș stată în-
 dată de a se mēnka mi s'aș reneçită așșșra lăi. Kă ki-
 pslă așesta, fēkēndă ne pēporă să înçeleagă kă mi Roma-
 nii potă să se çnează așșșra loră, l'aș înmedekată de la
 pornirea sa.

Dar çei-l-alçii domni ai Daviel alt-felă soko- { 1. Chr.
 tindă, s'aș znită kă Iasigiī¹, kă Sarmaçii mi kă Ba- { 30.
 starniī, mi aș pēdată ne Meșī, ne Tribalī mi ne Dardanī.
 Çele întăi sākçese le deteră kșragis, mi trekēndă mșntele
 Emă, aș fēkștă mari dasne Dentilegiloră sșșșmi ai Roma-
 nilor, pēnă çe Statiliă Tasră l'aș gonită peste Dēnșre. Site,
 domnslă Dentiligiloră, mi alçii amiçi ai Romaniloră, aș voită
 să-mi çșșșne mai mslă pentră strikçisnile mi dasnele kă-
 te aș fostă sșferită de la ei. Atșnçe Markă Liviniă Krassă,

1 Iasigiī mi Meçii, odată loksitori ai Sarmaciei Esronene, desne lakslă
 Meotide, între Novari kētre anșș, mi Roksolani kētre rēșrită, znde a-
 stșzi e Tartaria mikă. Iar Iasigiī mi Metanastii lăçșeăș Ūngaria de sșșș
 dinkolo de Dēnșre, avzndă Davia sșre rēșrită.

gsbernatorisliș de atuncu alș Greviei mi alș Macedonie, vȃ-
zȃndș mimkȃrile domnilorș Daviei, mi priimindș ordinș de
la Asgostș, sȃ pedensȃskȃ ne ței țe sȃntș de partitșliș lȃi
Antonis, mi sȃ anere ne ței țe sȃntș nentș Oktavis, a nle-
katș assura Bastarnilorș, i-a bȃtștș în Mesia, aurȃne de Dȃ-
nȃre, mi lokșliș în kare ei s'aș fostș întȃritș l'a assediatș
mi a nșșș stȃrȃnire ne elș. Atȃncȃ Rolș, domnșliș Davi-
dion Cass.¹ lorș, s'a arȃtatș nlekatș snre amicie, mi Krassș l'a
c. a. 20. Jtrimiss la Cesare, karele l'a fȃktș amikș mi aliatș
alș Romanilorș.

Dȃne aȃeasta Krassș, adșkȃndș-mi omȃirea ne lȃngȃ
Mare, atȃte dȃne a sȃfȃritș nrin kȃrșele țe ne țȃetȃtș i
se usnea, inkȃtș xȃtȃrșe sȃ se lȃse de asemine esuedigisȃi.
Dar smegia Besilorș, a Trȃvilorș mi a Bastarnilorș l'a si-
litș sȃ grȃbȃskȃ resbelșliș, mi mȃi alesș kȃrmatș de Rolș,
nosș generalș alș Romanilorș, țe țerea ajstoris kontra lȃi
Daniks. Atȃncȃ Krassș, sȃrȃmȃndș kș totșliș ne Besi, a
intrȃtș în Davia: țȃkȃndș resbelș, a invinsș ne Daniks mi
l'a nevoitș sȃ fȃgȃ kș rȃmȃșina ȃstei sale într'o țetate, în
kare Romanii aș intrȃtș nrin trȃdȃrea ȃnșȃ ostȃșș grekș,
țe era soldatș alș lȃi Daniks. Iȃrȃ Davi vȃzȃndș-se aș-
felș sȃrȃrinuș, aș preferitȃ sȃ se omȃre între ei, de kȃtș de
sabia Romanȃ. Între ei aȃȃndș-se mi domnșliș lorș Daniks,
a ordonatș amiqilorș kȃ sȃ-lș țȃigȃ: iȃr fratele seș, nrinșș
fiindș de Krassș, fȃ kȃrȃtș, mi hȃșȃtș liberș mȃi ne omȃ.

Dȃne aȃeștș rȃșbois, Krassș a nlekatș kș omȃirea sȃ
assura sȃei snelșnȃ (nemȃrș) kare se nșmeȃ Keiri¹; a-
ȃeasta era o snelșnkȃ mare mi țare, în kare se inkisȃsȃrș
mȃlgȃime de nopȃrș kș averile mi kș vitele lorș. Krassș,
inkȃrȃrȃndș-o mi inkȃrȃndș-i tȃte emirile, nrin tȃme a silitș
ne inkȃmi a se trȃȃ. Dȃne aȃeasta a nlekatș la Genskla,
altȃ țetate sȃnșș lȃi Zirȃks, fiindș kș se așȃise kș akolo
erȃș stemele resbeliȃe mi țȃle-l-altȃ nȃrȃ țe aș fostș hȃșȃtș
Bastarni de la Gais Antonis kȃndș l'aș invinsș la Istriono-

¹ Desȃre smegia aȃeștȃ se țȃȃ, kș Tȃrȃli invȃșȃ fiindș de nȃi, akolo
aș gȃșȃtș așȃș.

le. Ziraks însz, împresnz kş tôte tesazrile lşl, se dşse la Suişl ka sz le çerş ajstorş, kşçl simşise planşlş lşl Krassş. Acesta însz în skşrtş timşş lşş mi çetatea açe-
sta, dar kş mşltş ostenealş; ne şrmş se întorse în Gruter c. 3.
Trayia kş trismşş.

CAPITULUL XIV.

Liviniş a trismfatş, iar Daviî în mşngi şnde lokşeaş
rşdikşndş domnş ne Kotissonş, emişaş kşndş inge-
şa Dşnzrea, mi prşdaş marginile. Despre sşpşrzri-
le mi şnaşma çe avşserş Romanii de la Kotisson, Horat. cart.
mşrtşriseşte poetşlş Oragiş, kşçl affşndşse la Meyena ' mi II. cap. 20.
adese sşpşratş de şniî mi de alşii, era întreatş mereş da-
ka a mai aşzitş çeva despre Davi? Çesarş, gşşindş
kş kale sz se kşrege de ponorşlş acesta sşpşrtorş, Sarmen. c.
a trimişş ne Kneis Lentşls aşşura lorş. Acesta i-a II. Cap. 5.
şnpinsş çeva mai departe, a rşdikatş mi çetşii ne 6. 35.
la marginile lorş, mi Romanii se mşndreaş kş aş şvişş o-
mtirea Davikş a lşl Kotisson. Însz Davia atşnçe nş era în-
vinş; nş tşrziş se rşdikş earşmi mi se întinse. Flor.
Orat. II. III
Cap. 2 şl 8.

Lentşls a stabilitş mşltş mi ne Sarmagi, fşkşndş çetşii
şure sigşrangş, despre kare Prokoniş aşş vorbeshşe:
„Împşrapiî Romanilorş aş întşritş gşrile rşşlşl Dşnzrea kş
„kastelşri mi çetşii, atşş în drşnta kşşş mi în ştşnga, ka
„sz onrşekş ne barbarii de neste Dşnzre, mi sz le însşfle
„frikş.“ Mai de folosş însz de kşşş toate întşritşrile açe-
ste, nentrş Romanii a statş mórtea lşl Kotisson, karele lşp-
tşndş-se kş Lentşls, a kşşşş în rşşboiş, prekşmş mşrtşri-
sesçe Sşetoniş zikşndş kş Aşgşşşş a şmpedekatş inkşrgeri-
le Davilorş, şvigşndş treî domni mi mare mşlgime din o-
mtirea lorş. Fiindş însz kş aştşş rege alş Davilorş era
viteaşş mi resboitoriş, vrednikş atşşş în timşş de naye nen-
trş çele din întrş împşrşşiei sale kşşş mi în timşş de res-
boiş în kontra dşşmanilorş şei, a dejşkatş planşrile mi do-
ringeşle Romanilorş mi i-a adşşş la nevoe mare.

1 Şaş şşrbatş învşgatş, amikş alş lşl Çesare.

De mi Kotisson a peritș, Davii totșmi s'aș înșflegitș:
 1 Chr. 11. } snindș-se kș Besii, kș Sarmagii mi kș Panonii, aș
 } kassatș mari țsrșrșrș Romanilorș, ne kare abia le-a
 linimtitș Tiberiș. Așta a isbtitș de a fșkștș ne Davi sș
 stabileze ne nrșdtorii lorș din Panonia, dșne țererea lș
 Așgșstș mi a ponorșlș Romanș, ka sș nș se inkizș tem-
 plșlș lș Janș. Dar neste kșrșndș, Filis Kats priimindș
 ordinș a merge asșura Davilorș, a adșnatș 50,000 ostamș
 din lokșrile anrouiete de Dșnrș, mi snitș kș Severș, enar-
 Ovid. trist. } kșlș Mesiei, lșșrșndș Panonia mi Dalmagia, a nlekātș
 } asșura lorș. Mare dobșndș insș n'aș kșnpștatș, kșț
 Besii mi Sarmagii, Iasigii mi Geșii li s'aș onșșș ka șnș
 Dion. Cass. 1 Chr. 14. } zidș neinvinsș, nșnș la mșrtea lș Așgșstș, fșrș
 } a ințeta kș eskșrsisnile lorș țele xonșemti.

Nota IX. Pe timnii așestia Ovidș. (faimoșlș poetș alș
 Romanilorș) era esșilatș la oramșlș Tomi, karele se afla în
 marginea împșrșgiei Romane desure Pontșlș Eșșinș, între
 Istrionole mi Galatia. Aștș oramș se nșmea mi Milete,
 mi în țele de ne șrmș Konstantia, saș Konstanța, dșne Kon-
 stanția sora marelș Konstantinș. De așeea kșndș Ovidș
 sșșne desure trismșlș Panonilorș mi desure sșșșnerea Dal-
 magiei, zice kș Davii eraș neinvinmi.

CAPITULŢ XV.

Tiberiș, nșindș kanțș resbelșlș Germanikș, desure
 kare se temea mai mșltș, s'a datatș îndatș la kșzimi mi
 la desfșrșrș. Amezșndș-se la Kanrea ¹, nșnș în atșta a
 abandonatș îngrijirea kamitalei, în kștș niț dekșrionii kș-
 lșregilorș nș i-a kompletatș, niț ne tribșni sș kșrmșito-
 riș oramelorș nș i-a nșeskimbatș. Așeastș neingrijire fșkș
 kș Armenia ² kșșș sșb Parșii, iar Mesia sșb Davi mi Sar-

1 Kanrea saș insula Kauri, demștatș kș 3 mile de nromontorișlș Atenel
 mi kș 24 de alș Neanolii. În ea este șnș oramș mikș, mi așeea se vș-
 neazș de doz ori ne anș mșlgime de nrenelipe.

2 Armenia imi are nșmele de la Armenis, tovaromșlș lș Iasson. Ea se
 împarte în minorș mi maiorș: țea maiorș se zice mi Tșrkomania de la

mađi; asemenea mi Galia se kşprinse de Germani, şure mare rşmine mi daznş a immerişlş Romanş. Tiberiş trimi-
pşndş ne Drşssş în Germania, aşesta a împşvşitş Maravo-
dşlş ¹ a sşpsşş pre Szabi ² mi orşndşindşle domnş ne Be-
niş, din semingia Kşzilorş, le-a datş de loksitş loksş Kas-
sş, karele este între Morava mi rişlş Bagş. Iar legiőnele
Machedonice aş fşkstş mi ele şe aş nştatş, şure a anşra
Mesia în kontra barbarilorş; mai alesş a 4-a mi a 5-a s'a
nştatş eroicemte la Banatşlş Timimőrei şnde şntş drşmşri
şnpate în malşlş de nştrş alş Dşnşrei nentrş ka şş } Grisel. I.
se tragş vasele şe se perikşlaş în katarakte. Anşr- } P. 286.
ne de aşeste drşmşri s'a fşkstş mi inskringişni în memo-
ria lş Tiberiş de kştre ostamiş nşmitelorş legiőne.

Nş se vede însş ka Daviş şş fi fşkstş vre o esnedi-
işne însemnatş niş şşb Kaligşla, niş şşb Kladiş, }
niş şşb Nerone; mi şşb aşemş împşrađi, ka mi } Seneca.
mai nainte, Dşnşrea despşrgen ne Romanş de Davi mi Sar-
mađi. Asemine mi Iliriş, mi loksitoriş nşnş în Dalmađia
mi Dşnşre, se anşraş nşmaş kş doş legiőne, kare surji-
neaş lovirile Davilorş.

Dar neîngelegerile interiőre dintre Česariş Gal- } D. Chr.
ba, Oton, Viteliş mi Vesnasianş, mi miseriile dintre } 69.
ei, aş kreskşţ nşterea Davilorş. Ilirikşlş s'a tşrbşratş, Ga-
liile s'aş revoltatş, Sarmagiş mi Szabiş s'aş reskşlatş. Pe

Tşrkomaniş kari aş venitş akolo din Tartaria Asiaticş. Aşesta se xo-
ramte kş Georgia desure nordş, kş Asia mikş desure anşşş, kş Persia
desure rşşritş, mi kş Diarbekir desure sşđş; rişlş ei şelş mai însem-
natş este Araksi, mi kanitala Esřm. Iar şea minorş se nşmemte de
Tşrş Aladşli, mi se xotşramte desure anşşş mi nordş kş mşntele Skor-
diskş, desure rşşritş kş Esřratş mi desure sşđş kş mşntele Ames.
Rişlş ei şelş însemnatş este Melas, mi kanitala Maras.

1 Maravodşlş, saş Moravia, este o parte din Boemia avşndş Silesia desure
rşşritş mi nordş, desure anşşş însuşi Boemia mi desure sşđş Aşstria,
şnde din vekime era nşnorsşlş Kşzilorş.

2 Szabia, saş şerksşlş Szabikş, konrinde dşkatsşlş Virttembergşlş, marki-
zatsşlş Baden, mi Bergovia. S'a nşmitş ama de la rişlş Szabş, mi este
provinşie mare a Germaniei, se xotşramte desure rşşritş kş Bavaria,
desure anşşş kş Rişlş, desure sşđş kş Elvegia, mi desure nordş kş
Frankonia.

Tach. 6. I. } lăngă ațeasta Domniî Sarmagiloră mi lasigii s'aș le-
 P. 2. } gată în aliangă de resbois între ei mi avândă mare
 msluime de ponoră mi de kălrime, s'aș trasă de o parte
 atătă domniî Ssabiloră kătă mi ai Kșagiloră. Iar Sekstiliș
 Felice observa kș arina Tasrikă, mi kș ontă regimente de
 Norici.

Astfelă șrmândă lăkrșrile, s'a făkată bțaea între O-
 Sevarin. } ton mi Viteliș la Kremona în Italia, mi rēmîndă
 despre } învinsă Oton, s'a țărberată nș nșmaî Germania, dar
 Panonia. } mi Davia, kare s'a gțită sș resningă legiōnele romane.
 Dar Mșciană a resistată kș a mēsea legiōnă pșnă țe a ve-
 nită Fonteniș Agrina kș ōstea lăi Viteliș în Mesia, mi ast-
 felă a întimminată lovirile barbariloră. Dar țelă mai mare
 ajstoră nentă immerișlă Romană a fostă șviderea lăi Vite-
 liș, ka șnălă țe era nedemnă de a domni ne Roma, nentă
 kșzimea mi desfrănrile lăi țele nemțrginite.

Dar kândă se aflaș în revoltă Panoniă, lasigii mi Sar-
 magii, kariș resninseseră ne Davi pșnă în Tissa, pre-
 kșmă mi Ssabiă, Bastarniă mi Germaniă kșuî lokșeaș ne a-
 kolo, atșnțe mi Vesnasiană a lăată kșrma. Atșnțe Marks
 Platiș lokotenentăslă seș din Mesia a șpșșș neste 100,000
 de barbari imureșnă kș domni loră; a linimtită msluimea
 Sarmagiloră; a șpșșș ne nemălgmigiă de mai nainte ai Ro-
 maniloră; de la domni Bastarniloră, ai Roksolaniloră mi ai
 Daviloră liberândă ne prisionieri, i-a trimișș ne la fragii mi
 pșringii loră; aș lăată mi ne ostateciă (złōge) țe eraș în-
 kă la inemiă; iar ne domnăslă Șvigailoră înkșușrândăslă, l'a
 gonită din Xersonessălă Tasrikă dinkolo de Boristene, mi
 elă țelă întă a lăată de akolo grăș nentă ponorăslă Romană.
 Vesnasiană nentă ațeasta l'a onorată kș darsă de trismfă.
 Dșnă ațeasta sșb Vesnasiană, prekșmă mi sșb fișlă seș
 Tits, tōte ponōrele ațeste aș fostă șșșșș, șmilite mi liniutite.

CAPITULŪ XVI.

Ssabiă țerândă de la Domegiană șnă ajstoră de 100
 kălrēgi în kontra Ligiloră, țe lăkșeaș atșnțe în Mesia,

împărătească le-a împlinită cererea; dar această a fostă {
 kassa kă s'a închipită earămi reșelă între Ro- {
 manii mi Davii. Ligi s'nsindă-se, s'aș zăită kă Iasișii, mi
 s'aș gătătă să treacă Istră. Atănce s'aș skulată {
 mi Davii, kă domnălă loră Dăras, mi renezindă-se {
 aș tăeată tôte gardele (strejile) Romaniloră, sfăr- {
 mândă kă totălă ne Anisă Sabinsă kă omțirea sa. {
 Dăpă această Dăra, prevăzândă viitorălă, mi văr- {
 dă-se urea june, a abdikată în favorea lăi Decebală. {
 Acesta era zăă bărbață kănoskătă nentă agerimea {
 lăi în strategeme, esperimentată nentă ka să le use {
 în lăkrare, măestră nentă ka să se pörte kă dă- {
 manii, să le use kărse, să se lănte, să fără la timnă, {
 îngelentă la trismfări mi la nenorăiri; desmă tôte kalit- {
 țile aceste a dată mi dovadă, kăci înainte de a pleka asă- {
 nă Romaniloră, a fărătă konsiliări sekrete de alianță kă {
 Paroks, domnălă Partiloră, kă Sarmăii mi kă Katăii.

Pregătindă-se de războis Decebală, măi întăă a pro-
 misă prin solii Romaniloră pace; ne zămă însă aflăndă kă
 Domegiană a trimisă asănă lăi ne Făksă, generală armii-
 loră urretoreane, i-a trimisă războisă prin a doa solie în de-
 ridere zikăndă kă să să se grăbească a-i da tribută anșală
 kăte doi oboli de fio-kare Romană, să de nă, se {
 va bate mi mătă răă va face Romaniloră. Atănce {
 Domegiană, nenătăndă mistă deriderea, a preținută pleka-
 rea lăi Făksă. Acestă generală era zăălă din militării cēi
 măi kapabilă, dar măi țărziă kăzăse mi elă la moliciăne;
 în reșelălă kă Davii, dăpă cē a nerdată mătă o-
 mțire, s'a nerdată mi elă însămi, mi s'a înmormăntă-
 tată într'o nădsre Davikă, nekămă mărțărăseskă
 măi mălgă istoriă, între kari mi satirikălă Isvenală
 zikăndă kă în oramă de mărmară elă proektează
 bătăliă, mi la veltării Daviă năzemte dosărele.

Măniindă-se Domegiană nentă cele cē i-aș fărătă Da-
 vii, s'a dețisă să se dăkă iărămi asănă lăi. Ajăngăndă
 însă la Messia, a înkredingătă lăi Isliană espedițiănea. A-
 česta a dată ordină ka togă ostămii, năă mi čentăronii,

Dion Cass.
p. 761.

D. Chr.
82.
Duras și
Durpaneu,
dupre Dion.

Epigr. la
Bignoliu.
p. 242.
Martial.
Epigr V. 23
Dion Cass.
Martial.
9. 36.
Plin.
Epigr. II.
10. Epigr.
16.

Tacit. II.
III Cap. 4.
112.

Inv. c. III.
Cap. 4. 12. 13
Orox. Tacit
SalustCrisp
Martial. E-
pigr. VI.
p. 76.

să-mi înscrie numele pe armele lor, pentru că să se cunoască acela ce ar face vre un fapt strălucit sau înjositoris. După aceasta dăndă bătaie dăimmanilor, la Dion Cass. } Tana¹ a scris mulțime din ei. Atunci căzând mi Bezias, celă întâi generală ală lui Decebal, s'a prefăcută mortă, mi apoi neste nonte a fugit pe frimă. Decebală atunci temându-se că să nu răsbate învingătorii Romani în împărăția sa, a născ de a trătă arborii cei mai de apărare, mi pe vârfurile lor a născ arme, în cătă Romani, crezând că achemția eraă ostamă, s'ă temtă de a înainta.

După acestă mikă sskcesă ală lui Isliană, Domegiană a căzut într'o gremală mare. Măniindu-se asupra Ksazilor (lăksitorii din Moravia,) mi a Markomanilor (lăksitorii din Boemia) fiindă că nu i-ă dată ajutoris în kontra Davilor, a scris că o krszime neomenosă pe solii ce ei trimisese că să cheară pace, mi s'a renezit în Panonia că să-mi răbdne asupra lor. Făcându-se bătea că mare fârie, Markomanii l'ă învinsă, mi l'ă redsă la fugă; pe urmă vâzându-se forte strămtorată, a trimisă ambadori la Decebală că cerere de pace. Decebală, plină de modestie, Martial. II. } de mi de multe ori cerese pacea mi nu o ptea că-
Ep. 3. } uța, primi ambassada; dar nu s'a dssă elă singură la lokslă de întălnire, ci a trimisă ne frate-seă Diege în-
uresnă că căpă-va ală Davi. Domegiană l'a primită că bskerie, mi dăndă-i arme, căpă-va prisionieri, mare mulțime de bani, mi mai mulă meșteri trebsitori în timpă de resbelă mi de pace, promițânduă ună tribstă ansală determinată, id. II. }
v. 18. } aș komussă că elă tokmelele pचे. După aceasta Domegiană a născ diademă pe kapslă lui Diege, că căndă l'ă fi învinsă, mi dărsindă că bani mi că onori ne Sueton. II. III }
Lacrimae } ostamă sei, l'a trimisă înuresnă că ai sei la Roma
Euriet. } că o enistolă că din partea lui Decebală (dar în-
188. } kinsit), prin kare elă se arăta învingătoris, mi că Decebală s'a plekată la pace că învoeală că Romaniă să dea ună tribstă ansală Davilor, pentru că achemția să nu

¹ Tana note să fie satul Talna de astăzi din Țeara Românească.

mai tîrbîre pîrile Romane. Acestor dare s'a mi plîtitîş reglatîş în kîrsîş de doi-sure-zече anî, de la 88 dînpîş Kristîş, pînpîş la 100.

De mi a fîkîstîş o pache atîtîş de şmilitîre, Domegianîş a serbatîş doîş trîsmîfîrî; aşşura Katgîlorîş mi aşşura Davîlorîş. Asemene mi pentrîş Sarmagî a trimîş la kanîtolîş lîş Joîe dafînîş trîsmîfîtorîş. Trîsmîfîrile le adorna kîş pompe de mare pregîş, însîş nîş kîş obîekte lîşate de la înimîşî, çî kîş altele rîpnîte de la alîagî saşî de la oramele Romane. Pe lîngîş ačeste n'a şî-
tatîş a adîoga la titlîrile sale mi ačela de Davîkîş,
mi sî-lîş tîpîreaskîş kîar ne monede. Dar de tîte ačeste Romanîî rideaş, kîçî îngeleseserîş kîş pachea fîsese
kîşmpîratîş, mi kîş ne kîndîş kodrîî Getîşî mi Dîş-
pîrea eraş în lînimîte, gîbernatorîşlîş Plînîş Çîvîlîş se arîta
îre-kîşîş kîş le domîneazîş: kîşnomteaş nenştîngîa
şîfleteaskîş mi kîşnoraltîş a lîş Domegianîş, kîçî îlîş
vedaş kîş-î pîşčea mai mîltîş sîş se pîrîmble pîrîn oramîş de
kîşîş pîrîn omîtîre, mai mîltîş ne josîş de kîşîş kîşlare; sîş fakîş
bîşîlîile pîrîn generalîş, îar nîş elîş însîşî; kîş fantele ferîçîte
le însîşmîa lîşîmîş, îar čele neferîçîte generalîşîş seî; kîş ne
čîş ferîçîgîş în bîşîlîî îî şîrîa, îar ne čîş neferîçîgîş îî înjîra.
Dar vîkîlenîile lîşî, kîşzîmea, desfrîntîrile mi kîşnidîteaa lîşî
fîrîş resîkîtîte de mîşna şîşî sklavîş liberatîş, anşme Stefanîş,
în anşîş 96 dînpîş Kristîş.

CAPITULŪ XVII.

Dînpîş mîrtea lîşî Domegianîş pîşîndîş mîşna ne gîvernîş
nimîte bîşrbagî îngelenpîş, Nerva mi Traianîş, s'aş îndrentatîş
mîltîş trebîle împerîşîşlî. Mai kîş seamîş Traianîş, nessferîndîş
ka Romanîî sîş dea tribîştîş anşalîş Davîlorîş, plekîş a-
aşşura lîşî Dečebalîş¹. Ačesta aşşîndîş de mîşşîrile
împîratîşlîş, se kîşpîrînse de temere, kîşnoskîndîş kîş mai na-

1 Dînpîş monetele din anşîş ačesta se vede plekîşrea lîşî Traianîş. Kîarş Plînîş în karteaa I şîşne desîre pîanşîş rîşboîşîşlîş Davîkîş.

inte învinsese ne Domegianș iar nș nre Romanî, mi kș a-
kșma avea a se lșnta kș snș nșnorș, karele se distingea
nș nșmaî nșin drentate mi eroismș, dar mi nșin modestia
Dion Cass. } bșnelorș nșrtșrî. Între așeste, Traianș ajșngșndș
} în Messia, netrekș eara akolo, ameșzndș garnisóne
romane ne lșngș Dșntre.

Kșmș a datș primșvara, a trekștș omtirea neste Dșntș-
D. Chr. } re, șnde fșkșndș sakrifșrî mi konsłtșndș orakoliî,
101. } merse înainte în țeara inemikș. Daviî se assigș-
rase pretștindenî kș nșdșrî tșête mi kș omtire. Ajșngșndș
la Tana, șnde-mi aveaș Daviî omtirea, se gști de bștae;
atșnșe i se trimise snș diskș mare, nre kare era skrișș kș
litere latine kș Bșrîi mi tođi aliapiî konsłteazș ne Traianș
șș se întórkș îndșrșntș mi șș resnekteze pașea. Dar Tra-
ianș, nelșzndș în nșrivire konsilișrile amișilorș, a datș bș-
taea, mi învingșndș ne inemiciî, ordonș ka kanetele țelorș
șșimiî șș se nșe în parî înaintea taberei.

Dșcebalș învinsș, dar nș de totș înfrșntș, trimise la
Traianș soli ne nișnte komiđi, din klassa șa mai de josș,
ka șure bajokora lși Traianș, kș țerere de pașe. Traianș,
desnșegșindș-i mi alșngșndș-i, dete earșmi nșsboiș Davi-
lorș mi Sarmagilorș șa le eraș aliapiî. Așemștia, vșzșndș-se
earșmi învinșmi, trimiserș o a doa ambassadș, komușșș mi
din mșerî kare nșșngeaș mi țereaaș pașea. Dar nișî așea-
șș ambassadș nș fș askșltatș. Đrmșndș apoi mi alte bș-
teliî, amșndoz nșrgile aș fșkștș nșisonieri; Romanii tșștaș
ne aî lorș kș omenie, iar Daviî kș șa mai mare kșezime
mi lamitate, în kștș kiarș femeile lorș îi nșrleaș kș fșkliile.
Astfelîș afșzndș-se înkș lșkrșrile, eara sosi mi resbelșlș
înșetș din amșndoz nșrgile.

D. Chr. } Trekșndș eara, vine primșvara, mi Romanii
102. } alergș earșmi la arme. Fșkșndș mai întși sakrifi-
Pet. Patric. } șșrî la zeî¹, s'aș nșegștitș de bștșlie kș tođi.
38. 39.

1 Romanii sakrifikaș la zeii mșșșilorș ka șș le aște a țere mșșșî;
sakrifikaș la zeii emirilorș, ka șș le aște a nleka kș omtirile; la zeii
trekștorilorș, ka șș le aște a țere vre-șnș mșnte, șnș riș mi altele.

Așzindș de ayeasta Deyebalș, mi temândș-se, a trimisș ea-
 rymī ambassade de ómenī mai însemnađī, kariī, lșzândș ar-
 mele ne pămīntș mi ingenskindș, aș rșgatș ne Traianș zi-
 kândș kș Deyebalș va face țe va ordona, nșmai șz-ī dea
 voe șz vie șz-ī vorbéskș în fagș, saș șz trimigș ne čineva
 ka șz vorbeaskș kș elș desure pace. Traianș a tri-
 misș atșnce ne Sșra Klasdiș mi ne Libianș sșnerioralș
 Pretorisłđī; înșz nimikș n'a fșkștș, kșčī ničī kș {
 ayeamtia Deyebalș n'a kștezatș șz vie la întel-
 nire, čī a trimisș alđī solī, ne kari atșnce Tra-
 ianș nș i-a mai primitș, mi a plekatș asșura lșl. Fșkșn-
 dș-se bștaea, Deyebalș fș învinsș kș totalș; iar rșboișlș
 fș atștș de înverșnatș mi de sșngerosș, în kștș în omtirea
 romanș nș mai așngeaș kșrnile nentřz ka șz se lege plș-
 gile (ranele) soldađilorș, mi kīar împșratșlș rșnea xlamida
 (kabaniđa, xaina țea ne deasșura) de ne dșnsșlș, ka șz
 prokșre legștșrī nentřz țeī nlagayī. Dșnz fireaska lșl iș-
 bire de omenire, ordonș ka kornșrile Romanilorș omorigī
 șz se înmormșnteze kș pomňz, rșdikândș deasșura lorș mi
 altare, ka șz se fakș în fie-kare anș libađisni mi rșgșčisni
 nentřz țeī adormigī.

Dșnz ayeștș resbelș Traianș, mergândș mai denarte, a
 kșnrinsș mșngiī țeī fortifikađī kș kastelșrī, în kare a gșsitș
 arme, machine resbeliçe, prisonierī, prekșmș mi șnș stin-
 dardș lșatș mai nainte de la Fșskș, kândș l'aș fostș {
 învinsș. Iar Massiminș a kșnrinsș o țețșgșse, în kare {
 se afla mi o sorș a lșl Deyebalș. Iar Lșvis Kșingđis Masřz,
 karele komșnda arina Masřilorș, viindș kș kșlșrimea șmó-
 rș a Nșmizilorș, a fșkștș atște fante eroiçe, în kștș a prii-
 mitș lasde mi onori, kș kare s'a îndrentșđitș nentřz imnrș-
 dengele sale de mai nainte.

În așa strșmtorare kșzândș Deyebalș, a tri-
 misș o mșlgime de barbađī mi femeī kș koniī {
 lorș, kariī kșzândș în gensnki, arșnkândș armele la
 pșmșntș, mi kș mșnile legate îndtșrștș, șure {
 semnș de sșșșnere, se rșgaș ferbinte nentřz na-
 țe. Traianș priimi solia ayeasta. Atșnce veni mi Deye-

bală însemni, îmi arănkă armele la pământ, mi se înkină la micorele împăratelși, promigândă că va face ce-i va ordona, nă însă că skouă să pzeaskă cele promise, ci că

idem. } skouă ka să skane de perikolsă de fagă. Ama
Pagina 285. } dară promise să predea armele mi mămînele, memte-
rii petrarî mi lemnari ce lăse de la Domegiană, mi ne de-

idem. } sertori¹, să dărgme četăgile, mi să vedeze totă p-
Capitulul 55. } mentsă ce lăse Traiană din otarale sale; să aibă
aceiamî amicî mi inemicî că nonorăă Romană; ne fșgarî să
nă'i primeaskă, năci să întrebșingeze vre zăă ostamă Ro-
mană. Despre tôte ačeste a trimisă de a înmăingată ne Sena-

idem. } tsă Romană prin solî, spre a întări pacea. Dăp a-
Cap. 13, 59. } česte pșnerî la kale, împăratelș, lăzândă garnisone
ne otarale cele noșe ale imperisă, s'a întorsă în Italia, znde
četăgenî Romei ilă primiră că mătă bșkrie mi izbire.
Atănce mi solî lă Decebală intrară în Senată, denșindă ar-
mele mi că mănile legate îndăruntă, dăp datina prisionie-
rilor, mi vorbiră pșgină mi că smilingă; dăp kare întă-
rindă-se pacea, îmi relsară armele mi se întorsă în gęara

Dupe Chr. } loră. Dăp ačesta Traiană serbă trismăă Davi-
103. } loră, mi se sșpransmi Davikă, prekăă se vede ne
Maph. Epig. } monete mi ne alte monșmente din timpsă seă.
pagina 200.

Nenștândă sșferi învingerea ačestă smilitore, Dece-
bală neste pșgină timă se reskólă, mi kălkândă tokmelele
păcei, iargămi înčene a infesta provingiile romane, îndem-
nândă ne vecinî la aliangă, mi fșkândă strikăčisni țătsloră
celoră ce i se arătase inemicî, — mai alesă Iasigiloră, ka-
rii eraă aliagî că Romanî. Lăzândă mțire Traiană despre
ačesta, atăta s'a mănietă în kătă s'a devisă să se dăkă ea-
rămi înșemi asșura lă. Ama dară lăzândă că sine pre ne-

Dupe Chris. } notăă seă Adriană, mi ne Lăciș Kșingis Masă, a
104. } plekată la Dăpăre, znde sosindă, îmi fșkă nlanăă
Spartian. } kăăă să treakă rîșă. Atănce aă alergată la elă Ia-
Capitul 66. } sigiî, mi alte nonoră revoltate asșura lă Decebală, mi kiar
măgi Davi desertori.

1 Sșida la kăvântăă *kriminală* zice că ne ačemția lăzândă-i împăratelș i-a
zăisă.

Pregătind-se s-a treacă Dănearea cu podul de bărci
 să albi, prevăzătorul împărat băgă de seamă că el, tre-
 când pe pământul Dacic, inamicul năstărit s-a vie pe din-
 dărăt s-a arăa podul mi s-a întrerupă komonikăşnea
 omirei sale cu Mesia. De aceea a grăbit cu cale ca mai
 bine s-a făcă resbel cu sigurană mi întăzire, de căt
 cu reneşne mi perikolă; mi prin şmare s-a făcă pod de
 pētră mi kastelri cu tēnsri mi şanşri ne la kapete. A-
 ma dar ordonă s-a treacă atăa omire în malul Dacic,
 cătă trebea spre apărarea lokăşei unde voea s-a făcă podul.
 Deci, încredinând podul şsei faimosă arhitektă, Anolo-
 doră Damaschenă, netrecă în Mesia, okpând-se a Zonara des-
 pre Bizant.
 Plin. c. 56.
 primi pe Daci fegari, a askăta soliile lasigiloră,
 mi a kăgeta la cele desre resbel mi pace.

Okpând-se astfel, Traiană amănta înmulinirea pro-
 ektăşei seă, iar arhitektăş Anolodoră se silea cu konstruirea
 podăşei celei de pētră. Acesta s-a edificat între tēnsul Seve-
 rinăş mi Cherneş, cu mese mile Italiie din josă de Katarak-
 tele Dănelei, care tărçemite se nămesă Demir-kani ¹, adică
 pōrta de feră. Rămănişele acestăi podă vāzând-le Komitele
 Marsiliă, le-a mēssrată mi le-a deskriş ². Iar Dion Kassiă
 krede cu podăşă lăi Traiană este mai şsuperioră de cătă tōte
 cele-l-alte edificări ale sale; elă zice cu nilastrii (stălnii) erăă
 de doz-zeci netre tetragone, avândă fiecare 150 niçōre în-

1 Demir-kani este între Ţngaria desre mēssrită mi Transilvania desre
 apără.

2. Dăne Komitele Marsiliă, Dănearea abia are o mie de namă lărgime, iară
 dsue Dion 3570 niçōre. Mi fiindă cu cel întăi din stălni erăă denarte
 şnelă de altăă 17½ stănjini, totă podăşă avea prin şmare 23 stălni,
 mi lăngimea 440 stănjini de Viena. Dăne acestăi astoriă, stălnii erăă
 de pētră ordinare, amestekată cu kărmizi, iar cele 22 bolţă mi nodē-
 le de-assura, erăă de lemnă de stejari. Iar D. d'Amviliă zice, cu ba-
 ronăşă Ţgelă sokotemite lăngimea podăşei de 535 stănjini de Viena, mi
 arată, în plānăă inografică ce a skosă, nămai 19 stălni ai podăşei, a-
 fară de mērii de ne şskată.

Prokonsolăă Teofilă zice cu Anolodoră a făctă mai întăi nimto
 kivotări lăngă de 120 niçōre, mi late de 80, ne care le a arăkată mi
 apoi a konstruită podăşă. Dar kēmă în adevrăă s-a făctăă acestă, nămai
 Anolodoră ară nătea s-a ne deskrie.

Înkeind-se nodolă, Traiană a trektă de cea parte, mi înepândă esnedigisnea ne pământulă inemikă, s'a renezită asupra lui Decebală kă totă psteria sa. {Dupa Chr. 105. Bătaea a fostă învermănată: de la împărată pănă la soldată, Romanii aș înfrăntată perikoliă ceî mai marî mi aș arătată eroismulă celă mai lăsdabilă. Ţnă soldată greă rēnită, fē skosă din kămpulă bătăliei; elă vărândă kă nă mai are speranță de viață, a omiță din koră, mi readăndă-mi psterile, earămi s'a vărătă în bătae, mi a sūisă înkă mēlgi inimiă pănă i s'aș storsă de totă psterile mi a kăzătă. Mai nainte de tôte însă se citează fanta generalăi Longină, kare merită a figūra în istoria răsbóeloră. Ačestă, fiindă znelă din ceî kari sēpăra mai mēltă ne Davi, Decebală fē-kă plană sē-lă priuză kă kinsă ărmătoră: îi trimise rēpnă kă voemte sē-lă întăneaskă ka sē-i vorbeaskă de pace, arătândă-se nlekată a i se sēpnă; Longină amăgindă-se s'a dăssă, dar Decebală, kălkândă-mi promissisnea, ilă pșe la onreală; dăpă ačestă, fiindă întreată de planșile lui Traiană, mi nerăpnăzândă nimikă, fē inkisă, însă trătătă omenemte. Apoi Decebală trimise rēpnă lui Traiană kă de voemte sē aibă ne Longină, sē i se dea îndărătă pământulă pănă în Istră, mi sē i se plăteaskă tôte keltselele. Traiană îi rēpnăse kă nă pōrtă niă mēltă, niă pșuină grijă desupre Longină, mi kă orî de-i va da drēmă, orî de-lă va pșinea, pșuină le pasă Romaniloră. Longină însă prin znelă servă ală seă gēsi otravă ăgītōre, mi promigândă lui Decebală kē-lă va rekōvilia kă Traiană, s'a pefăktă kă trimite ne servitoră seă kă skrisoră rēgītōre la Traiană, dar kândă a sokotită kă servitoră a pștată sē ajngă în sigzrană, elă a bătă neste nōnte otrava, mi a mșrită.

Dăpă ačestă Decebală a ăerătă de la Traiană ne servitoră, promigândă sē-i dea în lokă seă kornă lui Longină, mi zeye algi prisionieră; mi kă ačestă pronșnere a trimisă ne znelă ăentăronă, ăe fșese prinsă odată kă Longină. Sstamă, viindă mi sșindă tôte kăte s'aș întămnlătă lui Longină, Traiană n'a trimisă îndărătă niă ne elă, niă ne servitoră, aurgindă mai mēltă libertatea znelă Romană

de krtš immormntarea sni mortš. Decebalš, mniind-se de aceasta, a snznratš kornelš lsi Longinš nrint'snš narš ne peregi kanitalei lorš Sarmisagetssa ¹, unde se aflaš akma Romanii. Aceasta vnzndš Traianš, a ssuinatš, iar Romanii ksurinznd-se de fşria rşbnşrei, mi dşnş snš resbelš învermnatš, aš asediatš mi aš datš assaltš ęetşgei. Davii se anşraš kş eroismš, giindş-se ne zidsri kş sşlige mi svrlindš şşgegi; kş tóte ačeste ęetatea se ia mi oramşlš se arde ², iar orşmanii sni se şvidš prin otravnş, algi se fakš prisionieri. Dşnş kşurinderea oramşlei, se trimiř omtiri în tóte pşrgile, kare goneskš ne Davii ęe aš mai remaşš, ardš lokşingele lorš, mi adskš o mşlgime de prisionieri. Iar Decebalš vnzndš neirea omtirilorš sale, sklşvirea mi stingerea naşisnei sale, mi ne sine anşrone de a fi prinsš, kşzş în desnerare mi se sinşvise, preferndš a mşri de krtš a trşi fşrş împşrşgie mi a gşsta desonórea sklşviei. Atşnęe Romanii aš arştatš kanşlš sinşvisşlş la togi prisionieri mi lokşitorii, ka şş se inkredingeze mi şş se sşnş; dşnş ačeasta l'aš trimişš la Roma, înşş n'a adşş atşta bkşrie în

1 Aceastş ęetate a fostš fşdatš de Sarmiş în fşndşlş Transilvaniei, între Mşrmş mi Oltş, mi anşrone de Pórtă de ferş, unde astşzi se aflş orşmşlş Barel. Dşne kşşerirea Romanilorš, s'a nşmitš Ţlnia Traianş, prekşmş se dovedemte din o inskringişne gşsitş akolo: Colon. Ulp. Traian. August. Dac. Zarmis. De ače sşntš doz drşmşri: snşlš ęe merge kştre strşmtorile mşntelş Ţlnia, nşmitš Pórtă de ferş; altşlš ęe treęe ne marginile rislş Sargenşis, se întinde kştre Anşls *, mi este fakšš din netre pştrate. Desmre ačesta mi indşvele geografiks alš lsi Karolš Balmaginš zive arştşndš kş, kaea lsi Traianš se întinde de la Braxel pşnş la ęetatea Xageg. S'a gşsitš înşş mi altş inskringişne.

2 Oramşlş Sarmisagetssa, kanitala lsi Decebalš, se vede kş era de lemşš, de bnşş órş ęe a arşš. Sşb Markş Skşrianş, şmşndş-se de koloniş Romanane, s'a nşmitš Ţlnia Traianş; mi împşratşlş a inskriřş nş nşmai nşmele şşš mi alš familiei sele, ęi mi nşmele ęelš vekiş de Sarmisagetssa l'a adşogitš, ka şş aibş în posteritate, mi kştre rşmamii Davi onóre mi glorie. De ačeaa kolonia ačeasta ne inskringişni se nşmemte kanitalş, iar sşb Gordianş III, nşmai metronolş; kş 240 anş dşne Kristš.

* Anşlsş este între Kladionole mi Sibiuş, anşrone de Maremş, mi se nşmemte astşzi Alba Işlia mi Alba Karolina; fiindš kş akolo s'a gşsitš mi mai mşlte inskringişni, ęe dovedekš kolonisarea Anşlinilorš.

popor, pre ktă mai înainte însuși gróze nămai aszirea nămăli se.

Atănce mi konfidentslă lăi Dăcebală, nămită Vikolă, nentă ka să skane de sklavi, aș snăș lăi Traiană de-
săre tesărlă țe askănsese domnălă seă înainte resbois-
lăi. Ațeasta se făkse kă kinslă ărmătoris: abătândă nă-
răslă Sargengia ¹, a sănată în albia sa o grópe mare, mi a
năș în ea o mălgime de așă, dar mai mătă ar-
gintă, mi alte lăkrăi de mare preț, kare nă sferă ^{Dion Cass.}
niči se strikă de ămezeală; ne ărmă astăpândă găra gro-
nei kă netre bine potrivite, a ărăkată deasăra dărnă, mi
anoi a îndrentată nărăslă earămi ne kalea sa. A mai fostă
askănsă mi alte mătă într'o snăsnă; mi tóte ațeste le
făkse făr a fi nimeni altă de făr de ktă sklavi țe
lăkră la ațeastă treabă, ne kari anoi i-a ăcisă nentă ka
să nă kămva să ărăte kăiva țele askănsese. Traiană, dăntă
țe a găsă ațeste tesăre, a rădikată o kolămnă kă înskrin-
ăzne lată, ală kăreia îngelesă este ațesta:

Deskonerindă-se tesărele Dăiei, divinslă Nerva Tra-
iană Țesare ărgășă, mălgămită a dată zesăi ăfătoris, ta-
tăslă avătă, terei măme.

Ațeastă kolămnă s'a găsă la ălnia Traiană, Beligra-
dălă de astăzi ală ăngariei.

CAPITULU XVIII.

Dăntă ațeste, Traiană împăratăslă a nlekată snre nă-
gile din josă ale Dăiei kă omăirile sale, kare se sokoteaș
la 300,000 ostămi. Trekăndă Siretisă ², Prătsă ³, Ni-

1 Sargengia să Sargengia, nămită de ăngări Străi, mi de Germani Istrigă,
trekăndă prin Sarmisagetăsa, se vară în Mareș, kă karele, ănădă-se,
dă în Dăne.

2 Siretisă, să Seretrălă din vekime, nărăde din făndălă Băkovinei, mi,
primindă năraele Moldova, Bistriga, mi alte, se vară în Istră.

3 Prătsă de Elini se nămea Ierasos mi Piritos, mi de Săigi Poreta mi
Soreta. Elă, nărăezăndă din Sarmăgia ăroneană veke, adikă Polo-
nia mină, mi adăpăndă tótă Moldova, se vară în Dăne, ărăne de
Galăfi.

stră¹, Niurslă², Băgslă³ mi Donslă⁴, kă eroismslă mi îngelençisnea sa, a rezumită a face ka tôte ponórle Sarmatię mi Sçitię sã arate sșuznere imperiislă Romană. Iar sșre kome-morisarea învingătóreloră sale arme, a rđdikată în mște loksrđ kolsmne, din kare șna s'a gșsită mi la Galați în anslă 1693, ne timnslă lăi Konstantin Dșka domnslă Moldovei, mi s'a adșș la kărtea domneaskă din Iamă. Așeastă neatră are inskriuçisnea șrmătóre în latinește: „Imperatorslăi Çesare diviņ Nerva fiis lăi Nerva Traiană Așgșstă Germanikă mi Davikă, marelsi Pontifię domniei tribuniale XVI, generalslăi VI, konslslăi VII, lșrintelăi Patriei, de Psblis Kar-bșnis, Așrelis Rșfs⁵.”

O altă inskriuçisne s'a gșsită la satslă Ogrđdeana din Banatslă Transilvaniei, karele este desne nordslă Dșntrei. Așeasta avea o tablă sșpată, ne kare o çină doi demoni, deasșura kșrora este vșltșrslă Romană kă arinele întinse, iar de desșbtă o inskriuçisne, kare însă e mtearsă de fș-mslă fokslăi çe fșçeaă Tșrçii sșb dșnsa, în kștă nșmaă a-tșta se vede: *Imp. Ca. D. Nerua. F. Nerua. Traiges. Pont. Max.*

Nota. Kșçđ-va din çei maă bșnă kronikari ai Çerei Mșntenemăi mi ai Moldovei vorbeskă desne Șangșrile mi Movilele kare se vđđ în çerile așeste, înçepândă de la podslă çelă de neatră mi pșnă la rışlă Donă. Ei zikă kă Traiană, înaintândă-se în lșșntș Daciei, a fșkștă așeste sșre a înmedeka ataksrile inemiçe. Dar fiindă kă așeste desne partea kșmnslăi se îndepărtează, în kștă fakă o mare di-stançă de la Dșpșre pșnă la Marea Neagră, mi de la Prștă pșnă la Nistră, prekșmă mi de Nistră pșnă la Niņră mi Donă, reslț nedsmerire, kșmă s'aă fșkștă? mi nentș çe s'aă fșkștă? Așeasta șnă kronikariș ală Moldovei o deslea-gă astfelis: maă de kreztă este kă așeste Traiană le-a fș-kștă, saă nentș eterna lăi memorisare, saă nentș kșlșșsarea

1 Vezi Partea I. Epoka I, Kană I, la note.

2 Idem, Kană II, la note.

3 Vezi Partea I, Epoka I, Kană II, la note.

4 idem. 5 Așeastă nétră aștăi nș se maă gșșemte.

(Tradșstorislă).

neguitoriloră trektori mi a altora; mi kătă nentă facerea loră nă i-a fostă greă, fiindă kă avea 300,000 ostami kă sine, mi dakă ară fi năssă 100,000 în mîră să arănce pămîntă înaintea loră ară fi kănrinsă trei miliarde marî de lokă. Pe lăngă aveste, marele logofătă Mironă, (karele este zăslă din veî mai însemnăî kronikari) zice kă elă singură a tre-kătă neste zăă asemenea vală (săă manăş) la zăă orămelă Bîciorassă, lăngă Kiev, pe Nistră. Asemene rămăşige de antîcitate se vădă mi în Țeară Romăneaskă, atătă desure părgile podslă, kătă mi în alte părgi.

CAPITULŢ XIX.

Împăratăslă Traiană, zănsindă pe Davi, a kon-^{Eutrop. Cap. II. 5.} stîţată Davia, kă pînstăslă Iasigiloră, în provînie Romană, mi a trimisă mălte koloniî din totă immerisăslă Romană: întă nentă ka să nă se mai reskole Davi¹, mi a-
poi ka să se mai răsplăteaskă aveî îndăsnăî prîn măltele răsboe. Dăpă ve a amezată zăă prefektă din legis-^{Dupe Chr. 106 Bartali. pagina 58} nea XIII mi alăî diregtori kă o garnisônă tare, s'a
întărată la Roma. Akolo ajăngăndă, fă prokîemată
ală IV împărată kă a 9-a nătere tribeniană; iar ostamiî aă
primită lăre, kănsne mi dăsrî felăsite, nentă eroismăslă
mi bărbăgia kă kare aă învinsă zăă noporă atătă^{Apian. p. 110.}
de vitează mi belikosă, kare în mai mălte dăgi a
fostă însnălmăntată immerisăslă Romană.

CAPITULŢ XX.

Kronologia Transilvaniei, skrisă în limba germană, vor-
bindă desure Davia, zănsne astfelă: împăratăslă Traiană, ză-
nsindă tótă Țeara Daviloră, a împărgi'to în trei, în Rinenă,
Alnestră, mi Țentrală (Mediterană); vea Rinenă, kare mai

1 S'a găsîtă e inskripcîzne ve zicea ama: „Țetatea Auslensis a mēntea.”
mi alta: „Kolonia a mēsea a împăratăslă Țesare Traiană Partikslă.”
Din kare se dedăce kă Traiană a adăssă mai mălte koloniî, mi nă nă-
mai nată, prekămă nămeră Pandekpîi.

ne şmîţ s'a nşmitş mi Panodavia de kştre Panoni, saş Ūngari mi Davi, este partea din Ūngaria de astşzi kare se nşmemte mi Banatsiş Temimórei, kşnrinde mi o parte din Ūeara Romşneaskş, mi se atinge de Tissa mi Dşnşre, kare kşrgş snre sşdş; ęea Alneştrş kare se nşmemte mi Mşntana, saş mşnteanş, este Valaxia de astşzi ¹ mi o parte din Moldova, afşţóre între ęea Rinensş mi ęea ęentralş; mi in fine ęea ęentralş, saş Mediteranş, kare s'a nşmitş mi Gemidia, este Transilvania de astşzi mi o parte din Moldova, între Ūngaria de dinkolo de Dşnşre desnre anşşş mi sşdş, mi Moldova mi Valaxia desnre rşşritş, întinzşdşse snre nordş, mi ka in amfiteatrş inkisş de mşngi Karnaęi. Traianş, dşnş ęeastş impşrgire, a adşnatş mşlte kolonii Romane din Italia, mi din oramele Elladei mari ² mi le-aş amezatş aice, inşingşndş mşlte orame mi ęetşđi in Davia ³.

CAPITULŪ XXI.

Dion Cas. II } Traianş, netrekşndş la Roma, orşndşea kolon-
pa. 68, 14-15 } niele Romane in Davia, mi nriimea solii Indiilorş mi
aş altorş nonóre ęe veneaş şş-lş feliqite nentrş feriqitsiş

1 Amş intreşsingatş aice kşvşntsiş de Valaria, nentrş ka şş mş ğinş de terminsiş astorisli. iar in ęele mai mşlte kşkşri m'amş servitş kş kşvşntsiş de Ūeara Romşneaskş, mreksriş aş isatş datina de trşdşkş mai toęi skriitorii de dinkóęe de Molkovş. Molloveni inş se serveskş kş kşvşntş de Ūeara Mşnteneaskş, mi kş mai drentş kşvşntş. kşvi ei sokotş mi ęeara lorş de Romşneaskş: mi earşmi kş drentş kşvşntş zikş Romşnilorş de dinkóęe de Milkovş Mşnteni. kşvi ęeastş nşmire le-o daş inkş de kşndş partea ęeastă se nşmea Davia Mşnteanş, mi o konservş mi mşn astşzi, atşđi ei kşđ mi Ardelenii fragii lorş. (Tradşkştorisli).

2 Astorisliş nş vitearş nivi o dovadş desnre koloniile din Ellada. kare mi se mare fórtę gremits. kşvi nivi arme de elementş greşeskş nş se afş in Davia. (Tradşkştorisli).

3 a). In Ūeara Romşneaskş este o ęetate kare se nşmemte Tşrnş, mi este fondatş de Traianş. mreksmş mşrtşrisemte Prokomis zikşndş: Istianianş mrin ambassade kştre Anęi *, nonorş Slavonş, a ęerşđ ka şş se strşmste toęi la ęetatea veke, nşmitş Tşrnş. ğinkolo de Dşnşre, zidits

* Anęi. vekii kşkştorii odinóęri aş Sarmagiei. mş sois de Işai de ęe haęa lakşli Meotşle. are k * ri inşingşndş-i lma. Istianians s'a nşmitş Anęika.

sărbătoare ală resbelșlăi Davikș, mi pentră sursnerea Arabiei petroșe prin Korniliș Palma. Atuncie împăratșlă Traianș a edificatș mi niaga ațeeă minșnatș, kș unș mare pa-^(Gellu. c. II 63. Cap. 22) latș de marmurș kș diferite tablosrī, unș gimnasiș, unș temnls, o bibliotikș, unș arkș de trismș, o galerie mțreagș kș stălnī înalđī mi kș kanitelșrī marī, în kare erau sșpate kș litere de asrș reversele kșlșregilorș mi ale stemelorș ostșmestī kș inskripcișnea: „Din prșzi.“ Iar în pōrta ăes mare a galeriei statșa lsī Traian kalare ne nilastri naldī. ¹

Dșne ațeșta, împăratșlă Traianș s'a dșșș asșupra Parșilorș mi a Armenilorș, a fșndatș ăetatea Nikopolē în malșlă Istrșlș, imitândș pōte Akșidșlă, saș Aleksandria, saș Nikouolea din Armenia Pompeianș, asemine mi Tșrnșlă în malșlă de dinkolo, mi kalea petrsitș, kare înăene de la Iz-

de Traianș împăratșlă. Ațeștș tșrnș este în fagș kș Nikopolē, ml de aice se înăene mi kalea petrsitș a lsī Traianș.

- b). Griselinș zice kș în mșntele Mika din Banatals Timimōareī s'a gșsitș unș tșrnș, pre kare loksitorī de akolo zikș kș arș fi alș lsī Ovidiș, întemeindș-se ne o inskripcișne gșsitș akolo; dar dșurș tabla Pestingerianș se vede kș era kolonia Lederata.
- c). Caput-bovis, adikș kanslș de boș, mi dșurș tabla Pestingerianș kanș de bivolș, dșurș Prokonis, este unș edificș alș lsī Traianș karele se aflș totș într'o liie kș Gensklă Davilorș mi kș Kavarna Veteranș, kștrē gșrile Dșnșreī. Mai probablș însz este șz fie Iassī.
- d). ăetatea *Aquae* kș probabilitate se sokōte a fi fostș termele (bșile) Erkslane ăe șntș în Mexadia*. În Ptolemeș însz se nșmeskș ane, dșne kare latinemte *aquae*. Ațeste terme ne timnșlș lsī Adrianș erauș falmōșe, dșurș kșmș se vede într'o inskripcișne a unși gșbernatoris alș lsī Severinș. Pe lșngș ațeste, vederatș estș kș Erksle a fostș zeslș familief Șlnia, kșrsia, dșurș Joie, Traianș îi atribșea învingerea asșupra Davilorș. Ațeștș zeș i-a înșlșatș mi unș temnls kolonia Șlnia din Sarmisagetșsa.
- 1 Alessandrș Severș a pșșș în galeria ațeasta statșele bșrbagilorș ilșstri, fșkște kș ăea mai minșnatș mșestrie. Ațeastș niagș, vșzândș-o Konstantinș ăelș mare, s'a minșnatș prea młtș. Asemine mi Kassiodorș a zisș kș este minșne perfectș. Mai tșrziș aice se proktemaș legile.

* Andreī Xamilton din ordinșlș lsī Karolș VI a ăerăetats kș skșmștate termele Erkslane de la Mexadia; mi ațândș młte inskripcișni le-a trimisș la biblioteka imperială din Șintovona, șnre ornamentș. Dar Griselins kșurinde tōte antiăitșgile Banatelsi, de șnre kare a skriș mi Paskaxe Kariofilș.

lazș din fațș kș Nikonolea mi aurōne de Tșrnș, șnde Ol-
tșlș đț în Dșnrșre, mi trekșndș nrin orșmelșlș Rșmnikș-
lșlș, despre rșșrștș de Oltș, se întinde pșnpș la mșnpșstirea
Kozia, ne șnde este trekștōrea în Transilvania de la Tșr-
nșlș Romș (saș pōrta lșlș Traianș). Așeastș kale a fostș
fșkșt'ō nentș ka sș treakș de la Nikonole în Dacia ¹, mi
kș tōte kș în mșlte lokșrș este astșnatș de timuș, șrmele
șnsș mi astșzș se vșdș, nș nșmaș la Rșmnikșlș Vșlșeș, çi
mi la Izlazș ², mi ne așsrea, mi are atșta distanțș, kștș
lșngime are çea măș strimtș parte a Țereș Mșntenemșlș.

Dșne așeastă Senatslș mi ponorșlș Romanș aș rșdi-
katș o kolșmnș ieroglifkș, șnre onōrea mi gloria lșlș Tra-
ianș mi a omștirilorș Romane. Pe așeastș kolșmnș, între
altele se vede mi resbelșlș Davikș, mi kște s'a întșmulatș
în elș, kare nrin ieroglite řnkșseskș tōte fantele Romani-
lorș. Pēntș lșkrșrea așeastă Anolodorș Damasçenș a sșș-
rșmatș șnș mșnte mare kșștșndș netrele trebsitōre. Pe
vșrșlșlș sșș a pșșș statșa lșlș Traianș lșkratș de aramș mi
sșflatș kș așrș ³. Dar řmpșratșlș nș așșse a vedea oue-
ra așeastă, kșçi aflșndșse în resbelșlș Pargilorș mi alș Ar-
menilorș, a mșrștș în anșlș 117 de la Kristș.

Așeastș kolșmnș are nșlgime de 115 niçiōre, mi se
Eutrop Cas-
sidor. aliū-
feliū mesō-
ra. Publin
Victor. ase-
mine.
}
komșșne din 34 bșkșșlș de nētrș de o mșrime ko-
lossalș, din kare 8 komșșnș bșșea, iar 23 řnkșn-
gșrșlș, ne kare sșntș sșnpștșrile; are 184 de trente,
șnre kare se sșșe çineva în vșrșș, mi ferestre 43, nrin
kare vine lșmina.

- 1 Karolș VI în anșlș 1717 tșindș mșngiș Tșrnșlșlș Romș, a șnitș kalea
çea veke kș alta noșș netșrștș, șure řlesnșrea treçereș de la Sibiriș
în Țeara Mșntenēskș, nrekșmș se vede řntr'ō řnskriņgșne tatınș la Kși-
neni (în Țeara Romșneaskș) aurōne de Oltș, nș denarte de Tșrnș
romș.
- 2 Izlazșlș este șnș orșmelș, kș skelș de komeryș, între Tșrnș mi Çeleș,
o ōrș denarte de Tșrnș mi natș ore de Çeleș, ne marginea Dșnrșrșlș.
- 3 Așeastș kolșmnș repařșndș-se în anșlș 1587 sșș Papa Sekștș, în lo-
kșlș statșeș lșlș Traianș, s'a pșșș așșea a Sșntșlșlș Anostolș Petrș.

CAPITULŪ XXII.

Koloniile adăse din totă imperiislă Romană, aș^{Eutrop. II. 6, 8.} smnltă Davia, mi korvindh-se între sine Romanii mi Davii, s'a formată ună nonoră amestekată mi distinktă pre-ksmă se vede mi din inskringisni kă pŏrtă nsmiri bastarde, preksmă: *Aia, Nandone, Andrada, Blivianus, Bricena, Bedarus*, mi altele. Atăta mslgime de nonoră kată s'ă fi avzăt mi diverse împărgiri, dăne konprinderea mi kŕtimea orameloră Romane mi Dace, kare preksmă s'aș gŕsită, dăne probabilitate mi dăne konstatarea adevărlă, s'aș însemnată la rëndslă loră în partea a doa a ačestii istorii, la epoka II kanitslă XVIII.

Dăne țe s'aș statornicită atăte kolonii în Davia, Romanii s'aș nsmiță Davi, mi Davii Romanii, inkătă mi ună nșme mi altăslă totă sna însemnéz. Asemine mi pŕmăntslă loră dearg Romană, saș provingie, kă gŕbneroră mi patronii din Romanii. Pe lăngă ačeste, unindh mi dialektele loră, adikă ȝelă Davikă saș Slavonă mi ȝelă Romană saș Latină, aș formată o a treia limbă.

S'a întrodășă totă odată mi înkinarea la ȝei a Romaniloră, preksmă se vede ne inskringisnile monete-^{Neaman.} loră, ksmă mi a ȝeșlă Aziz, adekă Marte Asirianlă, mi a lăi Mitra ală Permiloră, preksmă snuș Seivertă mi Bartale. Se adoraș mi zeele Isis mi Seranis; s'a gŕsită mi Erksle în marmărele Davițe; mai era mi Genislă Daviei, preksmă se vede într'o inskringisne kăurinzătore: „*Geniulă Carcidonei și Geniulă Daciloră*,“^{Seivert. N. 45, 104, 105 109. Bartalis 21. Hohenl. 111} mi algi de ačemia, nentă kari fie-kare kolonie avea mi temnlă, kă orakolii mi preoii.

Koloniile adontară mi nortărele Daviloră, fiindh kă, viindh din Italia mi din alte provingii unde klimatslă era^{Tucidide.} kăldsrosă, de nevoe era s'ă nŕimeaskă îmbrăkămin-tea Daviloră, konformă kă klimatslă loră ȝelă reȝe, preksmă brăne late, pedile saș onină ȝe koneră kă totăslă niȝŕele, kojokă mi kăȝislă de blană. Iar mșerile aveaș o xaină

ka rokia mi kx mēnīčī, lēngx pēnē la glesne, īnčīnē kx brēš; iar ne kanē vlēš, prekxmš se vede mi astzī la dū-rančele din ȕerile Romēvemtī, legēndē-se kx o pēnzētēz māī grōšx saš māī sēngīre, nēmītē īntergarīš, vaxramē, maramē, nēframē saš nēmīkīrē.

Nota X. Lazrengis Toneltinē Mediase zīce: „Romē-nīī din Transilvania pōrtē znē felīš de xāīnē ne smere, kare kopere totē kornēlē, mi kare se vede kx este veke na-ŕionalē; aveasta se nēmēnte de Margīalē endromidē, xāī-nē ordinarē mi grōstē a lokšitorilorē desure nordē, bēnē pentrē tīmnēlē de earnē. Asemīne mi koneremēntēlē kanē-lē de pēnzē de lēnē, saš nēslē, kare se nēmēnte glēgē, mi o pōrtē ōmenīī prōmtī. Iar boerīī nērtāš znē felīš de kīvēzē¹, mi pedile saš opīnčī īn nīčīōre, kare este vekea īnkēldēmīnte a soldaŕīlorē Romanī, kx dīferīngē kx Roma-nīī le nērtāš ne nīčīōrēlē golē.“

Ačeste le zīce Toneltinē, adēkēndē drentē mērtērie ne Alfonsoī Plāstē, mi ne Angelē, īstorīčīī kostsmelorē vekī.

CAPITULŪ XXIII.

Dacia avea gēvernatorīš znē kanē din legīšnea XIII,
 Solvertu. 128, 130 } karele era mi representantē alē lēī Aēgēstē, mi se
 } onora kx mēlte tītēxī, pentrē ka sē aībē respektē
 mi astoritate. Ačesta resida īn Ūlnia Traianē, mi avea pre-
 idem. 127, 122. } fekūī sēbordināŕī snre essekstarea legīlorē, prekxmš
 } mi mīūmītorī aī banīlorē īmūzētēmtī, kriminalī (jē-
 dekēstōrī) pentrē delīkte, smēritōrī pentrē tērbērtōrī, nēzītorī
 Fabret 242. } ne malērile Tisseī mi ale Dēnēreī, īngrijītorī asēnra
 Bartal. 184. } Podēslēī īntre Dacia mi Mesia², mi alŕī māī mēlŕī

1 Kīvēza dēne tīmnē s'a skīmbatē īn kalnakē, fēkētē de uele de mīelē, īn formē de oē, kare o pōrtē astzī ōmenīī īnsemnāŕī din Ūeara Romē-nēskē mi Moldova. Iar glēga este znē felīš de kanēmonē, vē-lē pēnē ne kanē ȕeraniī kēndē nloz, iar kēndē nē nloz o pōrtē sēb sēbgīorī, īn-trešīngēnd'o ka lēdēnkē saš traīstē.

2 La kanetele podēslēī Traianē fēksse doz kastelērī: vēlē din partea Me-sīeī se nēmēa Ponte; vēlē din partea Dacieī, Teodora.

funcționari. Iar coloniile urmaș răsăditile Romei, mi dă-
ne avele se konforma auctoritatea lor: aveaș konsiliū mi forș
în Ūlvia Traiană, mi tôte amezămintele ka mi în Roma.

Pe lângă aceste profesaș mi diverse meserii, { Seivert. 185.
se okupaș de komerț, aveaș mi felisrite kolegii, { Cod. Theod.
adekă skolī pentru tămplărie, străgărie, ferărie mi { Cart. 14. t. 8.
1. a.
alte mentemșgări; asemenea mi amfiteatre pentru înfrumuse-
țarea oramelorș, mi băi, mi fântăne, întokmai dă { Seivert. 13.
23. 40.
pe orândzelele Romei. { Dion Cass.

PARTEA A DOUA.

EPOCA I.

CAPITULU I.

Dăne mórtea lui Traianș, a venitș la nștere împăratșlș
D. Chr. } Adrianș fișlș lui Afrș, vărș mi fiș adoptatș alș lui
117. } Traianș. Acesta, gelosș de gloria nemșritorișlș împă-
ratș, a abandonatș Siria, Mesopotamia mi Armenia, apuezândș
Eutrop. } limitele imperișlș pe rșlș Esfratș¹. Asemine era ș
VIII. 6. } faktș mi kș Davia, dar amicșlș sei l'aș onritș zikândș
Dion Cass. } kș în așua kazș, mșlșlș ęetșęeni Romanș se vorș
68, 15, 69, 9. } preda la barbari. Kș tôte aęeste, kșlștorindș nrin imperiș,
șnele din ęetșęlș le-a reșaratș, altele a fortifikatș, altele a edi-
fikatș din noș, prekșmș ęerea nevoea pentrș sigșranga lokșri-
lorș. Elș a fostș atștș de bșnș ostamș, mi atștș a esservitatș
kșlșrimea Patavilorș, în kștș treęea Istrșlș în notș; lșkrș ęe
vșzândș barbariș, s'aș șmulștș de șnaimș, mi dândșlș șșșș-
nere, pentrș toate neșngelegerile lorș veneaș la elș, ka la
jșdele lorș. Asemine se șșșșneaș mi Daviile, dșne kare în
inskringışnș se zięea kș Davia era ferice nrin virtștea lui
Adrianș. S'a gșșitș mi monete kș inskringışnea șșșștșre:

1 Esfratșlș este rșlș ęelș mai însemnatș alș Asięi; elș este ęelș mai de
șure anșșș, mi kșręe șure Sđđș; nręede din Armenia minorș, de șbșș
mșntele Tasrs. La sorgingele lui, elș se nșmește Hksirate, ęeva mai
la vale nrimește rșșrile Arnagș mi Arsamete. Acesta desnarte Asia
minorș de ęea maișrș, treęe nrin oramele Azirim, Zimara, Melitine, mi
anoș mai urimește rșșrile Arsania mi Melans; desnarte Siria mi Arabia

„Lăi Adriană, întemeetorslă Daciei.“ Kă tôte ačeste voinď să mteargă čeva din gloria lăi Traian, a strikată podslă čelă de nătră, săb kăvântă kă nôte să se revolteze iarămi Daciă mi să treacă Dănierea pe podslă ačesta snre a veni în Mesia, asănra kanitalei năoi če elă făkăse între Dăniere mi Sava ¹, adekă Belgradslă Sărbiei pe kare Adriană ilă nămi-se Alba-Greka.

Kčomeră zice kă Adriană, strikăndă podslă, a dărg-mată mi nilastrăi seă pănă în fața anei, mi de čisď ară fi sčisă mi pe Anolodoră konstritorislă seă. Iar D. d'Amvilis zice kă rșinele nilastriloră podslăi lăi Traiană se vedeă dă-ne ačesta în kărsălă rislăi ka niște insăle mičă; iar rămă-migele șanșlăi če era snre anărare, se vďď înkă mi as-tăzi: mi de ačea înčene kalea netrăită če se întinde snre Orșova ².

de Mesopotamia, mi mai adăpă oramele Samosa mi Zeugma. Elă se împarte în mai măte gărle: în Esfratslă če kărgă nrin Babilonia, mi ačea če kărgă nrin Seleucia; între ačemi doi Esfragi kărgă mi rislă Vasilis, karele imăresnă kă Xavora, Marsias mi altele, kade earămi în Esfratsă. Mai anoi, aurăne de Ktisifonte, din josă de Seleucia, kade în Tigră. Iar Tigră s'a nămită ama din kassa reneșnei sele; ačesta nă-vede din mănteale Ararată, să dăne algiă dintr'o kămnă a Armeniei mi-uore, kă 2500 de stadii denarte de sorgingele Esfratslăi, mi întăi, abă-tăndă-se, dă în lakslă Aretssa, pe șmă trekăndă ne lăngă Tasă, dă într'ăniă gără (pănastie), mi anoi mergăndă măltă ne săbă nămăntă, earămi ese în čea-l-altă kăstă a măntăi; anoi treče nrin lakslă Tonite să Tosnăte, mi earămi se kăfăndă ne săbă nămăntă kale de 15 mile; ure șmă năimăndă alte risăi din Armenia mi Assiria, desnarte Assiria de Mesopotamia, mi trekăndă nrin Xaldecă să Babilonia, se rămă în doă: o gără treče kătre Seleucia, mi ačea kătre Ktisifonte, formăndă o insăle notrivăte, mi anoi akolo snde se snesă anele, se nă-memăte Pasitigră; anoi se vară în lakșrile Xaldec, mi de akolo lăgăndă-se mai măltă, nrin doă gără se vară în golșlă Persikă. Se zice insă kă Esfratslă este mai mare de kăstă Tigrăslă.

- 1 Risă Sava, viăndă din Germania, kărgă snre părgile sădiče ale Șngariei, mi pe o mare întădere înkănsăndă otărle între Tărgia mi Șngaria, se vară în Dăniere snre rășrită, la Belgradă, oramă kă četate tare.
- 2 Dăne trečere de timnă, mi nrin răvărșarea aneloră, s'a dărg-mată mi ka-stelsă Ponte desnre Mesia; atănuă din kassa rșineloră, risă s'a imne-pedikată, s'a făkăst nălștitoră, mi nrin șmare mi-a skimbăť kărsălă;

Atâtș asăpra Panonilorș kătș mi asăpra Davilorș, A-
 Seivert. } drianș mai înti rânduise unș singrș gșbernatorș,
 Ep. 70, 13. } ne Markș Tșrbins; mai ne șrmș nșmai asăpra Da-
 viei ne Kneis Panirix Ailianș. Dar în fine avestș memora-
 bilș mi îngelentș împșratș móre de o bólș dșreróșt, kare-
 lș fșcea a kiema grșbirea morșei, mi nș o nștea kșpșta.

CAPITULŪ II.

Dșne Adrianș viindș la îmșșrșgie Antonix, pronsmitș
 D. Chr. } Pietosșlș, nentș mșlta lși virtște, barbari ș ar-
 138. } mele nlekate alergăș la jșdekata lși, nentș tóte ne-
 ingelegerele lorș. Mșlta nopóre trimiteăș la elș ambassade,
 mi mșlta cereăș domni de la elș; mi nșmai kș fařma nș-

dar kște odatș venea earșmi în albia sa. Dar dșne ęe s'a dșșmatș mi
 kastelșlș Teodora dșșne Davia, Ișstinianș, ne'ngș jindș-lș ne avesta, a
 reșaratș ęeva ne ęelșlaltș, ęi n'a ęinstș młtș timșș. Rșinele avestorș
 kastele mi ale nodșlși se vđđș mi nșnș astșzi: kđđș skade ana vara,
 lokșitorii din ęerneęi adeseori vđđș nilastrii ka nimte inșșle; rșinele ka-
 stelșrilorș inșș se vđđș: Punte este lșngșreęș, nrekșmș s'a fostș reșa-
 ratș de Ișstinianș, iar Teodora are formș nștrățș.

Rșș inșș zikș șnii kș nodșlș lși Traianș era lșngș satșlș ęeleș*
 kș natș ęinęi ore din șșș de gșra Oltșlși, mi din jorș de Jiř; kșęi
 lokșlș avesta trebșe șș fie (dșne kșłștoria lși Antoniș) între Eęete mi
 Klevora dșșne Mesia mi Akve dșșne Davia; dșșne aęasta zięe
 Konstantin Porfirogenitșlș kș Belgradșlș Mesiei este kș treř zile denarte
 de nodș. Ama dar e bine zisș kș nodșlș a fostș la Severinș**, kșęi
 elș se aflș în marginea Romșneaskș a Dșșșrii, mi e denarte mai treř
 zile de Belgradș mi de Póřta de ferș. Aięe de mi se vđđș earșmi nimte
 rșine de nodș, kđđș skade ana, aęeste șntș inșș ale altși nodș ęe fș-
 kșse Konstantinș ęelș mare în anii 328 mi 331, kđđș s'a dșșș în kon-
 tra Șșigilorș mi a Gogilorș, nrekșmș se vede din monete mi din alęi
 istorięi Bizantinęi; dar dșșș kallea petroitș se vede kș Traianș akolo a
 fostș fșktș nodșlș, dșne ęe a fșktș Davia provingie Romanș.

* La ęeleș se vede kș era ęetate, kșęi akșma se gșșeskș rșine de netre tetragone mi
 kșșmizii. Lokșitorii, dșne tradięișne, șșnș kș aięe a fostș ęetate Romanș.

** Severinșlș ęe este în marginea Dșșșrei, lșngș nodșlș lși Traianș, se nșmea din vek-
 me Akmonia. Aięe s'aș gșsitș o inșkringșne în marmșrș kș kșvșntșlș *Imșer*, kare se
 aflș la biserika din Vidinș. Șnii șșnș, kș dșne akvșntșlș șngșreskș s'a nșmitș Zeren i
 mi anoi Severinș, mi kș nș s'ar fi ziditș de îmșșratșlș avesta; dar tradięișnea komșș
 este mai tare, mi inșkringșnea dovedemte.

melăi seă ȕinea ponôrele în szișnere, prekămă a ȕinăt mi ne Davia în pache mi în linemte, pănă ȕe trekândă din viaȕă a mărîtă kă ferivire.

KAPITULŮ III.

Lăândă împăryȕia o pereke de fraȕi, Markă D. Chr. 161.
 Arelis Antonină mi Lăȕis Ailis Birs, aă mănțită Eutrop. Polian. cartea VI.
 Roma de multe resbele; kăȕi ne timnălă împăryȕiei loră în
 anălă 169 dăne Kristă s'a redikată resbelălă ȕelă Eutrop. Polian. cartea VI.
 greă ală Markomaniloră, aliăȕi kă Geȕi, Iasigii, Eutrop. Polian. cartea VI.
 Kăzaii mi Sarmaȕii. Atăȕe mi alte ponôre înmînse de a-
 ȕemtia, măi toȕi barbarii ¹, de la marginile Iliriei pănă în
 Galia s'a skslată, mi nrădaă kătrierăndă ȕerile mi oramele
 Romane; dar sosirea împăratălăi Arelis atătă i-a szișmăn-
 tată înkătă toȕi s'aă retrasă din lokșrile Romane, mi aă ȕe-
 rstă tokmele de pache în anălă 172 dăne Kristă. Atăȕe le-
 nemălă Lăȕis Birs, lovită de anonleksie ne drămă, a mărîtă.

Pe șrmă însă se vede kă resbelălă Markomanikă ² nă
 se stînsese de totă, kăȕi dăne raportălă gșbernatorălăi Pa-
 noniloră Ailis Bassă, împăratălă, aflăndă kă barbarii iărămi
 înȕepă a se mîșka la Dăȕre, a nlekată mi s'a răȕezită
 măi întăiă asșura Markomaniloră mi Iasigiloră, ne kari bă-
 tăndă-i atătă ne șskată kătă mi ne Dăȕrea înȕeȕetă Kedrinus.
 i-a învinsă; apoi bătăndă mi ne Kăzai i-a învinsă
 mi ne dăȕmii mi i-a gonită.

Dăȕă aȕeastă învingere, împăratălă a stată în Panonia,
 ka să dea rășȕășșră la soliile barbariloră; kăȕi dintre ei
 șȕii ȕereaă bană pentră ka să fie aliăȕi, mi să onreaskă în-

1 Dăȕă Estronă erăă: Narisăi, Ermăndării, Biktofalii, Latrigii, Sosivii,
 Sikovogii, Roksolanii ^{*}, Bastarnii, Germanii, Păȕăi, ȕistovșrii, Vandalii,
 Obii, Longobarzii mi alȕii, toȕi barbari Șȕigi, Sarmaȕi mi Germani.

2 Markomania a lătată nămire de la Markomani: ne șrmă aă lokșită Boii,
 nonoră Galikă, mi măi ne șrmă Balmii, de la kari s'a nămită Boemia.
 Vezi Partea I, Kană XII la note.

^{*} Kedrinus zăȕe kă Roksolanii șăntă Rșmii din Rșsia blondă, kari lokșesăă ne lăȕă mar-
 ginile Tartariei minore, șȕde atăȕă este nartea meridională a Moskoviei.

kşrgerile ęelor-l-alfi, — iar alfi ęereaf bani zikşndş kş de nş le va da, vorş intra kş resbelş în Davia; mi alfi iarşmi fęereaf naye, prekşmş Kşaziş mi Markomaniş, kş tokmealş ka sş se depşrteze kş 38 de stadii de la Dşnşre; asemine mi lasigiş, kş diferinęş insş ka sş se depşrteze kş indoitş distanęş, mi sş nş aibş nięi vase nłstitoare nięi insşle pe Dşnşre; pentrs kare impşratşlş, sşb kşvşntş de alianęş, a lşatş de la ei 8000 kşlşreęi mi 10,000 prisionieri ęe eraş la ei. Din aęeasta se vede kştrş nştere avea aęestş nonorş mi kştrş dasnş aş fşkşş Panoniei mi Daviei. Msite alte nenşre aş mai trimişş ambassade la Antoninş, nline de înkredere în karaktşrlş seş; ba inkş şniş din prisionieri mi fşgari, kari aş fostş mai înęelenęi, aş kşpştatş mi pşmşntşri în Davia, în Panonia, în Mesia mi în Italia; mi de aięe a venitş aęelş kaosş de nenşre în ģeografia lşi Ptolomeş.

Aş venitş mi Astigiş, şnş nonorş Sarmatikş, înpresnş kş domniş lorş Raş mi Rantş, mi aş ęerşş pşmşntşri în Davia mi bani, kş pronşnere ka sş dea Romanilorş ajştoriş în rşsbşe; dar fiindş kş nş le s'a datş, aş lşatş kş sforęa lokşrile ęistovşnilorş, (uarte din sşşş a Moldovei), ne kari învingşndş-i, sşpşraş tare Davia. Dar Dakrigiş saş Latrięi (şnş altş nonorş din Davia de sşşş) înęrijindş-se ka nş kşmva Klemenęiş, kşrmşitorişlş Daviei, de frikş sş nş dea Astigilorş mi lokşrile lorş, s'aş skşlatş asşnra lorş mi i-aş invinsş. Astigiş dşnş aęeasta n'aş mai kştezatş a fi sşmeęi în kontra Romanilorş, ęi aş venitş kş rşęşmintş la Marks mi aş ęerşş pşmşntşri mi bani, kş kşvşntş de ajştoriş; impşratşlş atşnşe nriimindş s'a tokmitş kş ei ka sş batş nenşrele kare atşnşe se lşntaş în kontra sa, kariş aş mi imnlinitş ęele promise. Kş astfeliş de kinsşri, Davia a remaşş în sigşranęş; kş tşte aęeste se vede kş rşsbşele aęeste aş ģinşşş nrea młtş, prekşmş se vede dintr'o inskrinęisne ka-

Bartal.
pag. 40, 47. } re aratş kş Marks Asreliş a onoratş kş diademş
} sakş ne Kneis Rştilş Koklitş, ģeneralsşlş legişnei XIII, pentrs espedięisnea Davikş, kare a inkęeat'o kş ferici-

re mi kş eroismş.

Dşnş aęeasta lasigiş iarşmi aş trimişş ambassade, mi

făcându-se konsilierii s'a găsit că kale că amicitia loră este de interesă pentru imperiul Romană; prin zmare le s'a dată lokingă la Dăntre, fără însă a avea vase mi in-ssle; ne lăngă ačeastă le s'a învoită mi trecerea în Dacia pentru ka s'ă fakt komerț kă Roksolani, însă kă voia guvernatorului Daciei.

În timpulă ačeastă lăndu-se mțire despre revolta lui Avidiă Kassiă din Siria, a nlekată împăratulă într'akolo, dă-ru ce mai întiis a zidită în marginea Dăntrei kastelări, mi le-a întărită kă 20,000 ostașii. Dar Kșazi mi Markomani, nenștândă sșferi asemenea străneală, iărău neste pșuină aș alergată la arme.

Împăratulă, stingândă reskôla lui Kassiă, mi întorkăndu-se la Roma, dăru pșuină netrecere akolo, s'a dășă îndată în Panonia, unde a șezată trei ani; în timpulă ačeastă atătă a bătătă ne Kșazi mi ne Markomani, în kătă, daka ară fi mai ăinstă resbelulă înkă șnă ană, ară fi ajănsă de a nă se mai nștea reskôla.

Dar ačestă virtșosă mi îngelentă împărată, înveninându-se de kătre fiulă seș, a mșrită, mi senatșlă a onorată memoria eroismșlă mi a virtșușlă sale kă o stată așrită.

Nota I. Pe timpulă ačeastă, în anulă 171 dăne Kristă, Avidiă Kassiă a făctă rșboiă Etioniloră, kari, kștrierândă Egintșlă, aș ajănsă nănt la Aleksandria, unde, învinușlă fiindă kă totșlă, s'aș împăntiată. Din ačestă se vede kă se trage șmingă Țiganiloră, kare sântă sklavi în Moldova mi în Țara Romăneaskă, mi liberă în Ardeală mi dinkolo de Dăntre nănt la Konstantinopolă mi în Pelononesă. Ačestă se nșmeaș latinēnte Zingari, nôte dăne orășlă Etionikă din Afrika Zangebar, — mi Egintenă saș Gifgi, ka veniă de la Egintă. Ačeastă o arată mi akčentșlă limbei loră, kare seamăntă kă čea Arabă, prekșmă mi nă rșrștôrea loră kare nănt la zece se aseamăntă kă rostșlă Eliniloră. Romaniă adăseră mai mșlte mi din ei mi ka prisionieri, mi i-aș dată ka merbi ne la magnășlă Romei. Kătă despre originea loră, șniă mai zikă kă ară fi dintr'șnă orăș ală Africei, nșmită Zevgitana, ai kșrșia lokșitori ăraș vrăjitori, ama prekșmă

măști din achemtia mi pănă astăzi se văd în Moldova mi în Țeara Măntenească făcând meseria de vrăjitori.

CAPITULŪ IV.

Ajungând la împărăție Komodș, elș a abandonat kaste-

D. Chr. 180. } lele țe le fndase Markș Antoninș la mărșinele inemi-
 } țe ale Dșnșrei, mi a înkeeatș pace kș măști din bar-
 barăi. Împăkândș-se mi kș Bșrii, a lșatș de la ei, nș nșmaș
 pre prisionierii romanș țe kșzșserș la dșnmii, dar mi ostateci
 (zșlôge) jșragi, kș nș vorș emi din loksingele lorș, kșz-

Dion Cass. } tșnd nștrire în Dacia, mi nș vorș merge mai de-
 Cap. III. } parte de kștș ținci miliarde. Atșnșe mi 12,000
 Bșri¹ voindș sș-mi skimbe loksingă, aș venitș la gșberna-
 torșlș Sabianș mi aș čerștș pșmântș în Dacia Romanș. A-
 țeșta, temșndș-se ka sș nș kșmșva sș se șneaskș kș ței-
 laldș mi sș fakș nșoe tșrbșrșri, a promișș sș le dea. Mai
 Lumbrid. } eraș însș mi alte nopôre nșșnșșe, mi mai kș sea-
 Cap. 6. }
 Dion C. XV } mș Sarmaciș, kari nș čerșserș pace mi kșșetaș sș
 fakș invasiôni mi pșrdșcișni; așșna așșșora a trimișș Ko-
 modș pe generalii sei Albins mi Nigrș kș oșștire, mi în-
 vingândș-i mi-aș dobânditș mare faimș. Komodș, atriș-

D. Chr. 182. } indș-mi învingerile așșșe, a voitș sș se nșșeaskș
 } îmșșratș alș V mi Sarmatikș totș odatș; însș elș
 a kșșmșitș nș ka îmșșratș, ți ka atletș, ka gladiatorș mi

Erodianu. } vșnștorș; kșci, se zice kș într'o zi a șșișș doi-șșre-
 } zșșe lei. Dar pșrtândș-se tiranișșște, mi dedândș-
 se la fante ștravagante, kșzș viktimș konkșbinei sale Mar-
 ția, mi mșri îndșșmitș în bae de kștre șnș omș de kasș
 alș seș, nșșmitș Narișș.

CAPITULŪ V.

D. Chr. 192. } Primindș împărăția Pertinașe, șnș barbatș kș
 } kșșnoșșingș țari în arta ștrategikș, dșnș 87 zile, fș

1 între alte nopôre din Dacia, se văd mi Bșrii la Ptolemeș. Kanș V.

tzeatş de kătre Pretoriani. Atănce împărzgia făkăndş-se vnzăţore, fş kămpăratş de kătre Iulianş, karele s'a nămitş mi Gémănş, fiindş kă a kăpătatş împărzgia kă dare de banî. Dar fiindş fôrte libertinş (tikălosş, desărzănatş) în maniere mi în fante, fş osănditş de Senatş la môrte, mi împărzgindş 66 zile, fş tzeatş.

Legiőnele provingiilorş, nenăţăndş sşferi môrtea lăi Pertinace, aş prokemăţş mi ele împărzăi ne faimomiî generali, Nigrş mi Albins. Panoniile earămi aş prokiemăţş ne Sentimis Severş; ačesta, arăţăndş-se ka resbăntoris alş lăi Pertinace, a trasş la sine ne generălii Mesiei mi al Dalmaiei prekămş mi omtirea Ilirikş mi Germanikş; kă ačeste psteri a nărcesş mai întăis asşura lăi Nigrş, karele, învinăndş-se, fş sşisş în anşlş 195, ne srmă asşura lăi Albins pre karele earămi l'a sşisş în anşlş 197. Învetăndş însz mi ačesta de a se mai lănta, a măritş lăşăndş ne fiil sei moştenitori.

CAPITULŢ VI.

Antonins Karakala, sşigăndş ne Geta fratale (D. Chr, seş în brăzele mămei sale, s'a făkăţş împăratş, mi 211. Erodian. Car. IV. păczăzăndş sş kăltoreaskă prin împărzgie, a ajănsş la Karniola ¹ şnde imăresă kă vėciniî sei Markomanş s'a dedăţş la plăverile vnzătorieî mi ale begiei. Între ačeste, asşindş kă Gogiî ² aş intrăţş în imăerisă Romanş, mi mai întăis în Davia, a euitş la marginele Istrelş mi lovinăş-i i-a învinsş mi i-a alăngăţş. Atănce împăratşlş ačesta

1 Karniola este o ărovinăie a Aştriei, desăre sşdăşlş Stiriei, nămitş de lăksitoriî sei Krain; se întinde pănz în Kroaăia mi Italia, avăndş desăre răşăritş Kroaăia mi Sklavonia, desăre nordş Stiria, desăre anăşş Karintia, mi desăre sşdş Marăia Şingilorş mi parte din Italia.

2 Gogiî, nămigă mi Testoni, eraş şăş nouăş din Skania, saş dăne Ptolemeş, din Skandia, în făă kă Dania Ţimbrikă kare se nămea mi Gotia, iar de nouăşlş komăşş Gătlănd; este nartea sşdikă a imăerisăi Svegiei, între Sveăia ărourie, Norveăia mi marea Baltikă, şnde odăţş eraş Găgiî. Ačeastă ăeară se împărzăe în trei nărgă: în Gotia anăşseană, saş Vest-Gota, kare se întinde sşre anăşş kătre Norveăia; în Gotia răşăriteană, saş Ost-Gota, kare se întinde sşre răşăritş kătre marea Bal-

fəndz ne Gogji kə Gegji; iar Aşrelis Viktorş zice kə Tra-
 via mi Davia səntş lokşrile legitime ale Gogjilorş; ləkrə ʧe,
 mi Granianş a limpezitş zikəndş kə eraş lokşri legitime,
 fiindş kə mai ne srmə s'aş loksitş de kətre Gogji mi algi,
 mi kə aʧestş kəvəntş mi Xəni potş sə se pnenşmere în-
 tre Gegi. Înaintea tətrora însă, Orogiş mai kə drentş kə-
 vəntş dovedemtei kə Romanii ʧei mai posteriori ne Gogji ū lsaş
 drentş Gegi, fiindş kə assemənarea nəmelsi i-a înmelatş mi
 fiindş kə vedeaş kəmş kə Gogji aş dominatş lokşrile ne
 kari Gogji le loksiserş; în fine, fiindş kə Gogji aş domi-
 natş ne Suiji mi ne Gegi, mi ka învingətori, loksiaş în-
 presnə kə învinuşi mi lsaş mi nşmele lorş. Mai mşlgi algi
 istoriʧi vorbeskş desne aʧeasta, însă şni srməreskş faute-
 le mi algi ani. Marʧelinş mai ləmşritş desleagʧ konfə-
 siznea aʧeasta: elş zice kə marele Teodosiş a învinsş ne
 Alani, ne Xəni, ne Suiji, ne Gogji mi ne Gegi, ne togji în
 deosebī, şniş dşne altşlş. Algi istoriʧi iarşmi zikş kə Go-
 gji loksiaş la oʧeantş, adikə: malşrile mşrei din Prəssia, mi
 de akolo, dşne timpş, şni aş trekşţ în Skandia, algi în
 Suijia ne ləngʧ rīşrile Volga mi Tanais, pənş kəndş Xəni
 i-aş alşngatş în Travia, şnde s'aş amezatş kə voia îmştra-
 tşlş Valengiş. Pentrə aʧeasta Marʧelinş zice kə pənş a-
 tşnʧi ei eraş şnş ponorş nekşnoskşţ.

CAPITULŪ VII.

Dşne Karakala, ləndş îmştrəgia Beliş Makrinş, a
 trimiş în Panonia gşvernatorş ne Markş Agrinap ^{D. Chr. 217.}
 nre karele l-aş trimiş ne srmə mi în Davia; iar ne
 Sabins din Panonia mi ne Kastins din Davia, ka amivī aī
 lşi Karakala, i-a rekīematş sşb kəvəntş kə are nevoie de
 ei. Dşne aʧeasta şnş individş, a nşme Estixianş, arşţndş
 ne şnş fiş bastardş alş lşi Antoninş, anşme Abitş, l-aş
 proklaməţ de îmştratş. Makrinş, fəkəndş rəsboiş kə dən-
 şslş la Antioxia, fş învinsş, mi ountirea lş ləndş fşga s'a
 înfəndatş în strimtőrea Bizangşlş, şnde îmşpresnə kə fişlş
 seş fş şvışş.

CAPITULŮ VIII.

Abitslă, fiislă mincinosă ală lui Antoniș, nămită mi
D. Chr. 218. **{ Eliogabală, atătă de tikzlosă omă s'aș arătătă în krtă**
{ a deklarătă de bîrbată legîtită ală seș ne sînă tî-
nără a năme Ierokleș; mi ne medikslă seș l-aș îndatorită ka
nrin meutemșgslă medikală sî-lă fakă a avea doză sekse.
Pentru asseminea mărșave mi tikzlósele lui fante fî răs-
lătită kă sviderea.

CAPITULŪ IX.

Lændŝ ïmperãgia Aleksandrŝ Severŝ, a plekats̃ as-
D. Chr. 222. } ura Permilorŝ, s̃nde fŝ invinsŝ; dar Baris Makrinŝ,
} gŝbernatorŝlŝ Panonieŝ, i-a trimisŝ ïn ajstorŝ ne
Markomanĩ mi ne Kŝazi. ïmperatslŝ dŝne ayeasta, ïntorkn-
ds-se din Persia, a fŝndats̃ ïn Davia o ȳetate kare s'a nŝ-
mits̃ dŝnr̃ nŝmele seŝ Severinonole, dinkolo de rĩslŝ Oltŝ,
ïn jŝdegslŝ Mexedingilorŝ ¹, s̃nde astŝzi este aurŝne ȳer-
negi, kare nemgemte se zĩȳe ȳernigrads̃, s'aŝ ȳetatea Nea-
grŝ ². De akolo mi ȳele ȳĩnȳĩ jŝdege de neste Oltŝ s'aŝ
nsmits̃ komitatslŝ Severinslŝ, mi mai tŝrziŝ banatslŝ Kra-
iovĩ. Desuregsĩds-se ïns̃ ïmperatslŝ de kŝtre nonorŝ, din
kŝŝza avariגיעĩ mi ïmnrŝdengilorŝ mŝmeĩ sale, fŝ ȳaisŝ ïm-
pŝrŝnr̃ kŝ ea.

Nota III. În judecăriile Mehediniului, la satul Baia de

1 Avestă oramă era ne o înălțime pe marginea Dâmboiței, așezată de kataraktele râului avestia, care țineau se nămesk Gerdaneri. Astăzi însă, se vede numai movile de niște, care țineau se nămesk. Se vede însă nu denare mi răsărită pe lângă Traian, de unde se înșene mi calea netrită care merge pe lângă Olt la Rimnic. Nu denare este mi Ormova sau Râmna, unde aș fost și un mănăstire al Romanilor, care Prințipele Eșențiu îl făcuse în anul 1695, pe timpul lui Carol VI nu alăși la Sălțan Mustafa II.

2 Kolonia Chernegiloră avea cetate, kare dñue Iitolomeș se zicea Dierna, iar dñue tabla Pestingeriană Tierna; ea se află în marginea Derei Romanenți lângă mirișă Tonolnița, antrone de Dñure, nă denarte de Rămava mi de Katarakte.

Astorslăș se înmulțe. Chernigradș e slavonemte, iar nă nempemte.

(Tradskātoršlā).

Aramă, era într'adevăr mine de aramă, pe care Nemgi le-aș fostă deskisă pe kândă stăruinea cele chină jădege ale Kraioviei. Dar se vede că aici mi mai de nainte eraș mine, fiindă că se găsesc mște monete, atăt ale împărașilor Romană kătă mi ale altoră neksnoskășă nentă vekime. Aseminea mi în jădegășă Gorjă, lăngă satășă Polovravă, se vădă șrme de mine de feră mi de alte metale.

CAPITUL X.

Lăndă împărașăia Maksimins-Gotășă, mi înpășăindă Germania, a venită la Sirmă¹. De aici s'a dășă { D. Chr. 235.
asupra Sarmășilor, kari infestaș Mesia, Davia mi {
Panonia; în mai mște bătă i-a înfrîntă, mi atăta șpășă
aș înșălată barbariloră, în kătă aș venită kă togă {
de s'aș rșgată de pace. S'a șăisă înșă mi așăta { Erodian.
de kătre soldașă în orașășă Akilea din Stăria.

CAPITUL XI.

Viindă la împărașăia Gordiană, așăta a plekată de la Roma ka șă meargă în Orientă; trekândă urin Pa- { D. Chr. 238.
nonia mi Davia, în kalea sa aș avșă mai mște ră- {
șbăie kă Sarmășă mi kă Gogă, kari infestaș lokșrile a-
șăteșă, prekășă mi Mesia. Se vede înșă, kă cele mai mște
rășbăie s'aș întămulată în Davia, fiindă kă din-kolo de
Oltă s'aș gășită mște monete de la așăteșă împărată. Gor-
diană dskândă-se în Orientă dăne așăteșă, a perdășă mi
viaga mi împărașăia.

CAPITUL XII.

Filină Arapășă lăndă împărașăia, a învinsă pe Karnă,
șnășă poporă Sarmatikă, mi a statornăită libertatea { D. Chr. 244.
Daviei. Atșă mi Davia aș înșășă șă taie mo- {

1 Sirmă a fostă kolonie mi orașă ală Panoniei, aurăne de nărișășă Pakă -
șășă kărele se vășă în răișă Sava.

nete, imitând kolonia Biminacisli¹, pre ale kriia monete se vede Dacia koneritz k vlsli patriei mi stnd între stemele legiōnelor XIII mi V. Acestă împērat, plin de bsnitate mi de îngelenişne, fā oborit la Verona înpreznt k fiisl seş, de ktre Deçiş, lntnd-se nent Krentinî.

Nota IV. La Sadova² se vede k a fost vrsztorie de bani. În Dacia s'aş gsit mi se gsesk mlt mi felsrite monete de la Tasiş, Filiuş, Alessandr, Lisimakş, Diraxiş mi de la împēraii Romanî, snele k litere Eline altele k litere Latine: snele din avestea pōrtz tinsri de dobitōce mi fiare k totsl barbare, preksmş drayî, kōse, kanete de asinş mi a. l. t., kare se vede k snt de ne timpsl lş Deçebalş saş alş altorş domnitorî ai Daciei. Despre aveste ink adevrslş n s'a deskoneritş, dar se dedce k în Dacia aş fost vrsztorie de bani, mi din ea se eksporta felsrite prodskte, preksmş grş, sare, şntş, miere, vite mi altele. Ūnş istorikş insz zice k asrslş mi argintslş kare se skotea din Dacia se trimitea în Mavedonia, mi se da gsbernatorslş din Tesalonikş, snre a se face în monetz mi a se întrebşingā în trebile pşbliche ale imperişli. Aceasta se vede k s'a şmatş pre kndş Daciile eraş sşnşse la Romanî.

CAPITULŪ XIII.

Deçiş, kare a împērgitş dne Filiuş, atşta faimş 'mî-a

1 Biminaciş este Vidinşl de astzî, etate mi oraş anrōne de Dnşre în Serbia.

2 Sadova este în jşdegslş Romanagi anrōne de Jiis. Aicea se vede k'a fost etate Romanş, fiindş k se gsesk rsine de niere nştrate mi mlt monete Romane. Ūrani zikş dnş tradigşne k akolo aş fost vrsztorie de bani. Nş denarte de aivî, kale ka de 5 ore, anrōne de Romanagi, se vşdş iarşmi în malslş Oltşl rsine de etate Romanş fşktş din niere nştrate; kşnrinşlş lokslş avestşia se kiamş Regka, iar etatea Antina saş Tiea. Ūrani mai şnşnd k la Antina ar fi statş o împērteasz kare ar fi avşţ rsbois k împēraii Romanî. Adevrslş insz este k etatea avesta a lşatş nşmirea de la Antii, kari veniser de ne lşngş lşkslş Mestide în Dacia, mi ne kari anoi lşşiniandş, de mi 'i-a invinsş, 'i-a lşsatş sş meazş aivî.

dobândiți, în krtș ne monete s'a întitlatș Restas-
ratorslș Daciei. Într'adevărș, aparatș prin elș de
înkergerile barbarilorș, Dacia a întoritș, mi vekile
sale koloniș s'aș îndrentatș. Dar dșne țe a învinsș ne
domnslș Gogilorș Kniva, mi l-a gonitș neste Dșnșre, din
nebșgare de seamș s'a înnekatș împuresnș kș fislș seș în-
tr'o baltș.

CAPITULŮ XIV.

Făcându-se împăratul Galu, întrupează cu fiul său se, a
 kempăratul pacea de la Goji. Avestia însă n'au D. Chr.
251.
 întăziază a se alia cu Borani, cu Karni mi cu Ber-
 genzii, mi a infesta Mesia mi Panonia. Emilian, guvernator
 al Mesiei, învingându-l mi împărătiindu-l, vede pe Galu
 cu fiul său mi se proclamă împărat, dar mi acesta ka-
 pteză aveaui sortă.

CAPITULŮ XV.

Valerianș, înpresnț kș Galianș fškndș-se împăragi, generalșlș omtirilorș din Trachia mi Ilirikș, Așre-^{D. Chr.}lianș, a gonitș ne Gogi mi ne Karni din lokșrile a-^{253.}चेते, mi s'a întorsș ulinș de nrșzi. Asemine favóre de sôrte avș mi Probș, alșngândș ne Sərmađi mi ne Kșazi. Mai ne șrmș însș ne kndș Balerianș se lșuta în Orientș kș Sanorș Persianslș, iar Galianș se desfșta în nlșyeri mi desfșnrri, ne de o parte Alanii (așemtia eraș Litșanii) aș kșzștș asșnra Italiei, mi ne de alta Gogii, trekndș Istrșlș, aș kșzștș asșnra Greșiei, Maședoniei mi Pontșlș; iarș Sərmađii mi Kșazii asșnra Panoniei; în fine tôte nosesișnile lși Traianș, atștș din Eșrona kștș mi din Asia, aș înșenștș a se skșștra de jșgșlș Romanș, mi s'aș revoltatș kiar generalii omtirilorș. Atșnșe mi Davii, kari nrștaserș jșgșlș în timnș de 160 ani, vșzșndș kș înșene a se klști împărcșgia Romanilorș sșb Galianș, aș înșenștș a se mișka mi ei; gșsindș timnș mai îndemșnatekș, ne kndș se prokșemase trei-zeci de împăragi kare stșșwieaș Roma, aș kiematș în alianșș koloniile Gogilorș de kșrșndș adșse din Skandina-

via, mi aș închipui a scrie oramele Romane din Mesia, Macedonia mi Iliria. Pe atunci Valerianș, kuzndș în mîinele lui Saporș în Cesarea, fș scris în anulș 263; iar Galianș se scris de către soldații sei, aprone de Mediolanș (Milanș).

CAPITULŪ XVI.

Dșnș mórtea sșșș nșmigilorș, prokiemndș-se împêratș

D. Chr. 268. } Kladis, a plekatș assnra Gogilorș, kari kstrieraș
 } Iliria mi Macedonia; mi fșkndș-se bîtaea în Tra-
 chia, ia invinsș kș totșlș, dșne kare s'a nșmitș mi Gotikș.
 Dșnș țe insș a alsngatș ne Gogî din Mesia mi din țele-
 lalte provingii Romane, n'a ajensș sș meargș mi assnra Da-
 çilorș, kșçi mórtea nș l'a lșsatș sș mi împlineaskș skopșlș.
 Kș tóte ațeste în timpșlș împêrșgiei lui, de mi mșlte po-
 nóre (mi kiarș Davi), arștaș semne de nessșnere mi de
 revoltș, totșmi nș kștezaș sș se rđdiche mi sș se skștșre
 de jșgșlș Romanilorș, temndș-se de norokșlș țe avea în
 rșsbóe ațestș împêratș. Kladis, vșzndș-se aprone de
 mórte, a kiematș ne Asrelianș la împêrșgie, mi a mșritș.

Nota V. Istoria șniversalș franțezș, a 3-a edigișne, zice kș Kladis dșnș învingerea Gogilorș, adskndș la șșpnere mi ne Davi, a mai adșșș noporș Romanș, ne kare l'a anezatș (dșne istorikșlș Bisingș) ne lșngș Siretiș în Moldova; dșne kare kolonia mi-a lșsatș nșmele de Romanș, mi a fșkștș mi o țetate (dșnș kșmș zice Benks) șnre ap-
 rare în kontra Gogilorș, ka șnș felis de sentineltș nentș nș-
 vșlirile barbarilorș vecini. Dar orawșlș țelș mai vekș alș
 ațestș jșdegș se nșmea Pretoria Așgșstș (dșne D'Anvilis
 mi Ptolemeș), kare se vede kș era de ne timpșlș lui Tra-
 ianș, dșne inskringișnea șnei kolone țe s'a gșsitș la Galați.

CAPITULŪ XVII.

Asrelianș s'a prokiematș împêratș la Sirmis, șnde s'a

D. Chr. 270. } urșkștș. Vșzndș Iliria neînțetatș kșlkatș de Gogî,
 } mi Mesia nșstieatș de ei, mi în genere tóte nopó-

ne mai înainte; iar Romanii natsralisagi în Davia saș kolonisaui, saș mai bine zimi Dako-Romanii, kari lăkșeaș partea din sssș dintre Karnauī mi Panonia, prekșmș mi ȕei dintre Prutș, Siretș mi Dņņre, abandonau de astoritaea Romanș, aș konstitsatș între ei o domnie astonomș, mi re-viindș la statslș lorș primitivș, se kșrmșeaș în pache desne partea Romanilorș. Nenstândș-se însș kabori în pșrgile din josș kștre kșmniile Daviei, din kassa neinȕetatelorș nș-vșliri a roisli de barbari ȕe veneaș din Svigia Asiatikș mi Eșroneanș ka torente, s'aș mșrginitș a loksi mi a petreȕe sșb asilslș mșnșilorș Karnauī. Asta e kassa kș istoria ve-ke a Daviei nș se întinde mai departe de sekolslș alș treilelea dņne Kristș, mi earșmi se înȕene kștre sekolslș alș 13-lea. De aȕe vine kș timșslș dintre aȕemti doi sekoli, kare kșnrinde mai o mie de ani, a rșmasș obskșrș mi nekonstatatș; kșȕi dņņ diverse pșefayeri mi întșmnlșri, Davia se fșkșse arena de lșntș a nopórelorș Sȕitȕe, în kștș kșmniile desne Dņņre aș rșmasș mai totș-de-asna nelokșite. ȕe domnitori aș avștș Dako-Romanii în sekoli aȕemtia ai libertȕei lorș, nș este kșnoskștș; fiindș kș Romanii ne mai avșndș kș dņņmi niȕi lșute, niȕi relagisni, n'aș lșatș kș-vșntș ka sș skrie desne dņņmi nimikș. Kș tóte aȕeste din istoria Bizantinș, mi din kroniȕele Serbiei, Transilvaniei mi Őngariei, se dedșȕe kș, în aȕestș intervalș, noporslș aȕesta avea domni seī natsrali mi astonomi, de mi kște odatș sș-nșmi Poloniei iar kște odatș Őngariei.

Între aȕeste, impșratslș Akreliaș, la anslș 275 dņne Kristș, se destits de kștre ostami.

mi fórtē nșmerosș de lokșitori; invidia insș l'a strșȕinatș, mi mșlgi din aȕemtia aș fșgitș în immerislș Aștriei, kare ũ-a primitș kș mșltș bșnș-voingș. Nș de mșltș în Pesta introdșserș mi limba lorș, lșkrș ȕe skandalisase ne ȕei-l-algi Greȕi. Pe aȕemti lokșitori Greȕi ũ nșmeskș Mesiovlaxi, saș Mesovlaxi, mi Kșgovlaxi. Metronola saș kanitala de aștși a Enirslı este Ianina.

CAPITULŢ XVIII.

În Dacia aș fostă multe orame mi cetăți oksnate de koloniile Romane. Posigișnea tătōrora înșă, din kassa vekimeî, nș este kșnoskștș; kș tōte aveste însemnșmș aîcî ne chele mai prîncipale, a kșrora konstatare este mi mai nrobabilș.

1. *Ōlnia Trařans*, sař Sarmisegatzsa ' veke, residinga lxi Deyebalk. Vezi Hartea I, Capu XVII, la note.

2. *Salinele*, saș Oknele, cetate în Transilvania ktr̃s sorgentele Tissei; odiniór̃ oramș, iar astzi satș, nșmitș Sigetș, dșnt Laziș, kare se asēm̃nt̃ mltș kș cetatea Tșrda saș Tera ², mi kș cetatea țe se vede anróne de Torda. Forma ei, dșnt kșm zice Keleseriș kare a vșzș'to, este tetragonș mi fșkștș de kșr̃mizi tetragone, din kare s'aș gșsitș mltș kș semnșlș legionei V Maredonișe; de șnde se dedșșe kș așeastș legiônș (al kșreia garnisonș se afla la Iskșlș ³ Tribalilorș,) avea șnș garnisonș mi la Saline ⁴. Așeastș legiônș a ajșnș a se nșmi pe timșlș lși Galianș de trei ori, de patrș ori, mi kșar de mșse mi de mēnte ori kredinșiósș.

3. *Asrarîi*, cetatea asriferilor, al cărora nume îl a-
veaș mai multe colonii din Dacia; fiindcă pe două inscrip-
țiunile găsite se vede că atâtea așezări câtă mi alți meta-
loferi aveau colonii, care se numeau că ar fi fostă anrone
de Abrud-băea, mi de Zalatra, cetăți din Transilvania, așa

1 Sarmišš, saš Sirms dšur Elinī, a fostă ună împeratră ală Daviloră, înainte de esnedigisnea lăi Kserkse, kare a fədată avestă oramă. (Dšur Kšrmiš).

2 Torda, oraș în Transilvania, între Alba-Iulia și Klaușnole, așezat de
râul Arany.

3 Iskꝛ, saš Iks, cetate a Tribalilorǎ în Mesia de josǎ, kare se pressuone
kꝛ arǎ fi cetatea Blida saš Bꝛdeni.

4 De la kǝvǝntslǝ latinǝ *Salina*, s'a nǝmitǝ okna Daviei Slǝnikǝ, in jǝde-
mǝlǝ Szǝkvenii *.

* Acesta judeg s'a desfiingat în urma Reglamentelei Organik. El era între judegelo Buzs mi Ilkova, mi avea skasn la orşmelele Bskovsl.

(Nota Tradskistoriskt).

prekasmă în munte anróne de Abrădă mi în tărghimorăle Bă-
gă s'aş găsitiş semne de oraşu, mi multe netre kă inkrin-
pionile așrariloră. Asemine mi anróne de Zalatna s'a găsitiş
șuă lokă nlină de antiqități, șnde se vădă păreți de edifi-
grii, mi kămări kă kolămne mi skălutsri. Soteris ziă kă
în lokăle șnde este Abrăd-baea ar fi fostă Patroisa, fiindă
kă ne anróne este satăleș derei Remănemti Petrepanii, kare,
dăpă Ptolemeș, este anróne de Saline ¹.

4. *Pisrenii*, kă jămătate oră departe de Okna mare,
anróne de Oltă șnde se vede kă era țetate Romană, fiindă
kă se găsescă șrme de temelii de netre tetragone. Akolo
se vede mi kalca netrăitiș a lui Traiană; de șnde se preșne
ne kă ar fi fostă Răkonisăle țeloră veki.

5. *Tibiskă*, țetate a Daciei la otarele Iasigiloră mi la
găra răsăi Tissa, saș dăpă alții la înmășnarea Mareșăle
kă Tissa. Dar dăpă Ptolemeș mi dăpă tabla Pestingeria-
nă mi dăpă o inkrinpișne găsitiș de Griselină, noșigisnea
așestei țetăți este la găra Bistrei mi a Timemăle.

6. *Zegma* lui Ptolemeș se vede kă a fostă în fagă kă
Sistovăle, în lokăle kare se keamă astăzi Zemniga; fiindă
kă prekasmă la nodăle de neatră era Ponte mi Teodora, mi
dinkolo de Dăpăre Nikonole mi Tărnă, asemine a năstăle șă
fie mi aice Zegma mi Sistovăle.

7. *Hsata*, în Transilvania, departe kă cinciș mile șure
nordă de Kladionele, mi kă ontă mile șure șădă de Kar-
pați; fiindă kă la Kladionole saș Klășă s'a găsitiș o inkrin-
pișne kă nămele koloniă.

8. *Nanoka*, în țeara Mănteneaskă, se preșne kă ar
fi fostă șnde astăzi e Băzăle.

9. *Sergidava*, kare dăpă Seivertă ar fi fostă în in-

1 Illi astăzi șăntă Așrari în țeara Rămăneaskă, kă înmășnarea de a a-
dăna așă din Argemă, Oltă mi Dămbovigă, șure părgile de munte.
Așemtia șăntă Romăni, mi Iiganiș mai kă seamă, din kare Romăniș se
nămescă Băeamă, iar Iiganiș Așrari; prekasmă mi Zlatari, kă mtiingă de
a lăkra metalele, așăle, argintăleș mi țelelalte. Din vekime înșă șă ve-
de kă eraș a năme koloniă, de la kare aș rămasă dăpă astăzi nămele
lăkrătoriloră.

sela Ostrovș, în Oltș, din sșsș de Rîmnikș mi de Çetșgșe; findș kș s'a gșsitș inskringisne desnre nonorslș mi forslș Sergidavansis.

10. *Iassi*, kare se vede kș a fostș kanitala de astșzi a Moldovei: findș kș la Așșria gșvernatorslș s'a gșsitș o inskringisne konrinzindș așeste: *M^(unicipis)_(ilitum) Dacorum Iassiorum*, adekș çetatea militarș a Davilorș Iassieni. Kantemirș zice kș așestș nșme este mai modernș, lșkrș çe nș e tok-mai probabilș, findș kș nșmele Iassilorș este vekis.

11. *Petrodava, Nentidava, Kasidava, Patridava, Trifslș, Arkodava*, mi ç. l. kare, dșpș Ptolemeș, se afla desnre Prstș mi se konrindș în koloniile Sarmatiçe, dșpș Seivertș.

12. *Pamidava*, în ñeara Mșnteneaskș, anrșne de Moldova, snre rîslș Ramidava saș Rîmnikș; sniș nrenșnș kș ar fi Slam-Rîmnikș Fokmanilorș.

13. *Markodava*, çetate în Moldova anrșne de Sșçeava mi se nrenșne kș ar fi lokslș çe se kîamș de nonorș Margomemti, dșpș Lazis¹.

14. *Sșvidava*, anrșne de Prstș, se nrenșne kș ar fi fostș șnde astșzi este Xșmiș.

15. *Ziridava*, çetate în ñeara Mșnteneaskș, lșngș rîslș Nanari saș Ialomiga, anrșne de Dșnpșre; se nrenșne kș ar fi la Zigalia.

16. *Frateria*, çetate kare se krede kș aș fi fostș la Frștemti.

17. *Zșrobara*, saș *Zșradra*, este *Temiuvars*, dșpș kșmș zice Nigrș.

18. *Sigidava*, çetate veke în Transilvania, kare se nrenșne sș ar fi çetatea Enied, anrșne de Alba Ișlia.

19. *Çentsm Hștea*, adekș o sștș de nșgșri. Așestea dșne tabla Pestingerianș se nșnș în Transilvania, într'șnș satș la otarslș Banatslș Temisianș, șnde se gșseskș gșșri

1-Eș, kare amș șmblatș mai tște kolșșrile Moldovei, niçi nș notș gșsi lokalitatea așeasta. Daka nșin Margomemti astșrîslș vrea sș înșeleagș Mogomemtiș, (șnde lșksitorî zikș în adevșrș kș ar fi fostș çetate,) a-nol așestș lokș este fșrte denarte de Sșçeava, mi anrșne de Iamî ka o orș, ñe șnș dealș mare, snre sșdș mi anșșș. (Tradșktșrîslș).

mi p̃gr̃r̃i ale Romanilor̃ metal̃rg̃i, p̃rek̃m̃ș̃ z̃ĩce Griseliñș.
 Ț̃ist̃ș̃ ȳns̃ este k̃z̃ mi ȳn Ț̃eara Rom̃neask̃z̃, ȳn j̃s̃degele
 S̃aksenĩi mi Praxova, s̃z̃nt̃ș̃ o m̃șlg̃ime de p̃gr̃r̃i de ãce-
 stea, mi ȳn t̃ote zilale se fak̃ș̃ ȳn p̃rg̃ile de la m̃z̃nte, nen-
 tr̃s̃ ka s̃z̃ sk̃ot̃ș̃ katrañș̃, saș̃ p̃k̃ș̃z̃.

20. *Alba Islia*, saș̃ *Alba Karolina*, odinĩor̃z̃ Ansl̃ș, Vezi
 Partea I, kap̃ș̃ XVII.

21. *Anslensia VII*. Vezi Partea I. C. XIX. la note.

22. *Tsrns*, z̃nde maĩ ne z̃rm̃z̃ a str̃m̃z̃tat̃ș̃ Ĩst̃iniañș̃
 ne Angl̃i. ¹ Vezi II. I C. XX. la note.

23. *Tsrns̃l̃ș*, koloniẽi Leterata; asemenea.

24. *Kañst-botis*; asemenea.

25. *Akse* z̃etate; asemenea.

26. *Tsrns-rouș*, Vezi II. I. C. XXI. la note.

27. *Ponte* mi *Teodora*; Vezi II. I. C. XXIII la note mi
 II. II. C. I. la note.

28. *Severins*, Akmonia veke; vezi II. II. C. I. la note.

29. *Zeles*; asemenea.

30. *Bridava*, la Romanag̃i mi Karakal̃ș; asemenea, C.
 VI. la note.

31. *Severinonole*; asem. C. IX.

32. *Cherneũi*, saș̃ Chernigrad̃ș, k̃z̃ z̃etate Dierna saș̃
 Tierna; asemenea.

33. *Baea de Aram̃ș*, la Mexeding̃i; asem.

34. *Sadova*, z̃nde era ṽr̃s̃z̃torie de bañi, mi Antina
 saș̃ Tia z̃etate; II. II. C. XII.

35. *Iretoria Asg̃s̃t̃ș*, Romañsl̃ș de ast̃z̃i din Moldo-
 va; vezi Partea. II. C. XVI, la note.

36. Kolonia Perendanasilor̃ș, desure kare vorb̃em̃te
 Dion, mi sat̃sl̃ș Patavivisilor̃ș, desure kare se z̃ĩce ȳn Pan-
 dekte, s̃z̃nt̃ș̃ nek̃s̃nos̃k̃ste, p̃rek̃m̃ș̃ mi altele m̃ște, ne kare
 tim̃sl̃ș z̃e mist̃se t̃ote le-a p̃r̃z̃p̃dit̃ș̃ interg̃z̃nd̃ș̃ k̃z̃ tot̃sl̃ș
 z̃r̃mele lor̃ș.

¹ Antias, ȳm̃z̃rat̃sl̃ș Svigilor̃ș, l̃z̃nt̃z̃nd̃-se k̃z̃ Filiñș, l̃ug̃z̃ r̃isl̃ș Iatr̃z̃ a
 k̃z̃z̃st̃ș̃, ȳn etate maĩ ñsl̃t̃ș̃ de noṽz̃-z̃er̃i de añi, ȳrek̃m̃ș̃ z̃ĩce Teonom̃ș̃.

PARTEA A TREIA.

ΕΡΟΣ'Α III.

CAPITULŪ I.

Dșnz strēmstarea koloniilorș Dako-Romane în Asia sșb împēratșlș Așrelianș, prekșmș s'a zisș la par-
tea II a așestei istorii, Dako-Romanii țe aș rēmasș D. Chr. 274.
în Davia aș întemeētș o domnie aștonomș, mi, reviiindș la
statslș lorș prirritivș, trēaș în pace mi în liniinte, fērș sș
aibș niči o sșpērare din partea Remanilorș; kēvi dșnz de-
stitsirea lși Așrelianș, fēkēndș se împēratș alș Romanilorș
Tavitiș, în anșlș 275 dșnz Kristș, nș s'a dșsș niči de kșmș
în kontra lorș, prekșmș niči Florianș dșnz așesta, niči Pro-
bș momtenitorisłș seș, niči Kars karele a venitș dșnz a-
șesta, niči fii așestșia, niči Karins mi Nșmerianș. Ama
darș mșlșimea împēragilorș țe se fēaș la Roma, mi ne-
orēndșeala imperisłi Romanș favoraș ferisirea Dako-Roma-
nilorș, mi inkșrageaș nopōrele barbare, ne kare altș frșș
nș le onrea de kētș adșverea aminte a trofeelorș Romane.

Diokligianș, lēndș împērēgia Romanilorș, a lșatș de
ajștoris ne Massimianș Erksliș, mi a rēdikatș la demnitaea
de Țesarș ne Konstantinș mi ne Galeris; mi astfelis, desnpē-
gindș-se, împērēgia a slēbitș; mi dakș a renșrtatș kēteva
viktorii așșura inemișilorș din afarș, dar în lēntș a kē-
zștș în mare slēbivisne mi atonie. În țele de ne șrmș Mas-
simianș, kēizēndș ne Severș Țesarșlș, mi komplotēndș a-
șșura viegei marełi Kostantinș ginerele seș, fē șaisș de

katre acesta în anul 310; iar Galeriu pentru tiktomiile lui ajungând a fi mîncat de vermi, a murit în anul 311.

După moartea acestuia a rămas Massimin, Konstantin mi Licinius, cărînd în desordine imnerială. Tot odată soldații, prokierînd de împărat pe Masseniu, acesta a plecat asupra marelui Konstantin, dar kă nsterea sakrei Krăci învingînd-se, la trecerea sursi nodă a kăstă în apă mi s'a înecat la anul 312. Atunc mi Massimin plekînd asupra lui Licinius, s'a învins mi el, mi alungînd-se, a murit de o plagă (rană) mortală în anul 313; iar Licinius nismînd gloria lui Konstantin, a rădikă armele asupra lui, îns de mai multe ori Konstantin l'a învins mi în cele de ne zrmă, după mijlocirea soției sale (care era soră lui Konstantin), l'a ertat; el îns n'a înțetat de a-i face intrigi; atunc Konstantin l'a essilat la Tessalonikă, unde a mi murit în anul 323.

Rămînd astfel Konstantin singur monarkă mi cel înțis împărat al Kremtinilor, a domnit kă eroism mi mietate, mi togî barbarii ilă resnektă. În anul 331, dă-rînd sursi nodă neste Dupăre între Nikonole mi Celez, mi bătînd pe Gogî în ȋerile Sarmatice, de mi a trektă prin Davia, îns Davilor nă le-a făktă nič o sursare, ci i-a lăsat în pace tratînd-i kă ne amici. Acesta a fndat mi noșă Romă în Bizanșlă Trăcie, pe care nsmînd'o Konstantinonole, mi-a strîmstată tronulă împăriei akolo¹. În-bolnăvînd-se îns lăngă Nikomedia, mi lăzînd momtenitori

1 Bizanșlă se află pe koasta Eșroneană nordikă a Bosforului Trăkikă karele znumte Marea Neagră kă Ikonontida. Elă a fost fndat de katre Bizanș generalul Megareilor, mi apoi restat sursi Pansania regele Lavedemonilor. Marele Konstantin vînd a mi strîmsta tronulă împăriei, n'a găsît altă nșzșne mai frmoasă mi kă mai multe avantajuri naturale de kă ai; deizînd-se a se ameza, a murit o-rămlă, înșngîrînd-lă kă mîr mi kșrinzînd 7 dealuri, ornînd-lă kă frmoase edificii mi dînd-i nșmele de Roma-noșă. Dar nșmirea de Konstantinonole a nekșmînită mi a rămasă. Sursi faimosă skritori modernă zice kă Konstantinonole nare a fi făktă pentru kă s'ie kanitala lșmei, fiînd kă nă este altă oramă karele s'ie rivalizeze kă acesta în urivirea nșzșșnei mi a klimatslăi, mi kă s'ie mai bine nșș

împărăției pe trei fi ai săi, Konstantin, Konstantin și Konstant, a murit bine-căzută de onor în anul 337 după Krist.

Nota I. Pe la învențisă școlăsi al III se vede că Dako-Romani au priimită Xristianismul, fiind că mi Habarcam. Tertlian, vorbind de despre Izde și despre a- pag. 189. ceașta. Pe lângă acestea, la Koncilisă ce s'a adunat în Nicea la anul 325 a fost făgă mi doi Eniskoni, unul de la Sviți mi altul de la Gogi, însme Teofil, mi după acesta a venit Niceta Eniskonsă Davilor și al Bessilor, karele au lăsat titlul de apostol al Daviei rinense, mi a kăp-

pentru ca să domnească o parte a vechisă emisferă. Această parte a Tracie este o peninsulă în 3 colțuri, a căreia coastă nordică se vede de Marea Neagră, cea orientală de Bosfor, (a căreia largime este de la 12 până la 13 lege,) mi cea sudică de către Pronontida. În partea dreaptă a gării Bosforisă este Golful Keratî, karele este mi liman al oramșisă; golfuli 'i dă formă triangulisă și zisă, ne kari se află Konstantinopolă pe trei cote: una din aceste coaste, kare se zice la Pronontida, se întinde de la cele 7 turnuri până la marginea unde este Sărăisă, să nălată imerială; cealaltă coastă, de la Sărăisă până la Inș, o cotăruite limanșă; mi a treia coastă se întinde de la Inș, unde golful nu este atît de adânc, până la cele 7 turnuri. Marele Konstantin a năslat oramșisă kă mîlji lăksitori din Roma-veke, l'a ordnată kă stată de eroi, kă tablori, kă turnuri, kă obeliskuri mi alt; dar kănd s'au kăverit de Galî în anul 1204, kare l'au dominat 57 de ani, mi mai ne știm de Otomanî în anul 1453 mai 29, au nădăstă mltă din ornamentele sale cele mai interesante. Kă toate acestea, are mi astăzi lăksuri mure de la deosebiți sultanî, adică: nălată împăratemî, oteluri de marmură, anedăce, fontani, bîi mi gîamî, din kare înș toate sînt sekundare pe lângă Sinta Sofia, minșnata biserică, făctă de Marele Iustinian mi năfăctă în temniș otomanș. Galata, karele este în stînga golfului Keratî, mi sărbărit al kanitalei, este mi el și un oramș minșnat; asseminea mi Skitari să Xrisonole. Bosforisă, adică, strămoștoarea, ale căreia margini mi desne Asia mi desne Eșrona sîntă konerite kă nălată mure mi kă sate și nite șuele de altele, formează un oramș până la Marea Neagră. Bekisă Bizanș, unde sîntă nălată împăratemî, se află în celă întă deal al golfului adânc al triangulisă. Pe noalele lăi desne mare sîntă grădini nătate kă arbori înalți, kă vinăromi mi algi arbori veseli mi frumomi, kă în toate marginile Konstantinopolii în skurtă acestă oramș este foarte mare, foarte năslată, frumousă, avăgă, veselă, komerșiantă, mi celă mai bînș din lăme nătră kanitală.

tatș lasdele sântalsi Paslinș Nola, nreksmș se amintemte în Sinaksarișlș Latinș la zioa de noșz Ianșarie dșnz kalendarisłș Gregorian. Asseminea mi Paggiș în kronivele sale sșzne kș la anslș 326 divinsłș Niveta aș edifikatș natrș temlșrș în kșnrinsłș kiliilorș monamilorș, mi în velș întis se fșcea rgșvșsnile în Elineunte, în velș alș doilea Bessıi în limba lorș, în alș treilea Armeni, mi în alș natrșlea se konjșraș sniritele nekșrate. La mșsesłș Baronsłș Brșkentalsłș, la satsłș Azrılș, aurșne de Sibıış, se vede o tablș de aramș kș semne Kremtine, gșsitș în Transilvania; ne a-veastș tablș este șrmștșrea inskrıngıene: *Zosimus ex voto posuit*, adikș Zosimș kș bine-kșvșntare s'a înmormșntatș.

CAPITULŪ II.

În timpșlș anomaliei mai sșșș zisș a Immerisłșlș Ro-
 D. Chr. } manș, Dako-Romanıi trșeaș în liniște. Dșnz mör-
 337. } tea lși Konstantinș aș încheustș îndatș noi tșrbșrșrș
 în Immerisłș Romanș; soldagıi în a kșrora mșnz sta sörșta îm-
 pșragilorș, pentrș sigșranga Domniei velorș trei moutenitori,
 aș șvisș ne șnkıi mi ne veriı lorș, kșșșndș nșmai ne Islian
 apostatsłș. Anoı s'aș îmșșșgitș Immerisłș în trei; Konstantıış
 a lsatș orientalsłș mi pșșșile Traviei; Konstantinș a lsatș pșr-
 le anșșane desure Oșeanș, iar Konstantș Afrika ¹, Ilirikslș

1 Afrika este a treia parte din lșmea veke, mai mikș de kștș Asia mi ne-
 ste trei ori mai mare de kștș Ezrona. Se xotșramte: kș Asia desure re-
 șșritș kș istmsłș de Șșiegi, kș Marea Romie mi kș Oșeansłș Indikș;
 desure nordș kș Mediterana kare o desnarte de Ezrona nrın ștrimtoarea
 Gibraltarș; desure anșșș kș Oșeansłș Atlantikș mi Etionikș; desure sșdș
 iarsmı kș Oșeansłș Etionikș. Mai întisș se nșmia Libia, dșnz fiika
 îmșșratsłșlș Enafș, fiisłș lși Joie mi alș Memfi; saș dșnz noegı, fiika
 Oșeansłșlș mi alș Pomfoligiei. Afrika s'a nșmitș dșnz Afrș, fiisłș lși
 Libiș Erksle, karele a dominat'o m.y.l.

La Romanı nș era tștș kșnoskștș, afarș de ontș nșovingıi: Afrika
 pıromie, Nșmidia, Trinole, Bizavene, Șezarika, Masritanias, mi Masritania
 Tengitanș. Kș toate kș malte pșșșı mi astșzi sșntș inkș nekșnoskște,
 totșmı se mai kșnoskș îmșșșșșile lși Fesș mi ale Marokslșlș, nșovingı-
 ile Pıratıve desure Mediterana, Algerș, Tșnisș mi Trinoli; Egıntslș între
 Marea Romie mi Mediterana în kare este Kairsłș mare mi Aleksandria,
 oramș însemnatș nentrș marele seș komergș; Zaxara velș mai mare de-

mi Kreta¹; însz jşnele Konstantinş nemşlyşmindş-se, mi şskşlşndş-se aşşnra lşi Kostantş, şs şvisş de elş în anşlş 340 dşnz Kristş. Atşnşea şskşlşndş-se doş noş şmşşragş prokla-
maş de kştre soldaş: Magnenşiş în Afrika mi Bretanikş
în Panonia, Magnenşiş a şvisş ne Konstantş la Elena din
Pirineiş Galieş²; darş neste nşşinş, dşkşndş-se aşşnra lorş

mertş (nşştis) nishinşş din lşme; Senegambia, şsb zona şea mai şierbinte
mi mai morbioaş, şnde loksitoriş şntş negri; Negrigia şaş Etionia
veke, kş nşmşntşlş şelş mai şternş, aş kşreia loksitoriş şntş negri mi se
batş nşşreia între dşnmii; Nşbla, desnre Marea Romie, kare se otşşşnte
kş Egintşlş mi se şdş de Nilş; Abisinia şaş Xambesia şnde şntş sorgin-
gele Nilşlş, kş loksitoriş arşmiş mi femel şaorte şşmoase mi fokoase;
Gşineea, desnre marginele Oşeanşlş Anşşanş de şnde esse nrodşktele
şele mai bşne, ninerş, kafe, dinqi de elefantş mi sklavş; Imnerişlş
Kongu, desnre Gşineea şnde se eşergş Kristianismşlş; Monomotana, ka-
re odinioarş avea şnş şingşş şmşşratş, iar astşzi 7, de şnde vinş lem-
ne nregioase mi mai kş şeamş aşş, kş loksitoriş negri; Sankvebarş,
kare se întinde desnre Oşeanşlş Indikş nşnz la intrarea Mşrei Romiş,
mare nşmşntşş bşltosş, vekea natrie a Ūigaulorş; mi kanşlş de Boua-
şneranga, marginea şea mai şdikş a Africeş şaş a Kafrieş, a kşreia lo-
ksitoriş şntş negri mi mai şelbatiş de kşş toate şelelalte nşnoare ale
Africeş, mai alesş Xotentşiş, din kare se tragş Ūiganiş Nomazi din
Moldova, Ūeara Mşnteneaskş mi Trausilvania, kare se kşamş Netşiş, vşe-
şşindş în metre, şelbatiş mi nekşragş.

În Afrika este nşmai şnş mşnte mare, nşmitş Atlasş, ale kşreia vř-
şeri şntş nşşreia konerite kş ninşoare.

Nşmai treş risri nřnşniale şntş în Afrika: Nilşlş, kare nşşcede din
Abisinia mi se varş nřin treş şşri în Mediterana; Senegalşlş, şe kşrge
şnre řşşritş mi dş în Oşeanşlş Atlantikş; mi Kambia kare, şnre şddşlş Sene-
galşlş kşşşndş totş şnre řşşritş, se varş iarşmi în Oşeanşlş Atlantikş.

1 Kreta este o mare inşşlş în Arşinelagş, în formş lşngşreagş, întinzş-
dş-se de la řşşritş şnre anşş. Lşngimea ei este ka de 280 mile, lşrgi-
mea ka de 60 mi inkşşşşlş ka de 600. Desnre řşşritş se şdş de
Marea Karnatikş, desnre şddş de şea Libikş, desnre anşş de şea Io-
nikş, mi desnre nordş de şea Kretikş. Are mai mşşş mşşş řinomiş,
din kare, şelş mai mare este Ida, şnde anrşne este şnelşnka Labirintşlş
lşi Minoş. Klimatşlş este de o temneratşş foarte ferişitş, mi nşmşn-
tşlş foarte nrodşktivş. Kanitala ei este Kandea.

2 Pirineiş şntş mşşş şei mai însemnagş kare desnartş ne Işpania de
Galia. Işpanioliş şi nşmesşş *Los Montes Pirneos*. Aşemş mşşş se în-
tindş de la řşşritş şnre anşş în lşngime de 85 lege Işşanişle din li-
manşlş sakş alş Vşnerei, şe este în marginea mşrei Mediterane, nşnz

bare preksmă mi Gogi, a voită să vie asupra loră că tôte că ei n'au fostă ktezată a'i da kță de pșgină kșvntă; nă anskă înșă a-mi imlini skonsă, kăci în răsboisă ce avea că Sanoră imnărată Pērniloră kăpătândă o plagă de mórte, în anșă 363 a mșrită. Imnărgindă dșpă ayeasta Ioviană, bērbată ulină de bēnătate mi de religiozitate, s'a imnăkată că Sanoră, dară viindă la Konstantinonole, ne kale s'au inbolnăvită mi a mșrită în anșă 364 la Dada-Stana.

Lșzndă imnărgia Romană fragiū Valentiniană I mi Vallesă, znsă aș lșată anșsă mi celă-l-altă răsărită. D. Chr. 364.
Dar Valentiniană de minie kșzndă în anonleksie, a mșrită în anșă 375. Dșpă mórtea ayeastă, Romanii aș prokiemată imnărată ne fratele seă Valentă. Atșncē Xșni¹, saș Slaviniū Chimeriū, viindă în Dacia sșb regele loră Rșă, aș gonită ne Gogi mi ne mșlăi din Dako-Romană, kariū că

1 Xșni se zice că s'au nșmită ama de la risă Xșmna; dar togă astori se invoeskă a zice că mai nainte se nșmeaș Xșnosvigiū mi mai ne șrmă s'au nșmită nșmai Xșni, că toate că desne originea mi desne șșvernă loră vorbeskă în mșlă felisri. Din kronizele kineze se vede că ei eră koloniū din năgășnea, kare dșpă amestekarea limbiloră, a lșată kșmșsă Senaară mi, dșkzndă-se în nărgile Asiē, aș întemeiē imnărgia loră aurōne de Kinezi înfloritōre în anșă 210 înainte de Kristă sșb regiū Taneoi; dar în anșă 49 dșpă Kristă, dșpă certele șmate între Pēnsă mi Pēs, imnerisă loră a slăbită, mi în anșă 93 învingzndă-se Taneoi de kătre Kinezi mi s'au alșngată. Dșpă ayeasta, mai intă aș lăksită ne lșngă sorgingele risăi Iaixă, sșb nșme de Tielei saș Tebegei, kourinzndă Bamkiria mi Bskaria; ne șrmă, strșmtōrșndă-se de kătre Tatarii Tonal, aș anskată snre Volga mi Tanaisă, mi lakslă Meotide; de akolo imnărgtiindă-se în Esrona, s'au aventșrată în tôte nărgile neste 300 de ană. Kronologia Ţngariē zice că, în anșă 374 aș treksă risă Tanaisă, sșb kșrma generalslăi loră Balemberă, mi s'au revșrsată neste Esrona. Iară Zosimă astfelis vorbesce: „Ayemtia Xșni se nșmeaș, „dar se kșvenea a-i nșmi Șvigi imneriali, saș preksmă zice Erodotă că „lăkșea ne aurōne de Istră o semingie de ōmeni debili nșmigi Simșș*, „kare aș treksă din Asia în Esrona kșndă s'a snartă nșmăntslă Bosșfōrlăi Chimeriană.”

* Ne ayemtia Kedrinōș îi imnarte în albă, nestalimă, mi Sebară, nșminds-i Slavini; iar kșvntslă Tanteiōș, în limba Xșniloră înșemnează fi ală celeră, kare era titlă ayeștoră monarhi. Xșni eră imnărgigi în mai mșlă kōrșri, aveă mai mșlăi domnitori, mi aștndă-se aurōne de Kina fșceă adese nșvșliri, dșpă kare Kinezi aș făkată ayelă intinsă mșrete, lșngă de 400 stadii aurōne.

frika Xənilorə, s'aş rəspənditəş în zisele provinçii, okəpəndə-se kə viada pəstoreaskə, kare era mai komodə pentru ənə ponorə rəpəitoris. (Vezi Partea II, Kapə XVI, la note).

Pe timpii ayeia Dako-Romanii, dənə Niyeta de kare s'a vorbitə, aš avtəş episkonəş ne Teotiməş, karele pronaga evangelisəş în tote Daviile, mi se nşmea zesiş Romanilorəş dənə mərtərisirea ləi Sozomenəş.

se otəremte desne rəspəritəş kə Marea Egee, desne sədəş kə yeə Kretikə, desne anşəş kə yeə Ionikə, mi desne nordəş kə mənşii Sardiə, kari o desnartə de Ilirikə, de Mesia, mi de rislə Nessə, ye o desnarte de Tracia. În Elada se sokotea mi Kreta, mi yeələlte insule din Egeea. Mai tərziş nşmele ei a trekstəş mi în Siyilia mi în Italia, şnde o mare parte s'a nşmitəş Elada Mare; asemine mi în Asia, şnde o parte s'a nşmitəş Elada Asiatikə. Nşmele i se trage de la Elenəş, fişləş ləi Deskalionəş mi aləş Pirei. Esronei aš nşmit'o Grevia, dənə ənə rege, nşmitəş Grekə. Dənə Marele Konstantinəş, karele mi-a mstatəş tronşləş în noxa Romə Konstantinonole, s'aş nşmitəş Rşmeli (saş geara Romei.) Pərgile Eladei şəntə: Albania, kə kanitala Şkštari saş Skondra; Enirşləş, kə kanitala Ianina; Etolia, kə kanitala Braxori, mi kə oramele Messolongi mi Anatolikə; Lokrida kə kanitala Nəşnaktə; Dorida, kə kanitala Lidorika; Fovida, kə kanitala Salona, şnde era o datə mi orakşləş de la Delfi aləş ləi Anolonə; Dorida Onşngia, kə kanitala Zitsni; Beogia, kə kanitala Tebe; Atika, kə kanitala Tessalonie; mi Polononesləş, saş Moreea, kare e o peninsulə, mi se şneme kə Atika nrin şnə istməş de mease mile. Ayeastəş peninsuləş din invenstəş se nşmea Egealia, ne şrməş Asia, anoi Argos mi Peləşgia, mai ne şrməş Pelononesəş, dənəş Pelons fişləş ləi Tantaləş, kə 1300 anş înainte de Kristəş. Astşzi insəş se nşmemte Moreea dşrəş mşlgimea moreelorəş, saş a dşzilorəş (agşzi.) Elada are în lşngime ka 600 iar în lşngime ka 175 mile. Se imşşrgēa din vekime în ontəş reğatşri mi renşblive: Korintşləş, kə oraməş de ayeastşmii nşmire; Sişionia, şnde astşzi nş este oraməş; Axaia kə oramele Patra, Bostiga mi Kaləşrenta; Elida, şnde se fşveaş lşntele olimniave, kə kanitala Gastşni; Arkadia, kə oraməş omoniməş; Messinia, kə yeşşgile Metone mi Korone; Layedemonia, kə kanitala Mistres, mi kə oraməş mare Kalamata; mi Argēa, kə oramşləş Argosəş, mi kə yeşşgile Ananli mi Monemvasia. Astşzi insəş totəş Xersonesşləş se imşşarte în 24 şşdege, tşşşemte kadilikşri, şşbt o satranie, a kşreia oraməş este Trinoliga, oraməş aləş Arkadieş mi kanitala Polononesşlşş întregə. *

* Astorəş şkrīe ayeastəş înainte de restasrarea Greviei; nrin şrmare ayeastəş dşrəş astşzi are altə imşşrgire.

[Nota tradekştorslei].

KAPITULŪ IV.

Dupe Chr. } Lăzndă împăria Gragiană, mi ačesta învin-
 387. }
 Cromer. } grăndă ne Gođi, i-a înmînsă neste Dănpăre. Atănce mi
 din fegariî Dako-Romăni mslgi întorkîndă-se în Dacia, mi aș
 lăată lokșrile ăe aveă în patria loră. Gragiană, lăzndă im-
 perislă Orientală ne seama marelă Teodosiă, a plekată supă
 Okcidentă asăpra Gođiloră mi a Alamaniloră ¹, kariî infes-
 taă Galia, mi înfrăngăndă-i kă totăslă, s'a renezită asăpra lăi
 Massimă karele se prekiemase împărată în Bretania. Ako-
 lo înșă, trădată de înșămi omțirea sa, mi dată în măna ge-
 neralăslă Andragată, se ăvise în anulă 383. Dănpă ačesta,
 lăzndă împăria fratele seă Valentiniană II, fă mi ačesta
 gonită de Massimă în anul 387.

Dupe Chr. } În amestekășrile ačeste marele Teodosiă n'a
 387. }
 Amphiloeh. } pătătă să vie în ajstorăslă lăi Gragiană mi Valentin-
 Arseniu. } ană, kăvă avă a se bate kă Gođi, ne kari isbăti a-i
 goni din tătă Tracia. Atănce Xăniă aș trimisă solă kă ăe-

1 Alamania, nămită de Gală *Allemagne*, este Germania, mi se nămește
 mronis immerială Teotonikă, saă Germanikă; măi tărziă i s'a dată mi
 nămele de Immeriă Romană. Ea se otăremte kă Marea Baltikă, kă Da-
 nia, kă Marea Germanikă, kă Olanda, kă Galia, kă Elvegia, kă Italia, kă
 Marea Adriatikă, kă Ţngaria, kă Galigia mi kă Prăssia. Are ăinăvă risăi
 însemnate: Dănpărea; Rinsă, kare nășede din Elvegia, mi dă în Marea
 Germanikă; Vezereă, kare nășede din Frankonia, mi snită kă Bera mi
 Fănda dă în Marea Germanikă; Elba, kare nășede din măngă dintre
 Boemia mi Silesia, mi se vară totă akolo; mi Oder, kare nășezăndă
 din Moravia se vară în Marea Baltikă. Germania se înuarte în noșă
 ăerkări: Asătria kă kanitala Viena; Bavaria, kă kanitala Monakă; Vir-
 tembergă kă kanitala Stătgardă; Frankonia, kă kanitala Nărembergă;
 Rinsă de sășă, kă kanitala Kassă, mi kă oramăslă Frankfortă; Rinsă
 de joșă, kă kanitala Amafenbăngă; Vestălia, kă kan. Minsteră; Saksonia,
 kă kan. Dresda mi kă marele oramă komergantă Linska: în ačestă ăerkă
 se kourinde mi elektoratăslă Magdembărgă, săb regele Prăsiei, ală kă-
 răia kanitală este Berlinsă. Bărgăndia se snise kă Frănga săb Nămole-
 on Bonaparte, iar dănpă kădereă ačestăia iărămi s'a deslinită, mi s'a re-
 stărată în starea sa de măi nainte. Provîngiile kare nă atărnă de niăi
 snă ăirkă săntă: dăskatsăslă Boemieă, kă kanitala Praga; Moravia, kare
 nă are niăi snă oramă însemnătoră; Silesia, kă kanitala Breslă, mi
 Lăssigă.

rere de pace, pe kari primindă-î marele Teodosis, le-a în-kăviingată să loksiaskă între rîsrile Drava ¹, mi Sava ²; kă tôte aeste barbari neste năgină iarămi aș înčenstă a kălka Tracia, dăpă kare marele Teodosis, dskăndă-se asăpra loră, i-a învinsă mi a gonită neste Dănpăre pe togi Xăni, Săigii, Gogii, Geții, mi algi barbari kari eraș zniği kă achemtia. Dăpă ačeastă, plekăndă mi asăpra zăruatoriloră din Okcidentă, a zăisă pe Massimă mi pe Andragată, mi a întărită pe Valentiniană pe tronsă împărzăgiei în anăș 388. Biindă apoi la Konstantinopole, earămi s'a dășă asăpra barbariloră kari nădăă Mačedonia mi Tracia, mi sfăzămăndă-î, s'a renezită îndată asăpra rebelsăi Argobastă, karele zăisese pe Valentiniană în anăș 392, mi prekiemase împărată pe Eăgenis. Aăngăndă akolo împăratăslă, mi făkăndă răsbois, pe Eăgenis l'a zăisă, iar Argobastă s'a sinăzăisă. Dăpă ačeastă învingere, kăzăndă la grea bôlă, a mărită în anăș 345, lăzăndă montenitoră împărzăgiei pe Arkadiă mi Onoris.

CAPITULĂ V.

Dako-Romanii aflăndă-se săbjăgați de kătră Xăni, se săpneacăș învingătoriloră; iar nopôrele barbare întăringă-^{D. Chr. 395.} se, aș sekătă năterile imperisăi Romană. Dăpă môrtea lăi Teodosis, împărgindă-se imperisă, Arkadiă, omă frikosă mi nekanabilă, a lăată Orientăslă, iară Onoris, omă mikă de săfletă, nesokotită, nrostă, a lăată Okcidentăslă. De la ačestă împăragă înčene kăderea mi tikălowia imperisăi Romană. Xăni, Gogii, Vandalii ³ mi alte nopôre barbare în-testăă Alamania mi Galia ⁴ în tôteă întinderea sa (kare înă

1 Drava, kare se zăce mi Dărs, mi Drina, năzăede dintre zotarăle Tirolăslă, mi năimindă mai mălte alte nărae, se vară în Dănpăre.

2 Marele Gregoris pe Xăni achemtia îi nămemte Slăvi; se vede kă sântă Kroagii de astăzi, kăvi dătră înčenstă ei sântă zăi mai vekă lokăitori între Dărs mi Sava.

3 Zăi noporă Germanikă.

4 Galia săă Frană este o parte a Esronei, kare se întinde în lăngime de la răsărită sune apăsă 140 mile, iar în lăț de la sădă sune nordă neste 120 mile. Se otăremte desne răsărită kă Olanda, kă Germania, (urîn

ne era ama popslatē ȕa astēzi), Ispania ¹, Italia ², mi Afri-

Rinē) ȕa Elvegia mi Italia (prin Alnī); desnre sēdē ȕa Mediterana (in kare sntē insulele Korsika mi Elba) mi ȕa Ispania (prin Iirinei); desnre anssē ȕa Oceanslē Atlantikē; mi desnre nordē ȕa Marea Germanikē. Ȑei mē nālgi mēngi ai Galiei sntē: desnre Italia Alnī; mi desnre Ispania Iirinei. Din Alnī aȕei konērigi pērsrea ȕa ninsōre fakē parte din Savoia; între aȕemtiea este ȕelē mē inaltē mēnte din lsme, kare se nsmemte *Mont-Blanc*, karele are mē mēltē de jsmēstate milē 'nēlgime, saē 14,000 niȕore. Galia are nētrē risri prinȕipale: Loara, ȕe ȕerge snre sēdē mi dē in Oceanslē Atlantikē; Seina, ȕe pēȕede din mēngi ȕei mē din lēntrē ai Galiei mi ȕergēndē snre nordē treȕe prin Iarislē mi se varē in Kanalslē Atlantikē; Garona, ȕe pēȕede din Iirinei mi dē in Oceanslē Atlantikē; Ronslē, kare pēȕezēndē din Elvegia mi treȕēndē prin lakslē Genevei, intrē in Galia, mi anoi ȕergēndē snre sēdē, dē in Mediterana; Rinslē formeazē limitele între Germania mi Galia, din Elvegia pēnē la regatslē Olandei. (Vezi Elvegia.)

Galia din vekime, dēnē timnēri avea diverse imnērgiri. Astēzi insē este imnērgitē in 83 denertamente. Kanitala ei este Iarisslē, nsmitē din vekime Lstega; astēzi are nestē sn milion mi jsmēstate lēksitori, mi se sokotemte ȕa kanitala lsmei ȕivilisate.

- 1 Ispania este ȕelē de ne ērmē regatē de la otarele Esronei, mi mē anro-nieatē de Afrika, de kare se desnarte ntēn strēmtoērea de Gibraltarē. Se otēremte desnre nordē ȕa Galia mi ȕa Oceanslē Atlantikē; desnre sēdē ȕa Portsgalia* mi iar ȕa Oceanslē Atlantikē; mi desnre Sēdē mi rēsr-itē ȕa Mediterana. Entre risrile Ispaniei pēgine sntē insemnētoē: E-brē, ȕe pēȕede din Iirinei mi ȕerge snre rēsr-itē in Mediterana; Gēadalkivirē, ȕe ȕerge snre anssē in Marca Atlantikē; Gēadiana, kare intrēndē in Portsgalia se faȕe nltitorē; Tagē, ȕelē mē mare, ȕe ȕerge snre anssē prin Portsgalia, in Oceanslē Atlantikē, anrōne de Lisbona. Kanitala ei este Madritslē.
- 2 Italia se konēne din o neninslē mi ȕȕe-ȕa insle. Peninsla intrē denarte in Marea Mediteranē: desnre rēsr-itē o dē golfslē Mērei Adriatice; desnre sēdē Marea Siuillei, mi desnre anssē Marea Tirenikē. Iar desnre ēskatē ȕȕre nordē-vestē se otēremte ȕa Galia mi Germania prin Alnī; de akolo se nleakē ȕȕre rēsr-itē snre Elvegia, Kroaggia mi Dalma-gia. Ȑea mē mare lēngime a sa este de 200 mile, iar lēngimea niȕi in

* Portsgalia este nartea ȕea mē anssanz a Esronei, mi se otēremte ȕa Ispania mi ȕa Oceanslē Atlantikē. Lēngimea ei se întinde de la sēdē snre nordē. Mē tōȕe deara este tare mēntōē, dar nē are niȕi snē mēnte mare mi insemnatē. Risrile ei ȕele mē mēri pēȕedē din Ispania. Se imnarte in 6 nrovingii: Mesopotamia, ȕa kanitala Braga; Mēntēana, ȕa kanitala Braggā; Beira, ȕa kanitala Ȑimbra; Estramadēra, ȕa kanitala Lisbona, kare e mi kanitala regatslē întregē, snde vinē ȕele mē mēri vase nltitōēre ne Tagē; Alēngia, ȕa kanitala Port-Alegro, ne mēlsrile risli Donais anrōne de snde dē in mare; mi Algarbia, ȕa kanitala Tabira.

ka. Atsuce Frančii¹ aș anșkatș Galia, iar Longobarzii² Italia, mi Gogiș Ispania³. Atsuce kșzșndș mi Roma, ne

jșmștate. Mșngiș ęei maș inșemnagi șuntș: Vezșvșlș de lșngș Neanole, mi Etna din Sicilia, kare amșndosș șuntș vșrșștșre de fokș. Doș risri maș inșenate are: Hadș saș Io, karele pșrșede din Alni mi kșrge sșre rșșșritș in Adriatika; mi Tiberșlș ęe treęe nrin Roma.

1 Vezș Partea I Kauș IX, la note.

2 Italia, pșșș ne timnșlș lșl Onoriș, era leagșșnlș mareș imnpșrșgiș Ro-mane. Dșșș aęeasta inșș, ne timnșlș aęești imnpșrtatș, aș venitș asș-nra eș maș mșlgi barbari, inre kari ęei maș inřrikomagi eraș Gogiș sșb regil lorș Radagaisș mi Alarikș; Radagaisș, inksnjșrșndș-se in mșngiș Tessiani, řș sřșrșmatș kș totșlș de generalșlș Stilixonș; iar Alarikș, in-kșngșrșndș Roma, a lșat'o in așnlș 440, okșșpșndș mi toatș Italia. Dș-pș mșrtea lșl Alarikș, alegșndș-se rege Adasifș, s'aș dșșș asșnra Galiei. Atșșęe asșnra Italieș a venitș Atila kș Xșniș, dșșre kari s'a vorbitș maș sșșș. Dșșș Xșniș, aș venitș Vandalii; dșșș aęemtia, kș ajstorșlș Skșrilorș mi alș Ersililorș, a venitș Odoakrș imnpșrtatșlș Tșrșilgilorș, karele, s'a nșmitș nrimsłș imnpșrtatș alș Italieș in așnlș 476, mi dșșș aęeșta algi męante din nonșre germane. Dar togiș aęemtia in fine invin-gșndș-se de kștre generalii trimimiș de Ișstinianș imnpșrtatșlș Orientșlș, aęeșta ne șrmș a trimisș șňș lokotenentș de nlinș imnpșterniuitș nentșș gșvernarea imnerisłș, karele medea la Ravena, řindș kș Roma era pșr-datș mi maș řșinatș. Longobarzii inșș, nrin lșnte renetate, isbtșř a goni ne lokotenengii imnpșrștemtiș, mi a ameza imnpșrșgia lorș la așnlș 568, avșndș 22 de imnpșragi pșșș la așnlș 774. Dșșș aęemtia aș statș imnpșrtatș alș Italieș Teodorș ęelș inřșlș řiș alș lșl Desideris. Dar in fine Karolș ęelș mare la așnlș 802, pșokiemșndș-se imnpșrtatș de kștre Ro-manii, nrinșe ne ęelș de ne șrmș imnpșrtatș alș Longobarzilorș, mi-lș a-dșșe in Galia, dșșřingșndș așfelis nșțerea aęeștorș barbari, kare a ři-nștș 211 ani.

3 ęelș inřșlș ęe a venitș in Ispania, dșșș delșviș, in șrma imnpșrșmtiereș nonșrelorș (zișe Iosinș) a fostș Tavelș nenotș alș lșl Noe, mi ęei inřșlș lșksitori ęelgiș. Iar Diodorș mi Strabone zikș kș ęei inřșlș kari aș nos-sedatș Ispania aș fostș Finișii, kari, trekșndș Marea Interioarș, aș venitș la ęelgi; dșșș aęemtia Elinii aș adșșș koloniș nrin Marsilia la mșngiș Pirinei, mi ne risłș Iberș, mřeksșș mi in lokșrile ęele maș interioare. Dșșș Eliniș, aș ștșpșnitș ęea maș mare parte Karęedonii, kari auoi, in-vingșndș-se de kștre Romanii, toatș Ispania s'a řksștș Romanș pșșș ne timnșlș lșl Onoriș. Dșșș aęeasta viindș Vandalii mi Vest-Gogiș, kari aș dominat'o pșșș la așnlș 720, aș venitș din Afrika Mașriș mi Saravi-nii, aș dșșřingșndș imnpșrșgia křemtiniș a Vest-Gogilorș, sșb ęelș de ne șrmș imnpșrtatș Roderikș, mi aș řșndatș ne a lorș. In fine Fertinandș

kândă împăratul era la Ravena ¹ și părădă de către Gogî în anul 409, după Kristă.

Atunci mai mulți tirani s'aș ridică împotriva împărașilor ai Romei: Atali, la Roma; Iovian în Britania ² și Galia; Erakli în Afrika. Dar Konstantin, care se înscutase cu Placidia, sora împăratului, lăundă și elă parte la împărăție, i-a bătută și i-a învinsă; dar nă ană și a-i sfărâma cu totă, și după dă mărta lă Onor, în anul 423, lăundă împărăția, a trăită năma mēte lăni, și mărindă a lăsată mōntenitor și fătă se Valentinian III.

Daco-Românii nă se năstă și săstă de jăgălă Xșniloră

D. Chr. } fiindă cu popōrele barbare ajănsă a prășmăni
408. } iusterile imperiului Roman, ată în Orientă și în mi în Okcidentă. Teodosi celă mikă, fătăndă împărată în Orientă, domniă și direkșia sora sale Plăxia; după ce a venită în anul mărșă, a avă și mai multe răs-bōe cu Hermi, Vandalii, Sarăni ³, cu kari în fine fătă

VI, în anul 1492, a gonită ne togă Mării și Sarăni, prășă și ne togă Isăi, în nășă de 124,000 familii.

1 Că vrea și mēte mai nă largă istoria veke a Romei, și vetească ne Dionisi din Alikarnă și ne Rōmă din Ilstară.

(Aicea astoră, în o notă fōrte întinsă, deskrie istoria fătărei Romei, care fiindă cunoscută Romănilor din alte țări mai bne, amă sōkotită a o elimina.)

Tradătoră.

2 Prin cōștă în Britania se ingelegă și nite regări Anglia, Skopia și Irlanda, care astă se zice Britania Mare și năma Engletera. Ea se cōșne din insule, care se nășă Britanie: cea mai mare desne săă, este Anglia, și Engletera; cea mai mikă desne nordă, este Skopia; și a treia desne ană, Irlanda. Aeste insule sântă înșărate de anele oceane; desne nordă și ană de Oceană Atlantikă; desne răsărită de Marea Germanikă și Nordikă; și desne săă de strămōrea, care se kiamă Kanălă Lamanche. Kanitula și metroula regări întregă este Londra, celă mai mare oramă din Esrona. Orame komergiale sântă: Porstnă, Bristolă, Livernolă, Manchesteră, Birminghamă, Edimburgă, Dăbliuă, și altele. Înșărele insăloră nășnăle, mai sântă și altele mai mi.

3 Sarăni se nășă mai nănte Agăni, de la Agar, fika lă Abraamă, ană Ismailiă, după Ismaelă, fătă aesteia; și mai la șmă Sarăni, de la Saraka provincie a Arabiei nătrōe, după Ptolemeș. Aestă, după ce a cōșă multe țări, a învinsă și ne Hermi în anul 651 dă

kândă pace, a trimisă anoi ună kornă de omtire asura lăi. Atila împăratulă Xănilor¹, karele, împresă kă fratele seă Bleda pŕda Trăcia; dar nenstăndu-lă învinge kă armele a kămpărată pacea kă dară de 6000 litre de așră mi kăte 100 litre pe ană.

Făkându-se pacea kă kinsălă ačesta, Atila s'a întorsă la ale sale; dar dăpă mórtea lăi Teodosiă în anulă 450 ăerândă tribetălă ansală dăpă tokmeală de la noslă împărată Marčiană, ačesta i-a răpnănsă kă așrălă seă ilă păstrează nentă amičul seă iar uentă inemič are fersălă. Atărcu trăsă-mălă Xănă negremită kă s'a îngrijită, mi a întorsă înfrikoma-tele sale arme kătră Okăidentă. Bărgenzul² s'aă ăerkată să le onrească trečerea nreste Pină³, însă totă fersă tăagă.

nă Kristă. Pe ărmă înă i-aă învinsă Tărcul mi aă lăată din mănă loră Persia în anulă 932*; de la Tărcul ne ărmă aă lăată Tartarul în anulă 1259, mi de la ačentia țărămă Perșul seă împăratălă Ismaelă în anulă 1500.

- 1 Atila, fișlă lăi Mășnikă, domnălă Xăniloră, s'a făkătă împărată în anulă 434 dăpă Kristă împresă kă fratele seă Bleda, karul ărăă nenogă aī lăi Răa. Kroniele Ŭngariei sănsă kă Atila avea titlălă ărmătoră: „Atila „fișlă lăi Beldikăk, nenotă marelă Nembrodă, năskătă mi kreskătă în „Eggad, kă mila lăi Dămnezeă rege ală Ŭngăriloră, ală Mediloră, ală „Gogiloră mi ală Daviloră, flăgelălă lăi Dămnezeă mi snaīma lămei.“
- 2 Ačentia ărăă ună noporă Germanikă, kare stăpnăneă ăea măi mare parte din Galia, mi aveaă ună imneră ală loră, nămită Bărgendia.
- 3 Rinsălă părcede din Alnil Elvegiei din doă sorgente, dăpă kare una se nămeute Rinsălă de sșă mi alta Rinsălă de joăă; ambele gărle unăndu-se formează ună singură mi mare riă, mi trekândă prin măi măte orame pănă în ăerile de Joăă ale Olandei, se desuarte ăărămă în doă gărle, din kare, una se nămeute Blaxală mi Baală; anoi ăărămă unăndu-se, măi de-narte se desuarte în alte doă gărle, din kare ăelă din dreapta se kăa-

* ăea întâi nătrie a Tărciloră este Tărcistansălă din Tartaria Mare, mi sniă nretindă kă ăra totă una kă Tibetălă, deara vekiloră Săul. Tărculă trekândă prin uorgile Kaskăiăe în Asia de dinkăve, aă adăă kă ei alte nopăre: ne Komari, koboritori de la Gomersă; ne Messagegi, koboritori din Magogă (de kătre ačentia s'a învinsă marele ăirs); ne Tărci, koboritori din Tovelsă; mi ne Romi, săă Mosulă; ačenti Mosulă lăkseă între Marea Kas-nikă mi Pontălă Essinsă în mănălă Kaskălă, în kăă ne trebe să se kăfăde kă Rșmilă Esroneni. Tărculă sântă koboritori de la Togarma, mi viindă s'aă amezătă ne kăsta nor-dikă a Kaskăslăi, între lakălă Meotide mi Baltika. Tărculă înă s'a nămită mi dăpă ger-gălă Arabă, kare însemnează abandonăă kă sniă ăe ăra abandonăă de Alessandă ăelă mare; dar Arabi, Siri mi Isdeil sănsă kă se trăgă de la Gogă mi Magogă; lăksitoriă ačestăi lăkă nă aă orame mi lăksinge, ăi trăesă seă kortări, kă Săulă ăei vekă.

După aceea toate provinciile de ne Rin, Seina, Marna¹ mi Moselă² aș săferiți jafurile avestoră infrikomagi barbari, în kătă oramele infyimeaa mobile de raine, iar kmmile nimate deserte (nastisri). Trekndă Seina, aș asediată Orleană³. Atsnce generalslă omtiriloră Romane din Italia Devis, viundă la oramslă Arle⁴ din Galia, mi sninds-se kă Teodorikă împăratslă Visigiloră, mi kă Berobeș împăratslă Franviloră mi ală Bărgenziloră mi al altoră nopóre veșine, al kprora interesă era kă să goneaskă ne Xsnă, aș plekată ossnra Orleanăslă, mi aș sosită tokmaă kndă Atila sfărma-se norșile mi lăsase oramslă în nrađa soldagiloră seă. Aliagiă, intrăldă desnre nartea Loareă, mi găsindă ne barbari în neorndseală, aș șuisă atăta mēlgime din ei, în kătă oramslă era skăldată de sangele loră, mi Xsnă imă kăta mēntsirea snă grmădindăse să easă ne norșă, algiă arsnkăndăse în riș kă orbiă. Atila, readsnndă ne ktyă aș pttă skăna, mi nlină de mēnie, aș plekată kătră Belgia⁵; iar aliagiă alngndă-lă mereă aș ajsnă în mesșrile Katalonice din Kampania⁶ de astăzi: akolo s'a făkătă snă res-

mă Iselă; mi anoi totă sninds-se mi desnrgindă-se de mai mēlte ori, mi priimindă mai mēlte alte risă, se vară în Marea Germanikă.

1 Avestă riș se nsmemte mi Maromă mi Morava; elă nsrșezndă desnre rșșrită de ne lăngă Sibiăslă Transilvaniei mi desnarte Boemia.

2 Avesta este risă Bavariei, kare dă în risă Isara.

3 Provincia a Galiei kă oramă de avestamă nme, fôrte frșmosă, în geară fôrte mēnșă.

4 Arelata saă Arlesă, oramă ală Galiei lăngă risă Rodană, saă Ronă; din vekime kanitală glorișă a Saliviloră.

5 Belgia odată fșșea narte din Galia. Se otăramte desnre nordă kă Orleană, desnre anșă mi sđă kă Galia mi desnre rșșrită kă Germania. În komșnă se nsmemte Nederlandă, iară Franșiei îi zikă *Les Pays Bas*; se mai zice mi Flandra. Aveastă geară este șea mai minșnată narte din Esrona nentă mēlgimea sateloră, nentă indsștria mi komergșlă seă. Astăzi, innresnă kă Olanda, Belgia formează snă regată neatărnată, sșb suă singră rege mi sșb o konstitișșne de șele mai liberale.

6 Provincia aveasta în kare se afă Roma, se nșmea din vekime Lană; se otăramte desnre anșă kă risă Tibere, mi kă Marea; desnre nordă-estă kă Marea, kă Lambers, mi kă Abrșșlă de afără; iar desnre nordă kă Sabinia.

belš infrikomatš, unde barbaraiš a perdtš 180000 ostamī, dšnz kare a plekatš snre Tšringia saš Saksonia¹, avndš inkz nšginz omšire din 500 mi kš kare venise. Dar ačea-stz nenorovire n'a smilitš niy dekzmš eroismšlš trsfamšlš Atila; adžvndž-mī noz omšire din mai mšlgi algi barbari, s'a repozitš earšmī aspnra Italiei, prđvndž Panonia. A-tšnve Valentinianš, kš tóte kš avea destšlš ajstoris de la imperisłš Orientalš din Konstantinonole, s'a inkisłš în Roma, lšvndž tóte lokšrile pnz în Eridanš² în prada barbarš-lš. Ačesta, trekndž Alni mi asedižntš Avileia³, i-a datš fokš mi a ršsini'o pnz în temeli, fškndž nrisonieri ne togi lšksitorii inpreznz kš garnisóna. De akolo, trekndž tótz provingia Venegiei⁴, a ršsinitš kš totšlš Altina⁵, Pa-

1 Tšringia este o parte din Saksonia, kare se împarte în cea de ssš mi cea de još: aceea de još are desne anssš Vestfalia, desne nordš Marea Germanikz, Danimarka mi Baltika, mi desne estš-ssš Saksonia de ssš. Saksonia de ssš are desne nordš Baltika, desne ršsrítš Prš-sia, desne sđš Silesia, Boemia mi Frankonia; mi desne anssš Saksonia de još. Oramele Saksoniei sntš admirabile nentrz komergšlš zelš mare kare se face în ele, nentrz bšlšsrile (ermarózele) mi uentrz manz-faktsrele sale.

2 Avesta se nšmemte mi Padš mi Po; nšrvade din Alni desne otarele Galiei, mi kšrgo snre ršsrítš nrin mijloksłš Italiei nordice, în dreanta Aneninelorš mi în stnga Alnilorš, pnz ve dš în Marea Atlantikz.

3 Avileea era znš oramš urea mare, mi kanitla Istriei, ne lokslš Frislš, kare akšma este alš Aštriei.

4 Provingia ačesta konrindea lokšrile Istriei mi a Frislslš; kanitla ei era Venegia, oramš fndatš în nimte bšlgi ale Mšrei Adriatice. Akolo eraš nimte miy inssle kš kolibe de nškarī. Patavii mi algi lšksitori vžini, de frika Gogilorš, în anslš 420, aš nonslatš zna din azele inssle, nšmitz Rinelta; dšnz aceea în trevere lš Atila nštindž-se Avileea, Altinz, Konkordia, mi alte orame, lšksitorii aš gšsitš asilš în insslele ačestea (anslš 453); mi de atšnvea, nšmžrslš lšksitorilorš adžogndž-se, s'a formatš znslš din cele mai însemnate orame, kšnrvndž 72 de inssle, ršvšindž neatšrnatš sšb formz de rensblikz aristokratikz. Oramslš ačesta nare a nšti ne ane; are neste 500 nodžrī de neatz; žiigele sale sntš kanalsrī de anž nrin kare lšmea se nortz kš bšrī, nšmite Gondole. Ačeastz provingie astžl face parte din împšržia Ašstriakz.

5 Znš oramš vekis auróne de Venegia.

dza ¹, Viçenga ², Verona ³, Brescia ⁴ mi Pergamslă ⁵; dăru a ceea koborându-se în Liguria ⁶ a prădată Mediolanslă ⁷ mi Pavia ⁸: omrindăse anrône de Mantza ⁹ unde se zănește Eridanslă kă Migislă ¹⁰, a trimisă mslte kornari de omțire din-kolo de Eridanș, dar ne tôte le-a sfărmată Egiș.

Kă tôte ațeste, Atila avea înkă omțiri de ajsnș, nen-tră ka să năstieaskă tôte Italia. Ațeasta vărândă Valentinianș, a trimisă la elă ambassadori ne papa Leonte, karele kă limbăgia sa a îndănelekată ne barbari a se întorče, kă tokmeală ka să priimeaskă tribștă anșală. Atăncă Atila întorkându-se în Panonia, mi voindă să se însore înkă kă o femeie, de mi mai avea o mslgime, în timpslă năngei, s'a îmbrtată mi l'a lovită o kărgere de sange (de kare nătimea de mai nainte) de kare a mi mșrită în anslă 454.

Peste snă anș dăru môrtea lăi Atila, Valentinianș, sil-niçindă ne sogia lăi Massimă Petronș mi desonorând'o, fș çvisă de kătre soglă ei, kare se mi prokiemă împărată, la

- 1 Padza saă Patavia, oramă în lăntre Italiei.
- 2 Viçenga saă Viçengia, snslă din țele mai vekî orame, într'o nosigiane ama de frmoasă, în kăș se nămește grădina Venegiei.
- 3 Verona, oramă nlină de savenire mi monșmente istorice, într'o nosigiane minșnată. Aice e nătria lăi Iliniș.
- 4 Brescia, altă oramă vekî, mare, nonslată mi tare.
- 5 Pergamslă, oramă anrône de Venegia.
- 6 Liguria saă Genza, rensblikă a Italiei, kare a jskată mare rolă în timpslă ei: stăpănea insula Xio mi alte insle în Marea Egee, mi orame desure Mare în Grevia, în Pontslă Essinș mi ne Dăne, mi kiar Galata, fobșrgslă din Konstantinonole; dar săkșesele Tărniloră faks să le neară ne tôte.
- 7 Mediolanslă, saă Milanșlă, mare oramă ală Italiei, kare de mi în anslă 1162 s'a sfărmată de Friderikă Kovinogenș, totșmi a ajsnș earșmi în flôre mi a fi snslă din țele mai însemnate ale Italiei.
- 8 Pavia, oramă ală Mediolaniloră, kanitală odiniciară a împărgiei Lombaziloră, bogată mi nonslată, dar astăzi mai nelokșită în analogie kă tre-kășlă.
- 9 Mantza, vecea kanitală a Lombardiei, fșdată kă 430 ani înainte da Roma, nătria lăi Virgilă, însemnată nrin nalatșlă vekiloră dăvi, strelșvită nentre lăkslă, statșele mi tabloșrile artistice țe are.
- 10 Migislă, riș ală Lombardiei rșșritene, kare nășede din *Laco di garda*, anrône de Verona.

anslă 455. Dăpă Massimă aă mai fostă kăpăva împăraji nevrednici pănă la Aşgastlă, pre kare îlă destităt Odoakră, domnălă Ersililoră, în anslă 475. Dăpă ačeastă, imperislă Okcidentălsă se împărzi în multe mi diverse părzi.

Între ačeste, pe la anslă 457, mărindă împăratălsă Mar-
ciană la Konstantinople, s'a sşită pe tronă Leon I. Ačeastă,
de odată, a repărtăt multe învingeri asupra barbariloră, dar
mai ne şrmă, mergândă asupra Vandabiloră, şorta i se arătă
kontrariă; dăpă kare Gogii, în timnă de doi ani, aă prădată
împrejşurile Konstantinoplei; în čele de ne şrmă făcândă
nače kă ei, a mărită în anslă 474.

Pe Atila şăkădândă-lă fiu se, mi venindă la înşele-
geri, Panonia a venită în dekădingă. Ardarikă, re-
gele Geniziloră, şăizândă ne čelă întă, kare se nă-
mea Elaxă, a lătată Dăvia. Anoi Anagastă, generalălsă Roma-
niloră, a şăisă ne Deggisikă, ală doilea fiu ală lăi Atila
(anslă 469), în Panonia, ne kăndă ačeastă kăsta şă 'mblăn-
zeaskă ne Gogii reşălagi; mi rămăindă ală treilea fiu ală
lăi Atila, a abandonată imperislă mi s'a dăşă în Svitia mi-
kă, şnde din fiu lăi momtenitori a şmată viga Ţigşriloră
mi a Kştigşriloră.

CAPITULŢ VI.

Între loviri le atătoră barbari, kari slăbisă imperislă
Romană, Oako-Romanii ničă kătezaă şă se mişče, aflăndă-
se şăb sklavagislă Xşniloră. Dar dăpă mărtea jşnelă Leon,
ne timnălsă împăratălsă lăi Zenone, aă făkătă mari şărbăşări
kă înşăgerile loră în Trăvia; mai alesă kă Zenone avea a
se lăntă mi kă doi tirani, Marşiană mi Vasiliskă, če se pro-
kiemaseră împăraji, ne kari dăpă če i-a învinsă, a mărită
mi elă în anslă 491. Atănce, făcândă-se împărată Anastă-
sis, s'aă şnită Xşni kă Bşlgarii din gerele boreale mi, năin-
dă-se şăb komanda lăi Derbană, aă năvălită în Iliria mi
Trăvia; totă odată Dăvi mi Gegi, şăb domnălsă loră Mon-
done, aă kălkătă Măchedonia, Tessalia mi Enirălsă; în kătă
Anastasis, temăndă-se kă şă nă neară mi kălar kanitală, a

rădikată și mări din Marea Neagră până în Marea Albă, ca să se potoacă asupra de barbari.

Pe la anul 518, făcându-se împărat Iustinian I, n'auzarmată mari terburări din partea barbarilor, de câte năma kate-va neînțelegeri pentru zăslă căldurosă ală împărătsăi pentru kredința kremtinească. Dar după mórtea avestă, s'a skimbată faga lăkrărilor mi ferăirea barbarilor; kăci, făcându-se împărat Iustinian II, prin eroismă generalilor Kedrinos. } sef Belisariș mi Narceș, a învinsă pe barbari, mi a silită pe domni loră ca să i se supăse. Atunci Xă-ni kă Genizi, mi kă algi barbari, trekândă Dănerea (anul 558) mi trădândă Trăcia, Belisariș le-a emită înainte mi i-a silită să se întorcă în Dacia; acolo veniseră Longobarzii¹ kari stăpânea Panonia, imăreșă kă domni loră Aădsinș, mi săb protekăizea lă Iustinian goniseră pe Torisă Domniă Giniziloră. Peste puțină înșă, venindă Aării² kă generală loră Xagană Bacană, aș silită pe Longobarzi să se dăcă, mi okupândă aăeasă provincie, aș înăe-nășă a supăra gerile Romane. După aăea în anul 574 trekândă neste Dăneș, aș învinsă omăirile Romane, aș okupată Sirmisă mi aș trădată satele mi oramele; — mi păte-rea loră s'a făctă atășă de mare, în câte atășă Iăstină Kăronalatsă, împărătsă Orientală, câte mi Tiberiș mi Mas-rișă din Okcidentă, aș fostă sforgăi a le da tribută anuală.

1 Longobarzii în secolă ală III-lea lokseă în nrovingia Brandeburgă, între Elba mi Oderă; zăndă-se kă Arminiă, domniă Brășiloră (năoră Germanikă) din Germania, până ăe ne la kăută secolă V aș ajăneă în Panonia. Acolo, după ăe s'aș risină măntăitoră lă Atila, ei s'aș întinșă până în Dăneș mi aș okupată tășă Panonia. Generală Narceș în anul 568 a nășită în Italia pe generală loră Albiniș, mi după aăea Longobarzii mi-aș întăeăăă acolo împărășă kare a găntă până la anul 774 după Kristă, năkșă s'a supășă la Kărsă I.

2 Se zăe kă, la anul 310 după Kristă, Mokolă mi fisă seă Geloxiă, viindă din desărtăile Ksamsă*, de la aăemă s'ară înăene origina năoră Aăriloră, kari în Asia se kănăteăăă săb nămele de Găgeni, mi

* Desărtăle Ksamsă, aș Kamsă, este în nrovingia Tartăriei mari nămă. Tărtăstă; se nă-mente mi Lină, unde se zăe kă trekătoră kăstăoră sântă mămă de fărăvele snoră fărășă mirăksăăe.

Priskă, făcândă război în anul 593 filoră lui Xagană, a cuișă mîlgime de barbari, mi a subjugat^{Teophilact.} atîtă ne Slavini, adică Geni mi Avari, kătă mi ne Genizi mi algi aliagi ai loră, svizîndă kiară ne Piragastă, kănetenia loră, imrîndă-le mi kondigisni smilitore. Dar noporele Slavine, ne la anul 602, aș rîntă kondigisnile mi aș învenstă a face earămi înkergeri prin provinciile Romane, folosîndă-se de tărburile în care se afla împărăția; kăvî ne timrășă avela s'a fostă revoltată ună generală pămîtă Foka, karele a cuișă ne Masrișă înuresnă kă koni sei. Dar ne la anul 610 făcîndăse împărăț Erakliș, gșernatoră Africe, tirană Foka se cuișă de kătre avela. Erakliș s'a grăbită a împăka ne Avari, mi auoi, ne la anul 622, a kontinsată resbelsă asăpra Persiei, învenstă de Foka, mi avîndă mari sūkese, a nevoită ne Persișă a cere pace. Împărăță dăpă avela, întorkîndăse la Konstantinopole trismfătoră mi învingătoră, aflîndăse înkă ne kale, a pămîtă ne Moametă, kană Saraviniloră, karele cherîndă'i lokă de loksingă, a kăpătă.

Nota III. Moametă era strenenotășă lui Ismaelă, din semingia lui Cedară velsă întășă fiș al seș; fiîndă kă Nizară strănenotășă lui Cedară a năskătă doi fiș, ne Mobdară mi ne Rabia; ear Mobdară a năskătă patru fiș, Kassară, Kaită, Temine mi Asoda; din kari Kassară a năskătă ne Abdslaxă; iar Abdslaxă a năskătă ne Moamet din sogia sa Emine în anul 569 dăpă Kristă, în ferivășă oramă al Arabiei Medine saș Talnavi, adică oramășă Profetășă, kare

eraș sșnămi sni Taneloiloră, mi algi Xaganiloră Tonaș, saș Tansri *; ne sșmă înșă aș fostă liberă, mi-aș fostă skătrătă jăgulă, mi aș înflorită pănă la anul 553, kăndă Tăvîl mi Xonî i-aș sfărmată, de aș fostă nevoită a se rșini prin Esrona, sșb nămele de Avari.

* Tonaș, saș Tansri, sșntă loksitoră Tartariei deserte, kare este nătea asșnă a Tartariei mari; se otăreinte kă Moskovia mi se întinde de la Marea Kasnikă pănă în Ocea-nășă îngedătă mi pănă la gările riășă Obis; saș mai bine zikîndă, este lokășă dintre rșrile Tanaishă, Volga, mi Iassartă mi Măngi Tansri, Sebi mi Imas, kourînzîndă năte din Sarmăgia Asiatică mi onă năte din Svitia, sșde este Siberia. În avelastă năte de lokă sșntă mi regătrile Kazană mi Astrakană, kare sșntă sșnsse Măskailoră. Îșrgile vele din sșntă ale desertășă Tartariei se sșnsnă la mai măgi domnitoră, kăvî de mi nămăntășă este fôrte sșntă, kă toate avelastă ne aloksri sșntă loksitoră.

mai nainte se nămia Iatribă, aflătoris lăngă lăkslă Laavemă mi departe de oraşul Meka kă 200 mile spre nordă, să zice zile de kale, iar de Marea Romie spre răsărită kă 90 mile. Algiu sursă kă elă s'a năskăţă în oraşul Meka; dar, dăpă kritivă, nă e pozitivă nič dakă se kobăpă prin linie drăntă de la Ismaelă fislă lăi Abraam din Agar, kă tôte kă Amnsfeda la viaga lăi Moametă, mi algiu, se întindă a demăstra de adevărată aveastă genealogie. Positivă în- să este kă originea lăi este şna din cele mai primitive se- minţii, nămită a Korasmigiloră.

Tatălă seă a mărită, ne kăndă elă era prănkă de doă lăni, dăpă kare tărziă înkă a mărită mi bănsă seă Abdă- lax Mstalină, karele a tărziă, prăksmă se zice 110 ană. Dă- pă mórtea aveastă, a rămasă moutenitoră averiloră sale ş- nkislă lăi Maometă Abă Talebă; iar moutenirea lăi Moametă se komăşnea din çinçă kămile, mi o bătrăpă sklavă Etionă. Şnkislă seă nămită, făkăndă kemerğă în Siria, l'a lăată mi ne elă kă sine, ne kăndă era de trei-spre-zice ană, mi l'a învăgată trebile komerğăslăi prăksmă mi arta resbelslăi în- tr'o bătălie kă Xorasmigii, ne la xotarele Siriei. Şniă zikă kă, ne kăndă se afla elă kă şnkislă seă în Siria, s'ară fi întălnită kă şnă kremtină eretikă, algiu kă şnă lădeş, mi algiu kă şnă Persă, învăgată în kănostinga religiei lădaive mi kremtine, karele l'a instrăită. Dar çei mai mălgă voeskă să zikă kă a fostă în relăgisne kă şnă monaxă minçişnosă nămită Sergis (să dăpă algiu Paxomis), essilată de la Kon- stantinopole nentă reaoa sa kredingă, mi kă elă ar fi as- torălă Koranslăi, fiindă kă Moametă nă mteia nič kămă karte. Dar sektatoriă Koranslăi sşşgînă kă originalălă aveştei kărgă essista înaintea sekoliloră în çeris, mi kă şnă ingeră adăçea Profetslăi loră în tôte zilele kăte şnă kanitolă. Dar çei mai mălgă kritivă află, kă este kiar a lăi.

Pentă talentele sale komerğiale, o rădă a sa, vădăvă bo- gată, nămită Xatigă, făkăndă komerğă kă Siria, l'a răndăită îngrijitoris intereseloră mi uroçeseloră sale: mi fiindă kă mărşă- rile se transnortă de la Meka la Siria înkărkăndă-se ne kă- mile, de la aveasta a lăată şniă din biografiă seă a zice kă

elș era kondzktorîs de kȃmile. La etatea de 25 ani, însogindse kȃ vȃdȃva nȃmitȃ, mi înavȃgindse, a kȃșgetatȃ a înfiinȃa o sektȃ saș o religie noșȃ. Dȃnȃ Abșfelda, ne atȃnȃe elș frekșenta o snelșnkȃ, denȃrtatȃ ka trei mile de Moka, șnde șnșnea kȃ primeinte înșnirȃșnile ȃerîșlȃi: alȃiî înșș șnșnș kȃ elș a kȃlștoritȃ în mai mȃlte provingiȃ ale Romanilorș mi ale Permilorș. Ori kȃmș fie, elș, kȃnoskȃndș bine karakterelș konnȃșionalilorș șȃi, ignoranȃa lorș, șșnerștișnile lorș, mi anlekarea lorș la entȃșiasmș, s'a înkȃmștatș a nimîȃi Sabaismșlș, adekȃ Astrolatria (înkina-reȃa la stele), Jȃdaismșlș, fiindș kȃ eraș mȃlȃi Ișdeȃi ne atȃnȃe în lokșrile aȃeleȃ, nrekȃmș mi Kristianismșlș. Aȃeștș planș elș îlș sokoti prea lesne de realizatș, fiindș kȃ mai tȃte sektele aȃeste eraș desbinȃte în diverse eresî; deȃi s'a xotȃrȃtș a înfiinȃa noșȃ religie a lȃi Abraamș, nrekȃmș la kanitșlș III alș Koranșlȃi zîȃe: „Dȃmnezeș a vȃzȃtș, iar voȃ nȃ aȃi vȃzȃtș: Ibraimș (Abraamș) n'a fostș „niȃi Ișdeș, niȃi krewtinș, ȃi era de kredinȃa ȃea adevȃra-tȃ, înkinȃndse nȃmai la șnșlș Dȃmnezeș, mi nȃrin șrmare „nȃ era idololatrȃ.“ Elș anroba ne toȃi pȃrefeȃi, nrokȃemȃndse ne sine șșneriorș, mi frȃntea nrofeȃilorș.

Moametș, fiindș lȃnatekș, kȃdea, tremșȃ mi fȃȃea șnșme; natima sa o konerea zikȃndș kȃ atȃnȃe vedea ne arkangelșlș Gabrielș deskonerindș'i evenemintele viitȃre ale lȃmeȃi, de kare se înșnȃșimȃntȃ mi se înfrîkomeȃ. Dar șoȃȃia mi dȃmȃna lȃi nekrezȃndș zisele șale, îlș mȃștra mi nȃlȃnȃ de rȃșune se kȃȃȃ kȃ s'a mȃritatș kȃ șnș omș șȃrakș mi îndrȃșitș. Atȃnȃe vîkleanșlș Sergîș o rȃȃȃ șȃ nȃ se întrîșteze, kȃșȃndș șȃ o înkredinȃeȃ kȃ șemnele șoȃșlȃi eȃi vîndș dȃnȃ înșnirȃșșnea ȃereaskȃ mi dȃnȃ înșȃșșimȃrea înșgerșlȃi, lȃkrȃ ȃe trebșȃȃ șȃ o fakȃ a se bȃkșȃȃ. Xatige nȃnȃ în fine aȃșnșe a krede zisele lȃi Sergîș, mai mȃltș de kȃtș ale bȃrbȃtșlȃi eȃi, anȃi șnșindș mi altȃrș femeȃ kȃ elș era întrȃ adevȃrș nrofețș, nȃnșlaritȃȃ lȃi Moametș kreskȃ nȃrin femeȃi, mi ignorȃnȃi mi șșnerștișșimȃi se fȃkșȃȃ nroșelîȃi șeȃi.

Pe kȃndș avea natȃș-zȃȃi de ani, elș a șnșșș șoȃȃȃi

elš ģmurezn̄ k̄s maī mēlņī de aī sei, mi i s'a ģnkinatš k̄s darsrī de mare p̄regš. Ģmp̄ratslš l'a p̄rimitš, mi elš, ȳer̄nds'ī o parte de lokš ģn Siria, i l'a datš d̄sp̄ ȳerere mi i l'a ģnt̄ritš k̄s x̄risovš ģmp̄r̄teskš.

D̄sp̄ aȳeastā, k̄resk̄ndš n̄m̄rslš p̄roseligilorš sei, mi s̄it̄ndš favórea kare i-a ar̄statš ģmp̄ratslš, ģndatš a ģȳenstš s̄-I desnp̄regseask̄ ordinele mi s̄ se nórtē ka s̄nš astokratš. Neobositš ģn ģnt̄renrinderea sa, ģnt̄reb̄sinḡndš k̄ndš am̄gele, k̄ndš p̄sterea sabieī, a rezmitš ģn timnš de noz anī a adȳē la niȳíórele sale ne togī ģnemīȳī sei, a s̄sp̄ne Meka domn̄reī sale, a se fȳē domnslš t̄t̄sr̄orš Sarȳini-lorš, mi a k̄onrinde tót̄ Arabia, l̄sk̄r̄ ȳē n̄s p̄t̄sser̄ fȳē niȳī Permī, niȳī kīar Romaniī, k̄s tót̄ p̄sterea lorš. V̄z̄nds-se ģn fine ģn kap̄slš a nat̄r̄-zēȳī miī de ómenī fanatīȳī, a sk̄risš ģmp̄ratslš Persieī, Xosroe al II, ģmp̄ratslš Romanilorš, Eraklis, domnslš K̄onȳilorš, karele k̄r̄m̄seā at̄sȳē Egintslš, ģmp̄ratslš Abissinilorš, mi l̄š Mondarš karele st̄p̄neā o deȳr̄ anróne de golfslš Persikš, ģndem̄nds'ī ka s̄ primeask̄ religia l̄š. Dint̄re aȳem̄tia Mondarš mi ģmp̄ratslš Abissinilorš s'aš ģnkinatš la sk̄risórea sa; Xosroe k̄s m̄nīȳ a resn̄ins'o; ģmp̄ratslš Eraklis i-a resn̄nsš k̄s trimitere de darsrī; iar domnslš K̄onȳilorš i-a trimisš o fēȳíór̄ fr̄mós̄. Moametš d̄sp̄ aȳeste, simȳindš-se ģn stare ka s̄-mi ģnt̄inz̄ domniīle mi religia, at̄tš ģn ģmp̄r̄ȳia Romanilorš k̄tš mi ģn a Permilorš, a ģȳenstš a bate Siria, kare se st̄p̄neā at̄sȳē de Eraklis, mi a mi l̄satš k̄ȳeva orame. Ponórelorš ne kare le s̄sp̄neā, le pron̄seā saš s̄ primeask̄ religia saš s̄ ul̄ȳeask̄ dare an̄sal̄, k̄ȳē treī-snp̄re-zēȳē draxme (franȳī) de omš. Ģn ȳele de ne x̄m̄ȳ, f̄k̄indš-se domnš neste tót̄ Arabia, mi ģnfrikomatš nent̄r tóte ponórele ģnȳēinate, se l̄ȳȳia k̄s reneȳsne mi ģnv̄ȳȳts̄ra dogmelor religisn̄ē sale, d̄sp̄ k̄smš ȳerea Koranslš. Pē la kap̄tslš vieȳēī l̄š, s'aš r̄dikatš alȳī doī sektatori, Alasfadš mi Mola Zaimš, kariī ȳerkaš s̄ s̄sp̄ne niȳte n̄rovingīȳi ȳēȳine, ka mi Moametš, k̄s p̄ropagarea s̄nēī nošī religisnī; dar ȳelš dint̄ȳis f̄s x̄ȳisš. D̄sp̄ aȳeste, ģnboln̄v̄indš-se mi Moametš, m̄sri ģn etate de 63 anī mi ģsm̄tate la Medina, s̄nde

s'a îngronatș kș mare pomnș în Geamia ziditș de elș, la kare mi astșzi se dșkș Otomanii în peregrinagiș religiosș. Toșii astorii se învoeskș a zice desnre așestș omș, kș era kșragiosș, liberalș, elokșentș mi îndșnlekștorisș.

Momtenitorii lși Maometș s'aș nșmitș Kailti, adekș Enitroni, iar sșnșmii lorș Saracini; fiindș kș șei întși proselișii ai așestei religii aș fostș Arabii din nrovingia Saracina, șnde se aflș mșnteale Sinaï. Țelș întșis momtenitorisș al seș, era kș drentșlș sș fie ginerele seș Moamedș Ali, dar a reșmitș sokrșlș seș Absbekirș. Așesta, mergșndș ne șrmele lși Moametș, a sșnșșș țeara lși Mola Zaimș, a lșatș de la Perșii regatșlș Irakș, kare mai din vekisș se nșmea Aria, mi Siria pșnș în Damaskș; a învinsș de mșlte oriș ne Erakliș, împșratșlș Konstantinonolei, mi a adșnatș într'o karte, kare se nșmește Sșnna, șele mai înșemnate fante mi enisode ale lși Maometș.

Dar neste doi aniș mi jșmștate, mșrindș mi Absbekirș, a lșatș împșrșgia Omarș, saș Omerș, karele a kșșeritș restșlș Siriei, mi tôte orășele Finiciei, în kare a mi lșkșitș; dar maiș ne șrmeș kșșerindș Egintșlș, mi-a mștatș tronșlș akolo. Dșpș așeasta, kșșerindș mi Triuole din Afrika mi o mare parte din Barka, s'a dșșș așșura Permilorș, mi învingșndș'i miș ne ei, a okșnatș Basra, Kșrassanslș, Armenia Persikș, mi alte orășe pșnș la Gavata. Mergșndș apoiș mi așșura Palestinei, a lșatș Sakra Țetate kș tokmealș. Dșpș așeasta n'a înșetatș de a nșvșli mi a nșrșda țerile Romanilorș. Așesta a arsș mi faimșsa bibliotekș din Egintș, ne kare o adșnase Ptolemeș kș 323 aniș înainte de Kristș, mi kare konrindea neste 700 miș de volșmine.

D. Chr.
645.

Împșrșgiindș Omarș zeye aniș, se assassinș de kșșitș șnș prisionierș, miș se aleșe în lokșlș seș Osmanș. Așesta, kșșerindș înkș mșlte țeriș de la Perșii miș de la Romaniș, miș ajșngșndș la șnș desnotismș neshșferitș, femeeș lși Moametș, Esai, a rșdikatș șnș komnrotș așșura lși, kare isbști a-lș șvide.

D. Chr.
656.

Atșnșș Saraciniș așș nrokiamatș ne Ali, karele lșakșma îmbșțrșnise, miș karele era ginere lși Mo-

metș. Dar Essai, voindș sș prokîeme de Kalifș ne snș june, nșmitș Telxe, a venitș de la Meka, șnde petrechea, kș omțire mșltș asșnra lși Ali, sșb pretestș ka sș rșabșne môrtea lși Osmanș; dar fșkșndș-se bștșlie mare, Telxe fș șvisș, iar Essai prinzșndșse, fș inkisș, insș trștatș kș resnektș ka femeea snși asemine barbatș, ka sna șe se nșmea mi mșma kredinșiomilorș. Dșnș așeasta s'a skșlatș asșnra lși Ali gșvernatorșlș Damaskșlș, Moabitș, karele era strșnepotș lși Omșș șnkis lși Moametș, sșb kșvșntș ka sș rșabșne mi elș môrtea lși Osmanș, mi prokemșndșse Kalifș alș Siriel. Atșnșe resbelșlș çivilș a înșenștș, mi Moabitș a dominatș Egiptșlș. Dar kalamitatea așestși resbelș neferiçitș a fșkștș ne doi fanatiçi sș se xotșraskș ka sș assasineçe ne amșndoi tirani: așa darș snșlș a rșnitș, dar nș de môrte, ne Moabitș la Damaskș, iar çela-l-altș a tșeatș ne Ali în Geamia de la Kșfa. Perșii, mi kșteva alte nopôre, rekșnoskș de legișitș momtenitoris al lși Maometș ne Ali, iar ne çei-l-algi trei îi nriveskș ka șșrșnștorș.

Pe Ali l'a momtenitș çelș întșis fiș al seș As-
 sanș, karele, nessșerindș vșrsarea de sșnge a-
 resbelșlș çivilș, în kșrșndș a demissionatș în favôrea lși Moabitș çelș întși. Așesta, rșmșindș singrș okșnantș alș tronșlș, fș feritș în tôte întremrinderile sale. Pe timșlș seș aș venitș kornșrile Saravinelorș nșnș aurône de Konstantinonole.

Perșii mi-aș uerdștș imșnșrșgia în anșlș 651, kșșerindș-se de kștrș Saravini sșb Osmanș momtenitoris lși Omarș. Mai ne șrmș amalgamșndșse kș Saravini, aș adontatș kș înçetșlș mi kșar religia lorș. Pe șrmș, desșnșrșgindșse imnerisł Kaliflorș, s'aș rșdikatș mșlte monarxiș nșin momtenire în Persia, kare în fine ne la anșlș 932 s'a stșpnșnitș tôte de Tșrui Selgșvizi saș Tșrkomanș. Așemția se trșgeaș din Xșni, kari venisêrș din Svıtia, mi eraș imșnșrșgiș în mșlte tribșri, nșmite fie kare dșnș nșmele komșndantelș seș; togi insș ne timșlș așela domneaș în Asia. Așemția darș, kșșerindș o mare parte mi din imne-

rișle Kaliflorș, pre kare-lș fșndase Moametș, aș înbrșgimatăș mi religia sa.

D. Chr.
1225.

Dar ne la înçenstșlș sekolșlșl XIII, Gengis-Xanș, faimosș generalș alș Tartarilorș, din stirnea Mongolilorș Svigiș, karele a amezatăș cea mai mare împșrgie din lșme, a kșurinsș mare parte din Persia. Apoi fișlș seș Kșli-Xanș, kșurinzșndș'o tótș ne la anșlș 1259, togi Svigiș aș înbrșgimatăș Moametismșlș, karele a-poi s'a adontatăș mi în çe-le-l-alte trei imperii ale Svitielș, șnde domneaș fragiș lșl Kșli-Xanș. Șure mai bșnz lșmș-rire vomș șnșne kș nșmitslș Gengis-Xanș nșginș înaintea morgei sale, a împșrgitș împșrgia cea mare la natrș fi ai seș, ne kari iș avea generaliș în zilele sale: ne çełș întșisș nșkștș, Oktaenș, l'a fșkștș mare Xanș al Tartarilorș, ai kșrșia strșnenogiș aș domnitș neste partea borealș a Kineiș nșnz la sekolșlș XIII mi jșmștate, mi apoi neste tótș Kina; çełșlș alș doilea, nșmitș Tștșs, i-a datș Tșrçestanelș, Baktriana, Astraxanșlș mi Šsbevia: çełș alș treilea, Kșli-Xanș, a lșatș Persia, Xorasa, mi parte din Indiș; iar çełș al natrșlea, Togatșs, a lșatș Transoksana din Indiile boreale mi Tibote. Ama darș de la înçenstșlș sekolșlșl VII dșnz Kristș, ne kșndș s'a arștatș Moametș, nșnz kștrș kapștșlș sekolșlșl XIII, adekș în kșrșș de 700 anș, atștea progrese a fșkștș açeastș religie, kș preçentele ei egalitare mi liberale, în kștș a konvertisatș doz treimiș din lșmea atșnçlș kșnoskștș, adekș Afrika, Arabia, Persia, India, Tartaria mi Kina, mi a dobșnditș atșgiș defensoriș mi împșrșgiș mariș mi nșterniçlș. Mai apoi deleterișlș (veninșlș, otravș de mórte) açeștei religii s'a rșvșrsatș mi în Eșrona, dșnz çe Moametaniș aș kșurinsș o mare parte din ea; mșl-te ponóre kreutine, mi mai alesș din insșlele Mșrei Mediterana, aș îmbrșgimatăș religia lșl Osmanș, prekșmș se va șnșne mai înainte.

Dar învșgștșra religiei lșl Moametș așnșse a se altera mi a se preskimba de kștrș sektatoriș. Ali, ginerele lșl Moametș o professa într'șnș felis, mi Omarș în altfelis. Açeștș de ne șrmș avea mai mșlgiș proseliçgiș, fiindș kș infș-

ȝiupa religia mai klar̃ mi mai preferabil̃. K̃s tôte aȝeste
 în ansl̃ 1350 d̃sñ Krist̃, sñ pring̃ de viȝ̃ imp̃r̃tea-
 sk̃, ñsmit̃ Sefi, karele-mi ded̃ȝea genealogia de la Ali,
 s'a înk̃sm̃tat̃ s̃ p̃renoeask̃ înṽȝȝtra aȝest̃ia, înȝeñd̃
 o noz̃ sekt̃ în înṽȝȝtra l̃i Maomet̃. Aȝest̃ Sefi avea
 sñ fĩz̃ ñsmit̃ G̃sine, karele p̃ref̃k̃nd̃-se ka s̃nt̃, ono-
 rat̃ k̃ distink̃ȝisne de k̃tre marele Xañ Tim̃rleñ mi
 alȝĩ, pronag̃ m̃lt̃ p̃reȝentele l̃i Ali. Asemenea mi Si-
 kaidare, fĩisl̃ l̃i G̃sine, nenotsl̃ l̃i Sefi, mi ginere l̃i A-
 ssm̃bei Ŗzeñ Xazañ, s'a f̃k̃st̃ ap̃r̃tor̃is mi pronagator̃is
 aȝest̃i k̃lt̃, f̃k̃nd̃ o m̃lgime de proselig̃; mi k̃s tôte
 k̃ R̃stañ, imp̃rat̃sl̃ Persĩ, l'a ȝ̃is̃ inñrẽñ k̃ m̃lg̃
 din sektator̃i sẽ, mai ne ȝrm̃ ins̃ fĩisl̃ sẽ Sefi-Ismael̃,
 prin k̃tezarea mi energia sa, a reȝmit̃ a întem̃ea sekta mi a
 o întinde ñ ñmai assura Persĩ, ȝi mi assura altor̃ ȝer̃,
 mi a o p̃ñet̃a p̃ñ ast̃zi.

CAPITULŪ VII.

D̃sñ ȝe s'ã liniuit̃ invasisnile barbarilor̃, ale Go-
 ȝilor̃ mi Vandalilor̃, ale Ŗnilor̃ mi Longobarzi-
 lor̃, ale Genizilor̃ mi Avarilor̃, kari ã s̃ferit̃ D. Chr.
620.
Cedrinos.
 m̃lt̃ strik̃ȝisne, at̃t̃ la assedisl̃ Konstantinoplei, k̃t̃
 mi de la ponórele Slavone, în ansl̃ 626 s'ã am̃zat̃ mi
 Slavinĩ Serbĩ¹ dinkolo de D̃ñre. Aȝesta s'a fost̃ în-
 voit̃ din k̃az̃ k̃ immerisl̃ Orient̃l̃ se afla în înk̃r̃k̃-
 t̃r̃i d̃sñ evenemintele s̃k̃ȝessive kare l'ã ȝȝdsit̃; mi a-
 t̃t̃ imp̃rat̃sl̃ Eraklĩ, k̃t̃ mi fĩisl̃ sẽ Konstantiñ, mi
 Erakleoñ, mi Tiberis̃, mi Konsta karele era ne la ansl̃ 641,

¹ Aȝem̃tia erã sñ ponor̃ din Sarmagia Asiatik̃, kari din vekime ã lo-
 k̃it̃ mai înt̃ ne l̃ng̃ Marea Kasnik̃ între Irkania, Partia mi Per-
 sida, ñsmit̃ Servañ. (Vezi Partea I. Kañ VI.) De akolo ne ȝrm̃
 s'ã am̃zat̃ ne l̃ng̃ l̃ak̃l̃ Meotide, mi de akolo anoi, trek̃nd̃ D̃-
 ñrea, p̃ȝdã ȝerile Romane, p̃ñ k̃nd̃, la tim̃ ind̃em̃z̃atek̃, ã
 ok̃nat̃ Mesia de s̃s̃, am̃z̃nd̃-mi tronsl̃ în Snendegovia, sã Semen-
 dra de ast̃zi, o dat̃ kanital̃ a Res̃iei. Res̃uia era o dat̃ parte din
 Mesia, kare ast̃zi se ñsem̃te Sklavonia.

neputându-și alunga, aș fostă nevoiți să facă tokmele cu dănuiri. Așa dar amezându-se în Mesia de sus, Serbiilor s'aș zmită cu Dako-Romani strămătăți de Asreliași în pîrgile ațelea, prekmă mi cu aței kari aș mai venit din Davia emigrându, mi gheara kare o lokseskă imbele ponóre s'a nșmită *Slav-Rumunensis*, prekmă se vede în istorikălă Iordanade. Atșnce așmită Dako-Romani saș Dako-Latină s'aș nșmită *Vlaxi* de kătre Slavi¹, voidă cu ațeasta să arate mai întăi originea loră, cu sântă Romană, Latină saș Italiană², mi ală doilea professisnea loră de pistori; fiindă cu în limba Polonă pistoră mi omăslă fără amezare se zice *Vlakav*, iar în cea Rșeaskă *Vlaxita*. Dșpă ațeasta, lșndă-se mi cele-l-alte ponóre, i-aș nșmită, sniă *Olaș*, algiă

Anna Com. Capit. VIII. Kinamis. C. VIII. pagina 118. } *Valx*, mi algiă *Valox*; asemenea mi Greșă cu kă-
vșntăslă ațeasta kemaș ne pistori, kșvă Ana Komne-
na zice astfelă: "Ἀλλὰ κατὰ μέρος νεολέτους καταλέγων, ὁπόσοι ἐκ Βουλγάρων τὸν νομάδα θίον ἔλοντο (Βλάχους τούτους καλεῖν νοῖδεν ἡ κοινὴ διάλεκτος)" de șnde se dedșce cu în genere se nșmeaș *Vlaxi*. Se nșmeaș însă mi Davă, kșvă *Xalkokon-dila* mi algiă istoriă aș le zice. Dar desure probabilitatea ațestei nșmiră mai la vale se va sșșne³.

- 1 Kșvșntăslă *Slavu* dșpă limba Sarmatikă însemnăză gloria. Ponórele Sarmăgiei Asiatică saș Sasromăgiei, koboritóre de la strșnenogiă lăi Iafetă, s'aș nșmită Sklavi, Slavini, Slavoni mi Slavi, din kassă cu înmălgindă-se mi ajșngându la marea pștere, se sokoteaș slșvici (gloriori) mi fantele loră slșvite saș glorióse.
- 2 Germanăslă Bissingă zice cu tôte ponórele Slavonice, adică Belgariă, Serbiă, Kroagiă, Dalmăgiă, Rșuniă, mi algiă, nșmeaș ne Romană, Latină mi Italiană, *Vlaxi*, latinemte *Valaki*, mi nemgemte *Valax*; kiar pșvă astăzi Șngșriă îi nșmeaș Flakă mi Tșvăi Flakă.
- 3 Lasrengiă Gonente zice cu Davă s'aș nșmită *Vlaxi*, dșpă Flakă voevodăslă loră*. Dșpă ațeasta mi Eniasă adșce snre mșrtărie ne klassikăslă poetă ală Latiniilor Psbliă Ovidiă Nasone, (nșskătă cu 43 ani înainte de Kristă, mi essilată în așslă 50 ală vșgei sale de kătre Așgșată Cēsare la Tomi,) kanitala Mesiei desure Mare, (șnde astăzi este Konștandă), karele, între mșltele lăi onere ce a skrișă, în cele patș libri, de

* Davă dșpă limba Sarmatikă nșmeaș ne Domă *Voerodă*, ka mi pșvă astăzi; iar dșpă limba Slavonă se nșmeaș gosnodari. Dar Romană de la Konștantinople sșbjșgându-și îi nșmeaș Desnoji, prekmă nșmeaș mi ne Domni Pelononesisli.

Pe la anii ačestia se vede k̄ Dako-Romanii k̄p̄sta-ser̄ čeva aſtoritate, ne kare aš p̄ſtraſ'o p̄n̄z la ansl̄ 678, fiind̄ k̄ în k̄r̄sl̄ tim̄nsl̄ ačestia m̄l̄gi din Dako-Romanii, kari eraš neste D̄n̄re s̄b̄jgađi de Slavin̄i, s'aš întors̄ în patria lor̄ Davia. Ačesta se vede din Istoria Bisericeask̄ kare sūne k̄ k̄tre înčenst̄sl̄ sekolsl̄ VII, m̄l̄gi Dako-Roman̄i s'aš întors̄ în Davia; mi Mar-^{Chionol. T. Rom.} tin̄š Smainḡsl̄ adevereaz̄, k̄ k̄tre înčenst̄sl̄ se-^{kolsl̄ VII}, a trekst̄ neste D̄n̄re m̄l̄gim̄ de ponor̄ s̄b n̄sme de Bulgari, ne kari Grecii îi n̄smeaš Vlaxi. Iar k̄ronologia Ćereĭ M̄ntenem̄ti, n̄smit̄ Letoniseđ̄, desure înčenst̄sl̄ Banat̄sl̄ Kraioveĭ zice k̄: din Rom̄niĭ str̄m̄stadi în Mesia s̄b̄ im̄p̄ratsl̄ Asreliañ desn̄rgiñd̄-se k̄p̄i-va aš trekst̄ D̄n̄rea sn̄re j̄deđ̄sl̄ Mexedinḡsl̄i, mi ok̄-p̄nd̄š p̄m̄nt̄sl̄ dintre m̄n̄gi, Olt̄ mi D̄n̄re, B̄n̄geniĭ mi-aš ales̄ dintre ei sn̄ k̄r̄msitor̄is n̄smit̄ Bassarab̄š, k̄-r̄sia ink̄redinḡnd̄'i k̄r̄ma l'aš n̄smit̄ Ban̄š, kare în slavonem̄te însemneaz̄ Domn̄š; de sn̄de anoi azele čin̄i j̄-dege aš l̄sat̄ n̄m̄irea de Banat̄š, saš domnie. Ban̄sl̄ mai înt̄i mi-a amezat̄ tronsl̄ la T̄r̄nsl̄ l̄i Severin̄š, în j̄-deđ̄sl̄ Mexedinḡsl̄i; ne žrm̄z mom̄tenitor̄i l̄i l'aš m̄stat̄ la St̄rexaĭa (denarte anr̄one patr̄ ore de risl̄ Jiĭsl̄i) în ačestam̄i j̄deđ̄š, mi mai ne žrm̄z la Kraiova, în j̄deđ̄sl̄ Dolji; iar fiisl̄ Ban̄sl̄i l̄sa titl̄sl̄ de Banov̄đ̄š, kare însemneaz̄ tot̄š sn̄a k̄ t̄r̄českl̄ Beizadea, saš fiis de Beis.

Nota IV. Probabil̄ este k̄ Banovegiĭ eraš strene-
pogi ai Banilor̄š, fiind̄ k̄ k̄v̄nt̄sl̄ se kompon̄e din *Ban*
mi *več̄š*, kare d̄n̄z limba slavon̄z însemneaz̄ fiis de Ban̄š
saš str̄nenot̄š; iar Ban̄š însemneaz̄ domn̄š saš s̄n̄rior̄š.
Din ačesta se învedereaz̄ k̄ vekii k̄r̄msitor̄i ai j̄dege-
lor̄ de neste Olt̄ eraš neat̄rnađi, mi se n̄smeaš d̄n̄z

Ponto, în kare vorbem̄te desure Davia, zice: „Ili čel̄š mai mare preste „ačeste lok̄ri este Flak̄š.“ Ačesta este čea mai veke mi mai probabi-
l̄ m̄r̄tsrie, kare arat̄ k̄ Daviĭ de mai nainte mai ne žrm̄z s'aš n̄-
mit̄ Flak̄i saš Vlaxi, d̄n̄z Flak̄š domn̄sl̄ lor̄š, karele se vede k̄ era
kontim̄n̄ran̄š k̄ Ovidis; mi n̄m̄irea ačesta trebs̄i s'o fi l̄sat̄ Daviĭ
îndat̄ d̄n̄z Krist̄š în čel̄š înt̄i sekol̄š.

Chronol.
Serbiei.

} dialektulă locală Banî; prekmă mi kărmsitorii Ba-
natului Timișorei din Ţngaria kă mslgi sekoli mai
nainte se nămeaș Banî, demnitate fôrte vekie, kare însem-
na totș zna kă Mark-Grafsul Germaniei, mi kă komitele,
kărmsitorislă șnșî komitatș. Așeasta se șrma în așeșamî
familie dănp moutenire, afară de kasșri eștraordinare, mi
era țelș înțrîș gradș dănp domăș, avândș drentslă moute-
nirē, la nevoe, mi așșura tronslă domniei. Dar familia
Bassarabilorș trebșe șă fi fostș fôrte veke, fiindș kă togî
loksitorii vekî din Davia înșreșnă kă ței țe s'aș întorșș din
Mesia kă votș komənș aș alesș kărmsitoris dintre ei ne nă-
mitslă Bassarabș, ka din Banî, mi ka șnslă țe era de țea
mai veke viğr. Pănă astăzi înkr eșșistă în Mesia șnș o-
rșmelș kă nămirea așestei familii, kare se vede kă a lo-
ksitș akolo în timpslă ștrămșțreii șrmatș șăb împăratșlă
Asrelianș. Așestș orșmelș se află între rîșrile Dănpșrea mi
Morava, mi între Rșșava mi Egete, saș Fetislamîș, mi se
nămemte Bassaroviğș. Așemenea în Davia, lăngă malșlă
părrășlă Topolniga, dănpșre anșșă, în fağr kă Černedi, nă
departe de Severinș, este șnș satș nămitș Banoviğ, kare
se vede kă a fostș odiniôră loksingă Banilorș, de la kari
mi-aș lșatș așeastă nămire. Se nôte înkr ka familia Bas-
sarabilorș șă se tragă din vekime de la Bassarabia, de șnde
a lșatș mi nămirea așeasta, kăci mslte nouôre din Davia
de șșș s'aș koborîț în provincia așeasta mi aș rșmasș,
prekmă s'a zisș mai în șrmă.

CAPITULŪ VIII.

De mi Davii mi-aș nărdatș împărrăgia, mi aș kăzștș
la merbire dănp nărderea țelș de ne șrmă împăratș De-
țebalș, ka tôte împărrăgiile lșmei de ne atșnșe, mi mi-aș
nlekatș țerbișea înaintea armelorș trismfătôre ale împărră-
giei Romane; de mi prin amalgamarea lorș kă Romanii fă-
kândș-se o amestekătără mi-aș nărdatș vekea lorș nămire
mi în lokș de Davi s'aș nămitș Dako-Romanî, saș Romăni
mi Vlaxi; de mi nevoigt de evenimente s'aș ștrămștatș din

vekea lorŭ gearŭ mi s'aŭ dŭsŭ sŭ lŭkŭeaskŭ în pŕerŭ streinŭ atŭgia sekoli; de mi prin korŭirea stiruei lorŭ kŭ lŭksitorii de akolo Messii, Traiŭ, mi alte ponŭre, mi-aŭ korŭntŭ vekislŭ lorŭ dialektŭ Slavonikŭ, mi ŭelŭ mai modernŭ latinŭ, kŭ tŭte aŭeste ei nŭ mi-aŭ nerdtŭŭ karakterslŭ lorŭ resbelŭtorii, niŭi kŭragislŭ mi eroismislŭ lorŭ fireskŭ. La ori ŭe evenemŭntŭ, kŭndŭ s'a întŭmplatŭ sŭ aibŭ kanŭ demnŭ de kŭragislŭ lorŭ, s'aŭ aŭtatŭ kŭ eroismislŭ mi isbirea de libertate a îmbelorŭ elemente primitive trŭemte înkŭ într'ŭnmii; mi mai kŭ seamŭ aŭ doveditŭ aŭeasta în epoka Otomanilorŭ, prekŭmŭ se va sŭsne mai înainte.

Dako-Romaniŭ, dŭnrŭ ŭe s'aŭ întorsŭ în vekea patria lorŭ, prekŭmŭ s'a zisŭ, nŭ nŭmai kŭ eraŭ fericiŭii sŭb înguleanta kŭrmŭsire a eroizilorŭ lorŭ Banii, dar din zi în zi geara lorŭ se ponŭla, aŭŭratŭ de armele lorŭ mi de trŭria posigiŭsnei lorŭ, nesŭpsŭŭ atŭta la înkŭrgerile strŭinilorŭ mi aŭtŭtŭre între mŭnŭii Karnagiŭ, Dŭnŭre mi Oltŭ; -- mi înkŭ adese ori se ŭneaŭ mi kŭ ŭei-l-alŭii Dako-Romaniŭ din ŭele-l-alte pŕrŭii ale Davieiŭ, mi trekŭndŭ Dŭnŭrea kŭstriaŭŭ provinciile Romane.

Pe timnslŭ aŭela, viindŭ mi Bulgariii din Bulgaria mare Sarmatikŭ, kare astŭzi este provincie Rŭseaskŭ, pe lŭngŭ rislŭ Volga ¹, ŭniŭ aŭ oksnatŭ Panonia de sŭsŭ, adikŭ Ŭngaria, alŭngŭndŭ de akolo pe Slaviniŭ, adikŭ Gepiiŭ, Xŭniŭ, mi alŭii sŭre otarele Rŭdinilorŭ (Rŭmilorŭ) ²

D. Chr. 678.
Paul Episc.
Transilv.
Notariul
anonimŭ al
lui Bela III.

- 1 Volga, nŭmitŭ de Esronei Ra, de Tartarii Edelŭ, mi de Armenii Temarŭ, este ŭnslŭ din ŭele mai mari risri din Esrona. Elŭ nŕŭede din provincia Raskovia din Moskovia aŭŭeantŭ, mi se varŭ în Marea Kasnikŭ.
- 2 Immerislŭ Rŭsiei astŭzi este ŭelŭ mai mare de ne pŭmŭntŭ. Întinderea lui este neste 1700 mile în lŭngime mi neste 675 în lŭgime. Elŭ konrinde jŭmŭtate din Esrona, îmŭreŭŭ kŭ Polonia mi kŭ o narte din Trŭsia, pŭnŭ în rislŭ Prŭtŭ; se întinde neste Rŭsia Esroneantŭ, possedŭndŭ tŭtŭ Asia nordikŭ mi mare parte din Amerika nordikŭ. Se sokoŭtemte de trei ori mai mare de kŭtŭ Esrona, de trei-ŭeŭi de ori de kŭtŭ Trŭsia Esroneantŭ; prin ŭmare konrinde a ŭeŭea parte din totŭ pŭmŭntŭlŭ. Are ŭnŭ singŕŭŭ mŭnte îsemnatŭ, Ŭralslŭ, iar ŭea mai mare narte din teritoriŭ este meŭŭ întinsŭ. Risri îsemnate are ontŭ: Neva, Donslŭ, Niurslŭ, Dŭna, Volga, Dvina saŭ Rŭba, Oka mi Kama. Laksri mariŭre

gită de frika inenimiloră, dăpă kare s'a demoralisată omțirea kă totală mi soldașii aș înčenstă a deserta în neorândsea-
lă mi a țagi făr s'î goneaskă nimeni, mi făr rșminare.
Aceașta a înssflegită ne inenimii, mi i-a fărktă s'z eastă mi
s'z loveaskă făr de utire ne Romanii țe mai remțesese, re-
șwindă a-i resinii mi a-i s'vide mi prințndă o mēlgime, ne
kari i-aș adăssă kă dēnmii în Dacia. Nă țarziă, trekndă
earēmii Bulgarii Dēnțrea, mi-aș amezată kortșrile desne
partea nordikă, mi apoi s'aș statornivită mi aș lăksită în
Dacia Rinenstă, adikă în Mesia de josă, amezndă' mi ^{D. Chr. 683.}
tronslă la Sofia ¹, (prekēmă mai înainte se amezaseră ^{Cedrinos.}
mi Serbi în Mesia de sēsă). Dăpă aceașta nă înțetaă a kă
triera mi a pŕda pēmēntslă Romaniloră desne Dēnțre,
pēnă țe impŕatslă fē nevoită a trȃta kă dēnmii, mi a le
da (șne rșminea impŕrșgiei Romaniloră) tribstă ansală. În
ama tiklōstă mi tēngșibilă stare ajnsese ațea mare impŕ-
rșgie Romană din kassa intrigiloră din lēntră mi a res-
boaeloră țivile, în kȃtă trebșea s'z kēmure pațea kă banii
kīară de la Bulgarii!

Atșnțe mi Dako-Romanii din Mesii, mi kēgi algii mai
eraă din ței țe plekaseră din Dacia, s'ni s'aș grăbită s'z se
șșnșe învingștoriloră, algii s'aș întorsă în Dacia s'z nșme
de Bulgarii.

Nota VI. Bulgarii eraă sektatori ai lăi Moa-
metă mi lokșeaă ne lēngă malșrile desne gŕa Vol-
gŕi, de șnde o mare parte s'aș koborită ne la se-
kolă VII, mi trekndă Dēnțrea s'aș amezată ne lēngă
Marea Neagră.

CAPITULŪ IX.

Romanii avșră mai mēlte rșbōe kă Bēglarii pēnă
kēndă în fine s'aș șșnșă loră. Ne la anslă 705 Iștiniană

¹ Sardika, oramă odiniōră ală Mesiei, la otarșle Traviiei, kare astăzi se nș-
mēnte Triadița, mi se pŕesșșne kă ar fi Sofia; este lēngă rișlă Isara,
mi s'a mŕită din rșinele Sardiei. A nŕiimță asemine nșmire fiindă kă
ne timnslă ațea s'a zidită biserika Șșntei Sofii.

kърнslă, împърatslă Konstantinoplei, a черстă ajstorslă lăi Terbeli Domnslă Bălgariloră în kontra sșrnatoriloră împърăgiei Leonte mi Ansimară Tiberis. Ūrmătorislă ačestsia, Bardache Filinikslă, mi algiu, preksmă Anastasis, mi dșnă ačesta Leodosis mi Leonă Isasră, mi fiislă ačestsia Konstantină Konronimă, karele a mșrită la anslă 775, tođi ačemia avsră neînčetate tsrbărgri din partea Bălgariloră. Abia pe timnslă împърăgiei lăi Leon Xozară pačea s'a restabilită. Atșnče znă domnă ală Bălgariloră, a nșme Telerikă, viindă la Konstantinople, mi mrimindă kredinga kremtinea-skă, a lșată de sogie pe o vară a împăretesei Irinei, kare, dșnă mórtea soglăi ei Leonte, avândă sșb enitronie ne fiislă ei Konstantină, kърmșea împърăgia. Ačesta, făkândă-se mare, a lșată sčentrslă de la mșmă-sa; dar făkândă komplotă asșnra lăi mi sčigăndă'lă, la anslă 797, a rēmasă singră domnitóre. Dșnă ačesta kșgetăndă a se însođi kș Karolă čelă mare I¹, împăratslă Okčidentalsi, s'a revoltată Ničeforă Patričis, mi prinzănd'o, a trimis'o în essilă la insula Lesbos în anslă 802. Ničeforă, lșăndă împърăgia, fș fórte neferivită în resbóe, în kătă sșb timnslă seă împърăgia a kърstă la sșnsnerea Sarachiniloră, mi la plătă de tribetă anslă. Dșnă asșemine katastrofă, mergăndă mi asșnra Bălgariloră, generalslă loră Krēmă i-a sdrobotă tóte pșterile mi prinzăndă-lă l'a sčisă în anslă 811.

Nota VII. În kърslă aniloră ačestora, adekă între 678 mi 812, Dako-Romaniă atătă čei din Davia kătă mi čei de peste Dșnăre, se vede kș eraă aliadă ai Bălgariloră, fiindă kș sșb nșmele de Bălgari atșnče se îngelegeă mi Romaniă.

CAPITULŪ X.

Bălgariă, sniđi kș Dako-Romaniă, sșb komada lăi Krș-

1 Pe timnslă aniloră ačestora, Avariă se sfărmaseră de kștre Karolă čelă mare. Dșnă ontă ani de neînčetate lșnte, la anslă 799, Karolă fi învinse kș totăslă în Panonia, mi sșb kondigisni kș jșrminte, le învoi a loksi între Karnă mi Sabaria, đeara kare se nșmēm astăzi Dalmăgia, sșb astoritătea Xaganăslă loră.

mă, nu încheia a face sponzorii Romanilor, mi a căpăta trimisieri asupra lor. Plecând asupra lor mi Mixail Karonalat¹, Krăm într-o bătăie decisivă îl învinse mi kăcheri Adrianople, de unde lăundă dăru-spre-zecă mi de Leon Grama Georgiu Monachul. Romanilor, kari în adseră mi-i amezară în Dacia. Dar mai ne srmă viindă asupra lui Krăm Leon Armean mi fiindă mai fericită, fără pace kă Belgarii în anul 814. După aceea atăta Leon kăta mi Mixael Begă, mi Teofilă, mi fiulă avestăia Mixael Porfirogenitsă avră pace kă Belgarii; mi în anul 844, ne kândă Mixael Porfirogenitsă se afla srb enitronia mamei sale Teodora, ea a înțrăită pacea mi a întorsă lui Bogori Domnă Belgarilor ne soră-sa kare se fărăse kreștină. Aceasta krmă s'a întorsă în patria sa a îndemnată la kredinga lui Kristă nă nămai ne fratele ei ci mi tătă mălgimea Belgarilor mi a Dako-Romanilor, ce lăkșeă în ambele Mesii, kari primindă boteză în anul 865, aș ăerșă pre-oii mi eniskoni de la Papa de atănce. După aceea, pacea kă Belgarii pătindăse pătă ne la kapătăla împăriei lui Vasilă Macedonă, atănce s'a desfărșă, mi fortăna Belgarilor a închenă a se smili.

Nota VIII. Năceia Xoniată zăce kă barbarii lăkșitori ne lăngă mănțele Emă, kari mai nainte se nămeă Mesă, iar akșma Vlaxă, s'aș revoltată mi nă voeă să aibă stăpănăirea nămai asupra Mesiei, ci să întrăneăskă dinastia ăea vece a Mesiloră, adekă a Vlaxiloră mi a Belgariloră, ka mai nainte. De aice se dedăce kă înainte de revolta loră Belgarii mi Blaxii aveă sntă domnitoră mi o domnie, kare se pressăne kă a stată de la anul 812 pătă la anul 1014, prekșmă se va vedea mai josă.

1 În ală 14-lea ană ală împăriei lui Mixaelă, năvină Kiovăsi, Voskoldă mi Deră, aș venită ne Marea Neagră kă 200 vase mi aș fărăskă Konstantinople. Atănce Mixaelă, lăundă ikoana Maiei Domnăsi, aș mersă răgăndă-se kătre Mare, mi îndată s'aș rădikată o mare fărșă în kăta mai tôte vasele s'aș fărkată mi abia năvină aș skșnată.

CAPITULŪ XI.

Pe timpurile împărației lui Leon, fiul lui Vasilis, s'aș
întâmplat multe prefaceri mi terburări, mi faga lă-
krșilor s'a skimbat în Panonia mi Bslgaria. Pe ^{D. Chr. 899.}
atunci viindă Ţngării sa Magiarii (să năpădă Xsni) în-
preună cu Arnad¹ generalul lor din Asia, pe la rîul
Volga, s'aș răvărșat asupra Panoniei mi asupra Daciei, mi
aș avut multe resbăe cu Bslgarii ce lăkșeă în Panonia
de sssă.

Atunci în Transilvania domnea Gels, atăt asupra Sla-
vilor kăt mi asupra Dako-Romanilor. Acesta, bătîndu-
se cu Besi (lăksitorii Basarabiei) mi cu Kșmanii², fș țiuș
de achemtia. Văzîndă Dako-Romani atunc sșpările ce
sșferea de la achemtia aș cerstă protekșia vechinilor lor
Ţngării, dșp kare aș statornită domnă ne Tșxtș, de vi-
dă Ţngărș³. Iar Daciile cele-lalte, adekă gēara Mșntenea-
skă mi Moldova, se vede cu nă le stăpînea Kșmanii, ci kă
eraș sniș kă Dako-Romani de akolo mi aveaș relașion
cu cei de neste Dșnșre mi cu Bslgarii, avîndă la nevoe
mi aliangă.

Dar din kassa venirei Tșrșilor, adekă a Xșnilor noi
venit mi ameșăp în Panonia⁴, nșterea Bslgarilor a înce-

1 Arnadă a stăpînită multe lokșri. Dar fiul seș Zelta a jskătă mai ma-
re rolă de kăt dșnșlă; kșvî în anul 907 avîndă resbelă cu Germanii
a învinsă ne împăratul Lșdovikș, mi a statornită otarșle Ţngariei,
kare aș rămasă mai totă așeă pînză astăzi.

2 Kșmanii eraș vekii lasiș, kari lăkșeă Dacia proprie desne rășrită
mi Transilvania desne nordă, mi Ţngaria de sșsă, șnde se vđdă mi
kșmnii Kșmanilor.

3 De aci datează drentșrile ce mi-aș înșșmită regii Ţngariei asupra Tran-
silvaniei, sokotindă o kă parte din regatșle Ţngariei. Dșp așeasta ei
aș mșrginită stăpînirea neatrnată a Romșnilor nșmai asupra Fagara-
mșlei mi a Almamșlei, iar xotarșle lor pînză la Tissa mi Maramșrșmș.

4 Istoriul Ţngariei sșnș kă Magiarii Xșni, zimi Tșrșii, se tragă de la
Xșni lui Atila, atăt dșp Ţtigers kăt mi dșp Moagarș generalul
lor. Achemtia lăkșeă dinkolo de Volga între Siberia mi Astraxană; ne
șrmă înmșlgîndă-se aș trekătă prin Kiovia, Bolodomiria mi Galigia, sșb
generarșle Alma fiul lui Ţgekș în anul 884, mi aș ajnsă în Ţngaria

nr̥t̥ș a deklina. Tot̥ș odatr̥ș împr̥ratsl̥ș Leon VI, d̥șnr̥ș ôre ka-re neîngelegeri komergiale, a kemat̥ș ne ask̥ns̥ș în ajstor̥ș ne nr̥migii T̥șr̥ci. Achemtia, r̥șpez̥nd̥șse în B̥șlgaria mi k̥tl-k̥nd̥șo f̥șr̥ș de veste, aș f̥șk̥șt̥ș o m̥șlgime de nr̥zi mi aș l̥șat̥ș o m̥șlgime de nr̥sonieri ne kari i-aș v̥nd̥șt̥ș împr̥ra-t̥șl̥ș. Dar d̥șnr̥ș ayeasta Simeon̥ș, împr̥ratsl̥ș B̥șlgarilor̥ș, a-d̥șnr̥nd̥ș-mi nr̥sterile, s'a ar̥șkat̥ș așnr̥a Ŭngariei mi el̥ș mi aș nr̥dat'o; l̥șkr̥ș ȝe v̥z̥nd̥ș împr̥ratsl̥ș Konstantinoplei, a sokotit̥ș a libera nr̥e nr̥sonieri ȝe k̥șmp̥rase de la Ŭngari, f̥șr̥ș ȝerere de resk̥mp̥rare, kreẋnd̥ș k̥ș k̥ș ayeasta se va ginea n̥ȝea Dar B̥șlgarii, d̥șnr̥ș ȝe s'aș întors̥ș din Ŭnga-ria, mi-aș întors̥ș armele așnr̥a Romanilor̥ș, mi d̥șnd̥ș o b̥t̥lie mare anr̥one de otarele împr̥r̥giei aș nr̥ștat̥ș o vik-torie neamtentat̥ș, în k̥t̥ș s'a f̥șk̥șt̥ș m̥șȝel̥ș mare mi ȝea mai mare parte din omtirea Roman̥ș împr̥es̥ș k̥ș general̥ș ei s'a nr̥d̥șt̥ș. K̥ș aȝest̥ș kin̥ș împr̥ratsl̥ș Leon, de mi om̥ș fôrte înv̥ȝat̥ș, îns̥ș slab̥ș politik̥ș mi neesnerimentat̥ș ostam̥ș, n'a f̥șk̥șt̥ș alt̥ș de k̥t̥ș a deșkis̥ș kalea nr̥ștr̥ș înk̥șgerile barbarilor̥ș așnr̥a imperis̥șl̥ș, întokmai nr̥ek̥șm̥ș ei se a-ntentat̥ș ¹.

D̥șnr̥ș ayeasta r̥șdik̥nd̥ș-se ȝinȝi tiran̥ș kari d̥șnr̥șt̥ș tronsl̥ș împr̥r̥giei, B̥șlgarii aș profitat̥ș de timn̥ș mi s'aș ar̥șkat̥ș ear̥șmi așnr̥a Romanilor̥ș în an̥șl̥ș 917 mi aș a-ȝns̥ș nr̥ș nr̥ș m̥șrii Konstantinoplei. Asemine resbôe nr̥ș aș îȝȝetat̥ș nr̥ș la an̥șl̥ș 1014, k̥nd̥ș împr̥ratsl̥ș Vasilis II într'o b̥t̥lie le-a sf̥șr̥mat̥ș tôt̥ș omtirea, mi nr̥inz̥nd̥ș 15,000 nr̥sonieri le-a skos̥ș okii la tog̥i, l̥șz̥nd̥ș nr̥mai k̥te z̥nl̥ș la s̥ștr̥ș k̥ș oki, mi astfelis̥ș i-a trimis̥ș la dom̥nl̥ș lor̥ș. A-t̥șnr̥ȝe dom̥nl̥ș aȝesta at̥șta s'a înr̥istat̥ș la asemine vedere, în k̥t̥ș de d̥șrere a m̥șrit̥ș. D̥șnr̥ș aȝea B̥șlgarii s'aș s̥șnr̥șș k̥ș tot̥șl̥ș împr̥ratsl̥ș Romanilor̥ș.

mi Davia în an̥șl̥ș 899. De z̥nde voesk̥ș a s̥șșginea k̥ș nr̥ș se trag̥ș din Ŭngarii mi X̥ni̥ș de la s̥șd̥ș, nr̥ek̥șm̥ș z̥ȝe Iornandes̥ș, nr̥ek̥șm̥ș înt̥șre-mte mi Foti̥ș z̥ik̥nd̥ș: „Achemtia eraș X̥ni̥ș l̥șksitori de ne anr̥one de „Persia, k̥șnosk̥ȝi de ȝei mai m̥șlg̥i s̥ș nr̥șme de T̥șr̥ci.“

1 Pe tim̥nl̥ș aȝesta, d̥șnr̥ș Z̥s̥lta komanda Ŭngarilor̥ș a l̥șat'o Tok̥ș; ano¹ în an̥șl̥ș 955 Giege, tat̥șl̥ș l̥și Stefan̥ș regele Ŭngariei.

CAPITULŪ XII.

Dənp̃ ɥe s'aš sɃbjɃgatš BɃlgariĩ mi Dako-Romaniĩ din
 D. Chr. } Mesia, atənp̃e mi Daciile, adik̃ Țeara Məntenea-
 1014. } sk̃, Transilvania mi Moldova ¹, s'aš konstitsatš sɃb
 domniĩ prouriĩ; k̃ɥĩ dənp̃ ɥe BɃlgariĩ aš trekstš neste Də-
 np̃re, Dako-Romaniĩ de dinkóɥe se sk̃təraser̃ de jəgslš
 p̃Ƀɣinilorš barbarĩ k̃ɥĩ maĩ ɣm̃ɣseser̃. În Transilvania
 domnea Gelš, desnp̃e kare s'a vorbitš; ɥele ɥinɥĩ jədeɣe ale
 Din Chro- } Țerei Romanetĩ de neste Oltš le k̃ɣm̃ɣea Banšlš
 nicele Mol- } Bassarabš, karele se statornicise ne la inɥenstslš
 dovei. } sekolslš VII; în Moldova era ɣnš altš domnitoris̃, ləkr̃ ɥe
 se presɣəne fiindš k̃ anróne de t̃ɣgslš Romanislš, în ɣai-
 nele ɣneĩ vekĩ ɥet̃ɣĩ (kare se ñɣea Semendra), s'a ɣɣsitš
 o moned̃ de aram̃, representəndš ne o parte ikóna dom-
 nislš k̃ p̃l̃ɣrie ne kanš mĩ k̃ litere slavone iñp̃regir̃š
 zik̃əndš: *Г Tata Moldovski*, adik̃ p̃rintele (tat̃lš) Mol-
 doveĩ, iar de ɥea-l-alt̃ parte, *Xerezia de Moldova*, adik̃
 momtenirea Moldoveĩ. Dar loksitoriĩ Moldoveĩ ne atənp̃e
 lokseāš p̃ɣuile desnp̃e m̃ɣuĩ, fiindš k̃ p̃ɣuile de k̃m̃nie
 eraš mereš k̃l̃kate de Sɣigĩ, mĩ maĩ alesš de T̃ɣtarĩ Bog-
 donĩ, kari se întindeāš mĩ dinkóɥe de r̃islš Prst̃.
 Din istoria } De la aɥemtĩ Tatarĩ maĩ ne ɣrm̃ s'a ñsmitš mĩ
 Slovanā nu- } mitā Slavo-
 Romana. }
 Capũ V } Moldova Bogdania ², iar ñs, dənp̃ k̃m̃š zik̃š ɣniĩ,
 Simeon Go- } spodarũ. } k̃ s'a ñsmitš dənp̃ domnslš Bogdanš, niɥĩ dənp̃
 k̃ɣvəntslš t̃ɣɣeskš *bogda* (ɣr̃slš), voinď adik̃ s̃ arate
 prod̃ktibilitatea p̃m̃əntslš. De mĩ maĩ ñs ɣrm̃ Bessiĩ,

1 Kronografĩ Moldoveĩ ɣñnš k̃ Dragom̃š, domnslš Transilvanieĩ, saš alš
 Ardealslš, ṽɣvəndš ɣnš boš ɣl̃batekš, ñsmitš Zimbr̃, a intratš din in-
 t̃m̃ulare ne lok̃rile Moldoveĩ; akolo k̃nele seš de ṽɣnatš, kare se ñ-
 mea Molda, b̃vəndš añ m̃l̃t̃ arš fĩ k̃ɣnatš. Dənp̃ aɥeasta r̃islš, din
 kare a b̃ṽtš k̃nele, s'arš fĩ ñsmitš Molda, mĩ Țeara Moldova.

2 Aɥemtĩ Bogdonĩ, (dənp̃ Ptolomeš), eraš nonorš X̃nikš din sñre s̃d̃slš
 immerislš Taints̃ din vekea mĩ m̃l̃tš ɣonslata Tartaria; lok̃seāš anróne
 de m̃ɣrĩ Kineĩ, ne l̃ɣɣ̃ risrile Am̃r̃s̃ mĩ Sigala. Mongoliĩ, Kalm̃ɣuĩ,
 B̃ɣxariĩ mĩ R̃ɣmiĩ iĩ ñɣeaš Bogdanĩ; dar de ɣnde mĩ ñentr̃ ɥe niɥĩ eĩ
 ñs m̃tiš. Aɥemtia m̃ñkaš karne de kalš mĩ l̃k̃seāš în kort̃rĩ, mĩ
 ɣniĩ se s̃ɣṽneāš ɣñs̃ Xanš, alɣiĩ eraš astonomĩ.

Kemanii mi Ţigarii, aş sfârşemată ke totăleş ne Bogdoni, totămi nămirea loră a rămasă asănra pŕei¹; pŕini kŕii aş mai rămasă din achemia s'aş sŕușă Moldoveniloră mi s'aş amalgamată.

Astronomia acestor Davii se arată mi kiarş din istoriile Ţngariei. Acestş regatş s'a konstituatş ne la anulş 1000; atuncu s'a prokiermatş de rege Stefanş fişlş lşl Geise²; dşurş acesta a şrmatş Vladislavş, karele a şpşşş ne Boemi, a kşrşgitş Ţngaria de Xşni, Rşmi Belgarş mi Tartari, mi a adşogitş la regatş Dalmanşia mi Kroanşia, mşrindş la anulş 1095. În totş timpulş acesta, istoria nş şpşne kş achemş regş şş fi ştşpnitş mi Daviile aceste: urin şrmare Dako-Romaniş de dinkşce de Dşnşre era neatrşrnagş; iar aveş din Mesiş şniş kş Belgariş mi kş Serbiş aveaş domni Slavi şşb askşltarea Romanilorş.

Kîar împărăzii Romanilor, dintr-acele care s-au stins pe Balgarî mi pe Serbî, n'au ktezatz sî se întinz mai denarte de kîtî pînz în Dînzre. De mi Griselinî zice kî în anul 1027 Konstantinî Porfirogenitî a trimis în Italia spre kucerirea Siciliî ôste nîmîtz de Serbî mi Vlaxo-Romanî. de pe malsrile Dînzrei, îmuresnz kî despotsî lorî Nikonî, mi kî aveaz între ei mi mîlgime de Vandalî, Rîmî, Polonî, Macedonî, mi algiî, kari eraz sîb komanda Protosnatarîsî Lînz, — kî tôte aeste nî este zisî kî Daviile eraz sînsse împîraîilorî Konstantinopleî.

1 Enistelslă auea Românii nă-lă kănoskă; l'aă întrebăngată nămaî Tă-
răii mi Grezii din Fanară, ka kăvântă de desmăgă nătră Moldoveni.

(Nota Tradskētorīslsī.)

2 Geize a fost născut dintr-o familie de țigari, președinte al societății de țigari dinainte de război, Băgatu, Pătru, ne cunoaște mai bine istoria în domeniul țigărilor. Dar adevărat rege mi se pare că este în țigari Ștefan Ștefan al țigărilor, fiindcă el a fost reședința cu acest titlu de înalta Germaniei mi de Pătru, mi născut dintr-o familie de țigari și alți domnitori ai țigărilor s'au întins țigărilor. Acest Ștefan a sfârșit ne țigari a primit Cristianismul, ne cunoaște mai bine se în profesase, dar nu isvorise a-l întemeia.

CAPITULŪ XIII.

Dako-Romaniū lēksitorī din Davia proprie, Παχινάγii mi Παχινάγιūi nēmigi¹, s'aš fēkstē aliagī ai Romanilorē ne timnslē impērtesei Zoe, kare era enitrónē a lēi Konstantinē Porfirogenits mi s'aš lēutatē īn kontra Bēlgarilorē īn anslē 1042. Dēnē ačeasta īnsē, dšumtēnindē-se kē Romanii, aš trekstē mēlgi Dēnērea, mi aš anskatē lokēri īn Travia, a-mestekēndē-se īn tōte čertele kare se rēdikaš asēnra impērtēgiei, mi avēndē totēdeasna īntrē ajstoris ne Dako-Romaniū dīm Davia proprie, ne kari Grečii īi nēmeaš Svīgī. Dar īn anslē 1118 Aleksis Komnenē le-a fēkstē mari strikēčisni; mai alesē la anslē 1121 Ioanē Komnenē a čvisē o mēlgime mi a fēkstē mi prisionieri kē kari aš nonēlatē mai mēlte orame. Dēnē ačeasta la anslē 1123 skēlēndē-se Dako-Romaniū din Davia proprie mi īvingēndē ne generalē lēlē Romanilorē Kalamanē, aš fēkstē mēlte jafēri mi s'aš īntorsē īn Davia. Mai ne ērmē īnsē s'aš impēkatē, kēčī ne la anslē 1168 Dako-Romaniū din Basarabia mi de ne lēngē Marea Neagrē aš datē ajstoris impēratslēi Emanšelē asēnra ōngsriilorē².

Din ačeste se dedēčē, kē ne la aniū ačemtia īn Davia eraš domnitori prōnrii, kēčī se vede ačī ne Svīgī impēreznē kē Dako-Romaniū ajstēndē ne Vlaxii de peste Dēnēre mi kīarē ne impēragiū Romanilorē, ačī fēkēndē nēvēliri, sēb generalii lorē prōnrii. Prin ērmare zisa lēi Mironē, kronografslē Moldovei, kē ne la anslē 1080 eraš īn Moldova

1 Παχινάγii se nēmeaš, dēnē kēmē zīčē Strabone, generalii Davilorē. A-čestē nēme s'a lēatē de la nēmirea Raseaskē saš Polonē a Pnekpī-nigorilorē, dēnē kēmē skrie Alagiē; kēčī Lēviē skriindē desnre imneri-slē Dalmagiei mi Kroagiei zīčē kē Παχινάγii saš Παχινάγιūi ne ērmē s'aš nēmītē Vlaxi.

2 Pe la aniū ačemtia alē 3-lea rege dēnē Geīze alē ōngariei, strēmtorēndē-se īn bītae kē impēratslēi Konradē III mi kē Emanšelē Komnenē, aš kīematē ne Saksoni īn Transilvania īn anslē 1142, snde mi astēzi se a-flē (sēb nēmele de Šassi) lokēindē čele mai īnsemnate orame, kēndē Romēniūi lokēeskē nēmai bērgadele mi satele. Asemine mi kēgiiva Genizi din čēi fēgari, kare aš vekea lorē religie Arianē, nrekēmē zīčē Prokonīē.

mi în Țera Mănteneaskă domnitori indigeni, este prea adevărat; kȳci ayeasta se vedereaș mi din istoria Ţngureaskă, prekmă mai sșș s'a zisș. Dar zisa lăi kȳ ne atȳne aș statș domni, Negră în Țeara Mănteneaskă mi Dragomș în Moldova, nș este adevărat; kȳci înainte ayeștora aș statș algi, mi nșmigi kȳ mșlgi ani mai tȳziș aș domniș mi nș aș fostș kontimșrani șnșlș kȳ altslș: ȳi Negră în Țeara Mănteneaskă mai nainte de kȳș Dragomș în Moldova.

Nota IX. Pe Romăni de neste Dșnșre mai adese mi mai în genere Romanii îi nșmeaș Sȳigi, iar șneori Davi mi Pavinaș, mai alesș kȳndș eraș ș-nigi kȳ Romăni din Davia proprie. Mai ne șrmș s'aș nșmitș Mășro-Vlaxi dșnș provingia lorș, kare s'a nșmitș Vlaxia mare, fiindș kȳ kșprindea Tessalia mi Maședonia, șnde șntș oramele Demetriada, Farsala mi Larissa, pȳnș în mșntele Pindș ¹. Dar dș-pȳ ȳe fȳrș învinș de kȳtrș Aleksis Komnens, kșmș mai sșșș s'a zisș, mi s'aș strēmștatș la Moglena (provingie aurȳne de Kastoria Maședoniei) a kȳreia parte mșntȳș se nșștișe de Robertș Gșiskarș, s'aș nșmitș Moglenigi Pavinaș; iar Greșii apoș le aș zisș Mășro-Vlaxi, ka ōmenī kari aș șșferitș mșlte rele; mi în ȳele de ne șrmș Kșșovlaxi, adekȳ Vlaxi mkȳoni, ka ōmenī ȳe se trȳgeaș din ȳei ȳe învingȳndșse mi-aș perdștș pșterile fșice. Aȳeăștș nșmire apoș s'a datș mi la ȳei-l-algi Vlaxi, kari lȳkșeskș în Maședonia, 'Tessalia, Trȳchia mi Enirș, mi la ȳei ȳe s'aș rșșpȳnditș ne malsrile Mșrei Negre de la Bigia pȳnș din josș de Konstantinopole; ne aȳemștia împȳragii Romanilorș i-aș întrebșingatș de mșlte oriș în espediȳșnile lorș așșnra Kșmanilorș, a Ţngșri-lorș mi a altorș inemiȳi, fiindș kȳ eraș mșlgi mi resbelatorī, vitezi mi nefatigabili. Îmșlgirea ayeștora a kreskștș

Ist Byzant.
Suida. Cedrinos. Porfirogenitu.
LeonGram.
Simeon Logofetuli.
Acropalitu.
Chalcocond Zonaras.
Anna Comn Ioanne.
Luciu. Presbyt.

Dioclit.
Cinnam.
C. VIII.

1 Mșntele Pindș în komșnș se nșmește Megovș. Iarș Pindș s'a nșmitș dșnș Pindș, fșisș lăi Maședonș, karele invidiatș de kȳtre trei fragi ai sei nentș frșmșșgea sa, a venitș la șnș satș din mșntele ayeșta șnde vȳnștorindș a legatș frȳgie kȳ șnș zmeș kȳrsia 'i da partea din vȳnșșrile sale. Dar fragiș sei l'aș șșisș akolo.

din nămărsală koloniilor strămoșate de Asrelianș, mi ală
 Anna Com. } celorș ce aș treksăt din timpș în timpș din Davia
 C. VII. }
 Chalcocond } proprie în Travia, sniș kș Suiș, preksmș s'aș
 Cap. VII. } zisș mai sșsș. Dar toș așemia aveaș așeami lim-
 p. 132. } bș kș Daviș ce lăksaș desne Dșnșre.

CAPITULŪ XIV.

D. Chr. } Vlahiș împșșș kș Kșmaniș ¹ okșpaș Daviile
 1185. }
 Comnena. } avândș domniș lorș propriș. Ţei de dinkolo de Dș-
 Honiat. } nșre lăksitori în Mesia eraș sșșșș împșragilorș
 Romanș, pșș kșndș s'aș revoltatș asșura lorș doș fragi Ro-
 mșniș, Petrș mi Assanș, ce lăksaș ne lșngș mșntele Emș ².
 De o datș fșrș învinș de kștrș împșratslș Isaacș, mi
 treksșrș neste Dșnșre, dar nș țșrziș, snindș-se kș Kșmaniș
 lăksitori în Moldova, mi kș Romșniș din Banatslș de neste
 Oltș, s'aș întorsș mi aș okșpatș Mesia patria lorș, ne kare
 gșsindș'o rșș organizatș, aș xotșrștș sș nș înșeteze pșș
 kșndș nș vorș konstitșa earșmi dinastia Mesilorș, adekș a
 Romșnilorș mi a Bșlgarilorș, preksmș fșsese mai nainte.

Pșndindș timpșlș favorabilș, s'aș renezitș într,o nșnte
 asșura lșș Ioan Kantakozenș, kșmnatșlș împșratslș, mi rș-
 sinindș omșirile Romane, aș okșpatș Anxialșlș, kșlkșndș mi
 Varna (orame de ne malșrile Mșrei Negre). Dar dșș a-
 șeasta împșratslș, nșmindș generalș ne Alesis Vrana, așeasta
 a gonitș ne Romșno-Bșlgariș, mi a lșatș înapoș tôte lokșrile
 ce ei le kșnrinseserș pșș în mșntele Emș. Atșș As-
 sanș, prin trșdarea sșș Romșnș, nșmitș Ivankș, kșșș în
 mșna Romanilorș; iar Petrș se șșise de kștrș sșșlș din
 ostamș. Dșș așeasta domnia Vlahilorș, saș a Dako-Ro-
 manilorș, veni la alș treilea frate alș lorș Ioanș, karele fș-
 sese mșltș timpș la Konstantinonole ostatekș (zșlogș), dar

¹ Kșmaniș din vekș se trșgeaș din Ţeara Moskovitș.

² Emș, nșmitș de Tșrș Kogea Balkanș, desnarte Travia de Mesia: elș
 s'a nșmitș astfelș dșș lșnta lșș Tifonș kș Joșe, kare atșș a versatș
 sșdori de sșșge, (dșș zșșerea greșeaskș *Emă*, kare va sș zikș sșșge).

nă-mî skimbare datinele sale cele barbare mi karakterlîş
celîş simegîş, çî mîlte rele a kassatîş Romanilorîş ¹.

Lîşndîş domnia nîsmîtlîş Ioanîş, pîşvîli de mai mîlte
orî asşupra provinçîilorîş Romane, lîş Konstantia saş Kon-
stanga (în anlîş 1201), okşup Varna ² sfîşrîşmîndîş'I mîşrîî,
mî anoi se întorse în Mesia. Totîş odatîş Şvîgîî, adîkîş Ro-
manîî din Davia prourie ³, trekîndîş Dîşnîşrea mî şnîndîş-se
kîş çelî din Mesia aş prîdatîş oraşele Travîçelî pîşvîş pe
la Messina mî Îşşrîşlo. Atşnîş mî Strîşmîniş, şnîş Romîşnîş
karele stîşnîşnea Xrîşsa, a fîşkîştlîş mîlte strîkîşvîşnîî satelorîş
de pe lîşngîş Serra. Astfelîş împîşrîştlîş Alessîş Angelîş în tôte
pîşrgîile vîşzîndîş-se bîştlîştlîş, nîş pîştea şîş se mai onşe.

CAPITULŪ XV.

Kîşçerîndîş-se Konstantinopole de Kîşvîşata Galîlorîş mî
a Venegîenîilorîş în anlîş 1204 dîşnîş Krîştlîş, s'a prokîematîş
împîşrîştlîş Baldîşînîş komîtele de Flandra ⁴ karele dîşkîndîş-se
asşupra Romîşnîilorîş din Mesia mî din Davia prourie, anrîşne
de Adrianopole, fîş învîşşîş mî prîşşîş în anlîş 1205, mî anoi

¹ Romîşnîî din Davia prourie se vede kîş aş venîtlîş în ajîştorîştlîş Romanîilorîş
şîndîş kîş istoria Bizantinîş zîşve: „*Λέγοντά τινα Βατάτζην τουπίκην
ἐτίροθεν στρατεύματα ἐπαγόμενον, ἄλλων τε συγχῶν, καὶ δὴ ἐς Βλάχων
πολὺν ὄμιλον, οἱ τῶν ἐξ Ἰταλίας ἄποικοι πάσαι φάναι λέγονται.*“ Veneaş
însîş mî în kontra Romanîilorîş şnîgîî kîş Şvîgîî, prîşkîşmîş zîşve Ana Kom-
nena la Kartea VII.

² În skîrlîtorîî vekî se zîşve Odîşşîşşîş, kare se bîşşîşşîşte a fî Varna, iarîş nîş
Odessa din Rîşşîa.

³ Se vede kîş pe tîmnîîş ayeîş Romîşnîî din Davia prourie se nîşmeaş mî
Şvîgîî, şure deosebîre de Romîşnîî din Tessalia mî Mavedonia, şîndîş kîş
eraş şnîgîî kîş Kşmanîî mî Dako-Romanîî.

⁴ Flandra este o prouîşgie mare a Belgîelî kîş tîtlîş de komîtatîş; are desîşre
nordîş Oceaîştlîş Germanîkîş mî Zelanda (însîştlîş mare a Danîşmarçelî), desîşre
rîşşîşrîştlîş Brabantîştlîş (prouîşgie a Belgîelî çelî se otşrîşşîşte kîş Olanda),
desîşre şîşdîş Anonîa, (altîş prouîşgie a Belgîelî,) mî desîşre aîşşîş Ilîkardîa
(prouîşgie a Galîelî Belgîçelî). Se împîşarte în Flandra Testonîkîş saş Flan-
dra prourie, în çea Galîkîş desîşre şîşdîş mî în çea Imnerîalîş desîşre rîş-
şîşrîştlîş. Kanîtalîş eîş este Lille, oraîştlîş mare, avîştlîş, frîşşîşşîş, pîşşîşlatîş mî
kîş çetate mîşşîşnatîş mî tare.

zicisă de către Ioan la Târnăvă. Atunci Latinii în toate prilejile sfârșimându-se, Românii au căpătâș Mesia până la Filipopole, iar Suiții, adică Românii din Dacia proprie, au căpătâș toată Travia.

Pe timpulă acesta Ioanș, regele (kraișlă) Romano-Belgarilorș, era stăpânitoris mi alș celorș cinci jădege din Banatslă de peste Oltș din Dacia. Săb acesta s'a fndatș mi Kraiova, mi s'a nșmitș așa dșnș nșmele lăi prouriș, fiindș kș dșnș idiotismslă valaxikș mi belgarș Ioanș se zice *Iova*, saș *Ivanș*, iar regele *Kraiș*, mi kșvntslă Krai-ova însem-

D. Chr. 1205. } neazș regatslă lăi Ioanș. Acesta a ziditș mi bise-
 } rika cea veke în acestș oramș nșmitș Bșneasa, kș
 patronslă marelă martirș Dimitrie. Elș însș n'a fostș stă-
 pânitoris mi a Daciei întregi, ci algi domnitoris eraș în Mol-
 dova, algi în Transilvania mi algi în Țeara Mșnteneaskș;
 iar Bassarabia era stăpânitș de Kșmană. Aceasta se do-
 vedemte din aceea kș Ioanș, kșndș era sfârșitoratș, primea
 din țerile aceste ajstoris, ka de la nimte aliate, prekșmș
 zice Xoniatș în istoria sa.

Ioanș, fiindș ferivitș în toate bșzile, a liberatș ne togi Vlahii (saș Românii) din Mesia, mi stăpânindș regatslă Belgarilorș, s'a prokșematș domnș alș Macedonieș mi alș Tessalieș, mi rege alș Romșnilorș mi alș Belgarilorș. Atunci a skrisș mi lăi Inocențis III, papa de la Roma, țerândș'i amicitia, mi șnirea șșșșșilorș sei kș biserika Latină; dșnș kare kardinalslă Leonș, din ordinslă papei, l'a șnșș rege mi a pșș diademș ne kanșlă sei. Pe șrmș însș Ioanș, vșzândș kș n'a kșpștatș konkșrsșlă kare țerșse în kontra regelsă Ţngarieș, s'a lenșdatș de șnire kș biserika anșșslă.

Pșginș însș a pșntș regatslă Romșnilorș, kșci dșnș mórtea lăi Ioanș, momtenitoris sei, Borilă fiislă șșșorei lăi, mi ței dșnș elș s'aș șșșșș Belgarilorș. Mai ne șrmș, totș în șkolslă acesta, mi țele-l-alte Daci adică Țeara Mșnteneaskș mi Moldova, aș înșenștș a lăa altș perspektivă, prekșmș se va șșșne mai înainte.

CAPITULŪ XVI.

Pe kândș împăryia la Konstantinopole Baldșinș Kșrtensis, mi în Nivea Ioanș III dșche Batache (în anulș ^{George A. cropolita.} 1228), aș venitș mșlgime de Tartari desnre pșrgile boreale, mi kștrieraș nrđndș mi jșfsindș Bassarabia mi Daviile, adikș Țeara Mșnteneaskș mi Moldova. Atșnșche Dako-Romaniș ște lokșeaș kștre kșmpniile desnre Dșnștre, kșștșndș-mi mșntșirea, șniș s'aș trasș kștre pșrgile de mșnte mi în Transvania; algiș, trekândș Dșnșrea ne nłste împreșnș kș mșerile mi kș koniș, sșb nșme de Șșigđ, aș venitș în pșrgile Maședonieș, kłarș fșrș de voea Bșlgarilorș; iar algiș șmblaș din lokș în lokș nrđndș mi nșștiindș totș ște întłneaș în kale, mai kș seamș ne întinderea risłș Eșrș¹; aș lșatș inkș kș bștae mi șteșgi, kare eraș mai șmłre de lșatș. Așemtia mai ne șrmș aș fostș întrebșingadi ka aliadi ai Bșlgarilorș în kontra Latinilorș, mi kłarș în kontra Romanilorș. Dar kșmpniile Daviilorș desnre Dșnștre, în timușłș anilorș așestora, șmșșeserș kș totłș deserte; fiindș kș mi Kșmaniș desnre rșșșritș, adikș Tartariș din Bassarabia, adese-orș se șneaș kș Șșgiș, mi kștreiraș kșmpniile anșșene. De așeasta Dako-Romaniș lokșeaș pșrgile înșndate mi grele de rșșștștș ale mșngilorș; se ștșnșneaș inșș totș-deașna de Voevoziș, saș Domniș lorș, kari eraș dșnș moștenire. Domniile kare eraș kștre pșrgile de joșș ale Moldovei mi Țereș Mșntenenutiș, nrekșmș mi altele mai miș sșb nșme de kșșneteniș, nefindș destłș de pșternișe, se șșșșneaș mai kș seamș Kșmanilorș mi altora; iar ștele doș din Transilvania, Fagaraușłș mi Maramșrșmșłș, se gișneaș neatșrnate mi aștonome, anșrate de țșria poșigłșnei lorș, mi de eroișmșłș loksitorilorș, mi așestea șneorș se întindeaș șnre rșșșritș mi șșđș pșnș în Dșnștre mi pșnș

1 Eșrș, în limba komșnș se șișe Mariđa. Elș nrișemte mai mșlte pșrae mi este mai mare de kștș tłte risłile din Traviā; pșrșede din mșnteile Orbłș, saș Eșș, mi, adșnrđndș Filipopole, Adrianopole mi Traianopole, se varșș în Marea Egee, între oramele Maronia mi Eșș.

în Marea Neagră. Asemenea mi komitatslă Severinslăi, saș Banatslă Kraiovei, dăpă mórtea lăi Ioană, regele Vlaxiei mari, saș a Messiloră, a remasă earșmî neatărnată.

Nămitele doș mari, Domni, Făgărașslă mi Maramureșslă, kă tóte kă eraș neatărnate mi astonome, aveaș însă mari sbăcșismări din trei kasse prințipale: întăi pentră însălgirea ponorslăi, kare de gónele nefnchetate ale Suigiloră kăstaș asilă mi lokări dă nătrire în Transilvania, la konađionali mi koreligionari lóră; al doile nentă kreuterea din ză în ză a nsterei Ţngăriloră, kari voeaș să loveaskă neatărnarea lóră; mi ală treilea nentă tərbata manie a panismăslă de a konvertisa pe Romăni. Panii în adevără întrebsingăș tóte mijlócele, atătă prin skrisori konfesionale, mi prin predikatori anşme trimimă, kătă mi prin silsingă regiloră Ţngariei, nentă ka să adăskă pe Romăni la rităslă panismăslă, însă nimika n'ăş resmită, fiindă kă avestă ponoră aș stată totăd'asna kredinčiosă vekiloră dogme ale beserechei răsărităslă. Romăni aveaș episkopi mi preoți atătă în Banatslă Timimórei, la Giula, mi în partea Ardealslăi kare o stăpăneaș Ţngării, kătă mi în ceal-l-altă parte a Ardealslăi, mi în lăntre mănşiloră Karnagi adikă în Moldova mi în Ţeara Măntaneaskă unde eraș domni indigeni. Iar Kămanii ce lăkăeaș Basarabia mi Moldova de săsă, kă tóte kă nă eraș kreutini, niči idololatri, adoraș nşmaī pe făkătorisłă cherisłă mi ală pămăntăslă.

CAPITULŪ XVII.

Nă se şneskă istoriăi asăpra strămăstărei Dako-Romaniloră din Transilvania în Ţeara Mănteneaskă. Bissing istorikslă zăie kă kolonisarea Romăniloră saș a Vlaxiloră a venită din Ardeală, avăndă de kănetenie pe Radă Negră Basarabă, în anslă 1200 dăpă Kristă. Kronologia monastirei Kămnăşngăslăi, pe kare a edificat'ó Domnăslă avesta, nomennte deskălekarea lăi la anslă 1215. Iar dăpă vekisłă kronografă romăneskă ală avestei geră, kare se zăie Leto-

nișegă¹, se vede că venirea lui Radu Negru a srmată ne la anul 1290. Acela negreană că s'a preskrișă prekșmă s'a găsă, mi Dako-Romani din Transilvania, dândă acelașă mi în tinăre, fără niță o observăre sașă lăare aminte, adevereskă acelașă assergăre; aseminea mi astorăleșă Romaniei din noșă tinărită la Linska², srmază ne achemia fără niță o reflegrăre. Kăță desne nșmele lui Radu Negru mi desne sekolăleșă XIII, togi se învoeskă, iar desne anșă ne se șneskă. Dar în kronologia Moldovă, skrișă de Miron Logofătăleșă, se pressăre că venirea lui Radu ar fi srmată la 1080.

Mai probabilă însă se vede dăre istorie, că achemă Domnă, ne timăleșă năvălirei Tartarilor în Șngaria, s'aș trasă între Karnagi înpresă că familia sa, că mai mălușă nobilă, că dregători mi ostami, mi că kăță nonoră a nștăleșă s-lă srmaze, mi s'a amezată la Kămnăslăngă, ka într'ăneșă lokă în-kănjărată de țări nățale. Pe srmă, dăre nlekărea Tartarilor, a găsă că kale să rămă mi să se ameze în păara acelașă, ka în achemă nătrie, nștrăndă-mi totă odată mi sșveranitatea domniei de Făgrășă mi Almamă din Transilvania.

Dar în istoria șniversală se șeteinte că Gengis-Xană, kănetenia Mongolilor, karele a stată ne la anul 1187, dăre că a șnșășă tôte țele-l-alte semingii (tribări), a șnită sșb o singură dinăstie ne togi Șingii. Achemă mare generală, ale kășă fante se notă asemăna mai că ale lui Alessandru țelă mare, domnindă 39 de ani, mi învingăndă atăte nonóre, a lăată lokșile loră, mi a fșndată țea mai mare împăregie din lăme, kare se întindea o mie ontă ște de ore distanță de la nordă șne șădă, mi neste o mie de ore de la răsărită șne anșă. Înaintea morșei sale la anul 1226 mi a împăregită împăregia la nătră fi ai se, nre kari fi a-

1 Kronografii romăni, lăndă-se dăre ței Slavoni, aș nșmită kronika *Letonisei*, kare va să zikă *skriere de ani*. (*Tradăsktorăleșă*.)

2 Niță skrierea tinărită în Transilvania, niță karte de la Linska, nșmite de astori, mai nș șntă kănoskăte astăzi între Romăni.

(*Tradăsktorăleșă*.)

vea ne togî generali sşb elş: a fşkştş mare Xanş alş Tartarilorş ne velş întşis nşskştş Oktaés, ai kşrşea strşnenogî aş domnitş snre partea borealş a Kineî pşnz ne la mijlocş sekolşlş XIV; velş alş doilea, Tştés, i-a datş Tşrşestanşlş, Baktriana, Astrakanslş mi Şzbekşlş; velş alş treilea, Kşli-Xanş, a lşatş Persia, Korasana, mi parte din India; iar alş natrelea, Tagates, a lşatş Transoksana din India borealş, mi Tibote.

Fişlş lşl Tştés, nşmitş Bats-Xanş, a fşkştş marî inkşrsişnî, kşşl vekea kronologie a Rşsieî zîce kş în anşlş 1240 dşnz Kristş, nşmitşlş Bats-Xanş, trimigşndş ambasadorî la Kiovş, şnde era atşnşe tronşlş immerişlşl Rşsieî, a şerstş de la kneazşlş Mixail, fişlş lşl Vsevolad, ka şşl dea tribştş mi ne fie-sa de sogie: iar kneazşlş Mixail, şşigşndş ne ambasadorî, a kşştatş refşgîş în Şngaria. Atşnşe Bats-Xanş, şrgişindş-se mai mşltş, a kşzştş asşura Rşsieî kş mare nştere, a asşediatş Kiovşlş, mi dşnz o mare mi eroikş resistîngş din partea kneazşlşl Dimitri, karele o anşra, în fine îlş lşş: dşnz kare şfşrşmşndş temnşrile sakre, nşşdşndş oramşlş mi tóte împreşşrşmile, sakrifîkşndş o mşlgîme de noporş, mi lşşndş mşlgî nşrisonierî, a nlekattş kştrş lokşrile de mai josş.

Iar istoria Şngarieî zîce, kş în anşlş 1241 dşnz Kristş aş venitş 500 mi de Şşîgî, sşb komanda nşmitşlşl Bats-Xanş, nenottş alş lşl Gengis-Xanş, aş jşfsîttş Rşsia mi Polonia, s'aş kobarîttş anoi în Şngaria, mi trekşndş sşb sabie şea mai mare parte din lşksîtorîlş seî, aş jşfsîttş averile, aş şfşrşmatş oramele, mi rşmşîndş akolo treî anî, aş emitş, ne mai gşşîndş şe şş jşfşeaskş mi şş strîce. Iar împşratşlş Şngarieî Bela, karele fşgîse în Asştria, întorkşndş-se dşnz aveasta la remedîngş sa, a înpşnştş şş îndrente strîkşşîşnile şşlbativîlorş barbarî; însş abîa mounştenîtorîlş lşl, dşnz trecerea de mşltş timnş, aş nştştş şş adşkş lşkrşrile la starea lorş şea dîntşl, fiîndş kş dşnz aveasta aş şrmattş mi alte inkşrsişnî, prekşmş se va şşşne mai înapte.

Se dedşce darş din aveastş nemînpşşîşnóşş istorie, kş Negrş ne la 1241 mi-a mştattş tronşlş din Transilvania în

Țeara Măntenească, mi nă mai nainte săș mai ne șimă,
 preksmă șpnă kronologiile nepotrivate mi neîntemeiate
 ale Românilor. Acheasta însă n'a fostă o simlă strămsta-
 re, ci o fșgă neîmuedekată, mi prevăzătoare; mi kă tôte kă
 nămitslă Domnă era strămtorată în Transilvania, din kasse-
 le de kare vorbiră, totșmi n'ar fi năstă să se strămste
 făr a avei șpnăre mi resbois kă Ţngării; nă ar fi nă-
 tăt să adskă atăta mălgime de ómenī de tôte trentele în-
 presnă kă averile loră miukătoare, mi să lase domnia sa din
 Transilvania kă totslă desertă, kăci Ţngării se aflaș în nă-
 teri mătă mai marī, stăpnindă mai mătă de jsmătare Tran-
 silvania, mi kăgetăș nôte să o șpnă tôte, înpresnă mi ne
 lăksitorī seī. Negremită kă Ţngării ar fi stată să onrea-
 skă, de nă ne Domnă, dar măkar mălgimea noporslă, kare-
 le kăndă a trekătă neste mănūi era ama de mare (preksmă
 zice kronografslă lokală) în ktă s'a întinsă din mănūi Kar-
 paūi pănă în Dăntre mi din Oltă pănă în Siretis¹. Pe
 lăngă averse, averse kolonisare nă se komponă nămai de
 Dako-Romāi mi koreligionari, ci mi de măluī Latini mi
 Saksoni, kari kă nătră sekolī mai nainte nășpnindă-se stă-
 pnirei lăi Karolă ȳelă mare, aș fostă venită mi s'aș fostă
 ameizată în Transilvania, șnde aveăș șpnăremăgia în mai mătă
 te orame, ka mi pănă astăzi. Ȳe nevoe dară i-ar fi silită a
 se șpnă sșb domnirea șnă domnă eterogenă, mi să se dăkă
 în altă țeară, kă Romāi eterodoksi, din kari ȳei mai măluī
 se întorăeăș în vekea loră nătrie? Negremită kă inkrsis-
 nea Șviiiloră, kari, ne la anălă ȳitată, aș nevoită mi ne în-
 șmī regele Bela a fșgi înpresnă kă tôte familia mi kă mag-
 naūi seī în Aștria, făr a se nătea îngriji de pronrii seī

1 Atănce Ȳeara Romănească se nămi mi Ţngro-Vlaxia, dănt lăksitorī
 din Transilvania kari s'aș strămstată în ea. Iar șnī din istoriā, konfēn-
 dăndă Transilvania kă Ţngaria, nășpnă mi ne noporslă strămstată
 drentă Ţngării, asemine mi ne Domnălă loră kă ar fi fostă de vīgă Ţn-
 gără: însă se înmă, kăci mălgimea a fostă de Dako-Romāi, mi Dom-
 nălă era dănt moutenire Bassarabă, totă din familia ȳea veke kare se
 strămstase ne timură lăi Așreliană în Mesia, din kare se trăgeăș mi
 Bani, stăpnitori ai ȳeloră ȳinā jădege de neste Oltă.

sănuși kă kztă mai alesă de strămstare Dako-Romaniloră. Ama dară atăt kronologia Germanșlă Bissing, kare adăce deskălekarea lă Radă Negră la anslă 1200, este gremiță mi fără niči o dovadă; kztă mi kronologia Moldovei kare pșne anslă 1080 este neunrobabilă mi neîntemeeată; či nșmai vekislă kronografă ală Țerei Mșntenemti, karele zice kă aș ermată la anslă 1290, este fără îndoială lșmină de adevără. Pe lăngă ačeste s'a gșsită la Kșmnșlșngă mi snă pomelnikă de lemnă în mșnșstirea čea veke a lă Radă Vodă, karele adevereimte vekea înzestrare a mșnșstirei înnreșnă kă satălă Bădegi; data pomelnikșlă este din anslă 1122, însă preskrișă de kștră Leon Vodă: fiindă kă originalșlă vekis se nerdsse kăndă s'a fostă dărmată mșnșstirea, în zilele lă Matei Vodă. Se vede dară kă ačeastă dată este gremiță la preskriere ne timnșlă lă Leon Vodă.

Însă anslă 1215 ală kronologiei monastirei Kșmnșlșngă, mi anslă 1290 ală kronografșlă Țerei, dșnă kari s'aș lșată mai toți fără ȋerȋetare, arată de sinele vederata gremală; kăči, dakă astorișlă primitivă ală kronologiei era drentă, ară fi trebsiță neapărată ka s'a ia de bază saș kronologia Kșmnșlșngșlă, saș ačeea a pomelnikșlă, iar nș s'a sară de la čea întăi 75 ani mi de la a doa 168 ani, fără s'a-mi dea seamă kă vre o dovadă ore kare.

Ama dară vederată mi dovedită este gremala sșșă nșmșniloră, mi se vede kă ačeste kronologiă s'aș însemnată saș dșnă tradiție saș dșnă îndăkșizne, din kassă totalei nemtiinge de ne atșnă a lăksitoriloră, saș din kassă linșei de skriitoră, kari, de ar fi mi fostă, s'aș nerdstă dșnă neîntetatele resbele, jefșiri mi kștroniri če aș fostă în ȋerile ačeste; kăči în Moldova mi Țeara Mănteneaskă nș se vădă niči skriitoră de ne atșnă, niči o kronologie fidelă a domnitoriloră nș se gșseimte; či sni mai modernă, dșnă xrisovele date de domni timnă din în timnă, aș komnșșă ore kare kronologie, mi ačeea orbă, fără dovezi pșnă la Mihał Vițez. Pe lăngă ačeste, kăgi-va din vekii domni totă se mai gșseskă în kronicele Serbiei mi ale Ţngariei; iar în kronografșlă ȋerei niči se pomeneskă.

În kronologia Domnilorș, kare se ȣrmeazȣ în tomșrile viitȣre, eș mai mȣltș m'amș servitș kȣ istoria Bizantinș, kȣ kronologia Tȣrȣeaskȣ a Otomanilorș, kȣ kronichele Ţngariei, mi kȣ biografia desnogilorș din Ilirikș mi Serbia, ne kare ȣmeni komnetingi le-aș tradșșș, — mi în ȣele de ne ȣrmȣ kȣ ȣelș mai vekiș Letonisegș kare s'a gȣsitș, kȣ tȣte kȣ aȣe-sta fantele mȣltorș din domni le atribȣe altora, gremeli kare m'amș nevoitș a le îndrenta kȣ ajștorșlș ȣelor-l-alte kronologii.

CAPITULŪ XVIII.

Dșnș ȣe a înȣetatș nșmita nȣȣlire a Mogșlilorș Șȣigi, aș înȣenștș mi Moldoveniș a se întinde kȣtre lokșrile de josș ale derei lorș; iar Kșmanii, kari stȣȣȣneăș Moldova de șșșș, kȣȣșșerș în nenștingȣ totalș, din kȣșșa neînȣetatelorș resbele mi loviri ȣe șșferiserș, mi eraș kȣ totșlș șmiliȣi. Pe timnșlș aȣela, șnș vetȣșș Moldoveanș, de prȣștȣ vigȣ, de kondigisne nokaris, nșmitș Kordokșba, dșnș pre-Simcon
Gospod. zȣȣerea șnș minȣișnosș vrȣjitoris kȣ ȣa ajșnge Domnș, mi-a lenșdatș toeagșlș nȣștoreskș mi, lșȣndș armele, a adșnatș în-prejșrșlș seș o mȣlgime de fȣkștori de rele, s'a dedatș la xȣȣii, mi kamaraziș lși kreskȣndș din zi în zi, a ajșnșș a'mi face o omȣire mare mi a se ameza Domnș alș Moldovei. Dar kȣtre mijlokșlș Sekolșlș XIII, șnș strȣnenotș alș lși Gengis-Xanș, nșmitș Noga, domnitoris preste Șȣitia mikș, kșmitanș alș Mogșlilorș mi alș Tartarilorș Nogaș, nșmiȣi a-ma dșnș dșnșșlș, rȣȣezindș-se kȣ mȣltȣ omȣire în nȣȣȣile Polonieș, a șșȣșșș mi a jefșitș kapitula ei Krakovia mi alte lokșri de mai josș; apoi ȣerȣndș de la regele Ţngarieș șȣi dea ne fișsa de șȣȣie, mi regele, onritș fiindș de nana la aȣeasta, a kȣȣtș kȣ toatș nșterea lși așșȣra Ţngarieș, mi regele abia kȣ fȣȣa a șȣȣȣtș. Dșnș aȣeasta Noga se ȣerȣȣ a se face Domnș neste Kșmanș, înșȣ nș rezmi; apoi fș kȣle-matș în aliangȣ în kontra Romanilorș de kȣtre Domnșlș Bșlgarilorș Konstantinș, fișlș lși Toiȣș, karele avea de șȣȣie ne Maria fiika lși Teodorș alș II Laskarș, împȣratșlș Nȣȣeeș, ne kare o lșase la anșlș 1258. Kȣȣi dșnș ȣe Kon-

Atunci Nogaii se împuștiară în multe părți, (ei erau mi Moametanii mi idolatri) dar mulți remaseră în Moldova; a-
cheltia pe arma treceaș adesea Dunărea mi, zneori singuri,
alte ori împreună cu Bălgarii mi cu Vlaxii, prădaș provin-
țiile Romane, prekmă făcuseră în anii 1319, 1328, 1332 mi
1337. Moldovenii însă nici o dată nu se aliară cu Nogaii,
ci bătăndu-se cu ei neîncretaș, în fine îi învinseseră, mi în-
vinșii primiră de bună voe religioasă loră; iar după mor-
tea lui Noga, Moldovenii aș stăpâniră de la răsă Tirasă
(Nistră), până în peninsula din marginea Mării Negre, unde
lăcșeasă Nogaii. Mai târziu însă, în timpulăși lui Ștefanș-Vodă,
o parte din Bassarabia se lă de Târchi mi se dete Nogai-
loră, kari în brăzășaseră Moametismăș; mi partea ayeasta
se nămi Bugeakă.

(Despre ayeasta se va vorbi mai nrelargă la tōmăș II,
în biografia lui Vladăș-Vodă Șenelsăș, domnăș Șereș Măn-
tenemti.)

CAPITULU XIX.

Așa dară, noporele kare veneasă cu torente de la o-
tarele Asiei mi kălkăș gerile ayește, znele resinindu-se, al-
tele sșușindu-se, aș ajănsă a se strika mi a se nerde. În
cele de ne șrmă viindă mi Mogălii, s'asă întorsă prekmă
s'asă zisă după trei ani, în șma morgei lui Tagates, fișă
lui Gengis-Xană, după ce aș jefăită mi aș năstăită Rășia,
Polonia, Dalmăgia mi Șngaria, kăzândă ka șnă vărtejă fă-
riosă saș ka șnă șragană mare, mi respăndindă, în dăcere
mi în întărcere, pretăndine neire mi nenorăvire. Iar Dako-
Romanii, kăndă astonomi, kăndă sșușă, zneori skăpăndă
cu fșga de năvălră, zneori sșușinăndă cu eroismă lovirele
dșumănemti, esistaș mi se înmășleasă în țeara loră, între
Tissa, Dunărea, Nistră mi Marea Neagră. Aș ajănsă însă a
fi șnă noporă amalgamată de mai multe șăminășii Șvitice,
prekmă Șimeri mi Gogă, Bastarni mi Genizi, Slavini mi
Xșni, Vandali mi Bălgari, Xazară mi Avari, Șngari mi Bog-
doni, Kșmani mi Nogai, afară de elementăș primitiviloră lă-
ksitori, Slavi, Gepă, Daci mi apoi Romană; fiindă cu ori

kăpă din popóarele sssă nsmite dăpă timpuri aș rămasă în ayeastă țeară, sșpșindă saș sșpșindă-se, togi aș adontată tote ale Dako-Romaniloră, mi ne închetălē togi s'aș romanisată, mi ničă srmă de origina loră în țeară n'a remasă ¹.

În fine, asșă kotronirea Kșmaniloră rșșriteni, mi dăpă șmilirea mi restringerea totală a țeloră de la anșșă, aș înțenșă sș rădiče kanșlē mi Dako-Romaniū din nărgile mșntóse despre rșșrită ale Transilvaniei; aș înțenșă a'mi organisa sistemșlē politikă, nșmindă-mi domni nașionali, ka mai nainte, nrin alegere, kș gșvernă mai întă aristokratikă mi mai țarziă monarkikă, ka țelă din Țeara Mșntenésă. Desfiinșăndă-se, saș mai bine zikăndă, desrădăcinăndă-se domnia Kșmaniloră, Șngșrăi șmilindă-se mi Nogaiū slăbindă-se în resbelele kș Bșlgariū, Dako-Romaniū din Maramșrșș de ne lăngă Tissa, nevoiū mi ei de kășșele de mai sșșă, s'aș țotăță a ameza lșkrșrile în Moldova, nrekșmă făkșsersă konfrașii loră kari treksșersă kș Radă Negră în Țeara Mșntenésă. Moldova atșnče nș era desertă, nrekșmă șniū presșnșă, dar Dako-Romaniū mi Nogaiū kăpă rșmășeseră în ea eraă kș totălē desorganisăū mi nș aveă ničă sșă kană. Atșnče Dragomă fișlē lă Bogdană, domnilē Maramșrșșlē, ne la mijlokșlē șkolșlē XIV a treksă kș tóte ale sale mi kș o omțire nșmeróșă mi aș intrată despre nar-

1 Dăpă Laziă, Davia odată era lokșită de 18 sșmingiū. În Țea Rinensă, kare se zice mi Pannodavia, (adikă Banatșlē Timimórei de astă mi parte din Țeara Mșntenésă) lokșeă Pseudanesiū, Albouensiū, Saldensiū, Tarsigă, Bșrriū, mi Țiggesiū. În Țea Alneștră, (adikă Țeara Mșteneaskă de astă mi parte din Moldova) lăkșeă Piefigă, Sigină, Sensiū, Kontesiū, Taifaliū, Kokoensiū mi Țistobociū. În Țea Mediterană, (nșmită de Latini Transilvania, kare înșemnează lokă înkonșrată kș selbe, saș nășeri; nșonșmită de Șngșră Erdelă mi de Nemgi Ziben-Bargenă, adikă Țeara kș mēnte țetăgi * dăpă țele mēnte țargșră kare le are) lăkșeă Potoslatensiū, Bșrideensiū, Biefă, Ratașensiū, mi Tarsisăi, a kșrora țeară uro-rie, fiindă în Panonia de sșșă, se nșmemte Steimarkă.

* Sibfișă saș Xermanstadșlē, saș Xermanonole; Bramovă, saș Kronstadșlē, mi Stefanonole; Sandana, saș Teminvarșlē; Hirsă, saș Megemvarșlē; Alba Islia, saș Vaisembșrgelă, Șngșremte Gisia Solvară; Kladionole, saș Kleji; mi Bistrița, saș Besterța, mi Nemgemte Noesentă.

tea nordikă în Moldova, unde mi-a alesă lokă de residință mai întăi la Suceava. Pe urmă, întinzându-se mi în ceea-l-altă parte a Moldovei, mi s'auzindă multe lokuri ale Kșmaniei, a atrăsă kă înlesnire ne togi lăksitorii Romăni la s'upnerea sa, iar ne Kșmanii mi Nogaii kăgi mai remăseseră îi sili saă a se s'upne saă a părăsi Moldova.

Asteliș, în skurtă timă, Romăni s'au reintegrat în Romania négră, saă Moldova, statornichind-se mi amezându-mi Eniskonii mi kleră bisericescă, s'auză tronăsi patriarhikă din Konstantinople ka mai nainte, fiindă kă Moldovenii ka mi chei-l-algi Dako-Romani tătă-deasna s'au ginstă neabătăgi mi kredinchiomi de dogmele beserice răsritene. La Koncilisă (Sinodisă) de la Florența, mergându mi Metrofană Metropolită Moldovei, înpresă kă Iosifă patriarhă Konstantinoplei, mi s'abskriindă snirea kă biserika auzăsi, înpresă kă patriarhă mi algi, n'a kștezată s'ă se mai întoră; și domnă Moldovei, înkredigându-se de fanta lăi mi mănind-se asănră-î, a cheră de Metropolită pre Arxidiakonă de la Efesă, karele s'a mi xirotonită de kătre patriarhă Oxridei. De akolo a venită kă Metropolită Moldovei kătvă timă rekșnomtea Kiriarkia patriarhă de la Oxridă pănă la Vasile-Voia, karele earămi a s'auză ne Mitropolită derei patriarhă Konstantinoplei.

CAPITULŪ XX.

Amă dară într'ăniș sekolă Moldova mi Țeara Mănteneaskă s'au konstitsată în gverne astonome mi neatărnate, s'ă domni pământeni konagiionali mi ortodoksi. Romăni din ačeste geră n'au arătată mai puțină virtate de kătvă Ellinii mi Romani între s'ăgăinerea neatărnării mi a libertății lor; și prekătvă aș avătvă domni kapabili mi dreggi, archiere adevrăgi pători mi apători, mi boieră kă zelă patriotikă, kă pătorea armeloră aș fostă în stare a'mi s'ăgăine drentșrile kiară înaintea pătorei kare a stată cea mai mare din lăme, adikă a pătorei Otomane, prekătvă se va istorisa în biografia domniloră din tomșrile viitoare. Prin urmăre essistă

lorș politikș de astșzi mi privelegișrile de kare se bșksșr le-aș kșpștatș kș karakterslș lorș ȝelș eroikș.

Romșniș iňsr n'aș avștș istoriș ișmșnteniș ka sș iňsemneze mșlte din fantele lorș demne de istorie; niș i algiș istoriș strșiniș nș eraș pe atșnșe iň ȝerile aȝeste, kare sș fi skșpatș de șitare tôte ȝele șrmate iňtre ei mi iňmșșșșia Otomanș. Dar aȝele kște din iňtșmulare s'aș iňsemnatș mi essistș, mi aȝele kște tradigisnea ne le-a nșstratș, sșntș de aȝsňș ka sș karakterize ponorșlș aȝesta ka vitėzș, ișbitoris de libertate, mi demňș de sôrte mai bșnș.

Simbolșrile saș devisele ȝelorș iňtș strșșșșș i al aȝestei naȝisniș, aș fostș felisrite. Alș Ȣeȝilorș era șňș kranisș (ȝestș, ȝestș, tigvș) de asinș nșșș iňtr'o sșligș nentș karakterslș sobș, netsșbșratș, nesfișiosș, řșbdștoris mi mșșșitoris alș aȝestș animalș. Alș Davilorș era șňș felis de drakș (saș zmeș,) kș kôsa; dar mi alș Ȣeȝilorș mi alș Davilorș aveaș mi kozi de kalș, nrekșmș aveaș mi Bșlgariș iňainte de a se fȝe Kremtinș, mi Otomanis kiarș astșzi. Dșnș ȝe aș venitș iňsr sșb dominarea iňmșșșșiei romane, aș lșatș simbolșrile legiônelorș romane, kare nșzeaș proviňșiile aȝeste: Moldova avea kanșlș de Boș, mi Ȣeara Mșnteneasș Vșltșrlș kș șňș kanș, karele se iňtrebsiňȝeazș mi nșnș astșzi; kș tôte kș Moldovenis zikș kș kanșlș de boș ilș aș, fiňdș kș s'a ȝșsitș kranisłș aȝestș animalș la sșnșarea temeliilorș oramșlș Iamș, — iar Mșnteniș, kș stema lorș este Korșlș, mi nș Vșltșrlș. Dar aȝeste zise sșntș mai mșltș fabșle, kșȝi oramșlș saș ȝetatea Iassisș, s'aș Iamș, (mi Emș dșnș kșmș pronșșșșș Moldovenis), este mai vekis de kștș deskșlekarea lși Dragomș-Vodș din Transilvania, nrekșmș adeveremte Kantemirș; asemenea mi Vșltșrlș, se vede kș era simbolșlș Daviei kiar iňainte de Traianș: dovadș la aȝeasta e kș satirikșlș Ișvenalș voinďș a'mi bate jokș de ȝenerarșlș Romanș Fșșkș, (kare s'a ȝșisș de kștre Davi iň anșlș 88 dșnș Kristș) zice kș ȝeneralșlș Fșșkș plșșșea bștșliile iň oramș de marmșș (adikș iň molișisnile palatșrilorș Romei) mi nentș Vșltșriș Davi nșzia dosșrile. Kș aȝeasta satirikșlș aratș ștemele resbelișe ale Daviei. Mai

tărziș, dăpă țe Dako-Romaniî s'ăș făkăștă Kremtini, aței din Țeara Mănteneaskă aș adăogită Krăcea la ȋiokășlă Văltăre-lăi, ka semnă ală kredingei.

Nota X. Dako-Romaniî, dăpă țe mi-aș perdtăș primi-tiva loră organisare, mi-aș strikatăș mi limba prin kontaktăș mi amalgarea kă alte naționi. Kă tôte ačeste essistă pănă astăzi înkă mălte rămănițe mi probe de datinile Romane, kare arătăș atătă originea loră, kătăș mi korăngisnea kare aș priimităș prin Slavină, a kărora limbă o mi întrebăsingeaș, neavândăș literile loră pronrii. Asemine se vădăș mi mălte kăvinte lăate de la Italiană, mi mai alesă de la Genovezi, ka-ri kătre sekolășlă XII okănaș Anxilia, adekă Kilia, mi kă kari Romăniî, mi mai alesă Moldoveniî, ka învechinăș, aveăș desse relaționi. Astfelăș, dăpă kătăș se vede, se nôte zițe kă limba Vlaxo-Moldavă de astăzi este mai măltă fikă a limbei Italiane de kătăș a ței Latine. Dar întră ačeastă istoriă nă se șneskăș, ȋi șniî întreskăș kă limba ačeastă se derivă mai măltăș din țeă Latină, adăkândă de mărtsrie mai întăi koloniile Romane din Davia, apoî nămirea de Romană, kare o întrebăsingeaș atătă Moldoveniî kătăș mi Munteniî, mi apoî mălgimea kăvinteloră latine kare se găsescăș în lim-ba romăneaskă, mi kare se vădăș kă totășlă altfelăș în țeă italiană. Prekășmă de essemnă:

<i>Latineute</i>	<i>Romăneute</i>	<i>Italianeute</i>
incipio . . .	înčenă . . .	commincio
albus . . .	albă . . .	bianco
dominus . . .	domnă . . .	signore
mensa . . .	masa . . .	tabula
verbum . . .	vorba . . .	parola
caput . . .	kașă . . .	testa
venatio . . .	vănătă . . .	caceia

Iar aței kari șnănăș din kontra kă derivăș din țeă Ita-liană, adăkă de măștrăș verbăi asiliari *amă, aț, are*, artiko-lăș șăbstantiviloră, mi kăvinte pronrii italiene, prekășmă:

<i>Italianeute</i>	<i>Romăneute</i>	<i>Latineute</i>
zoppo . . .	măkionă . . .	claudus
cercio . . .	čeră . . .	quaero.

Dar aiestora le se nóte resnnde k̃ verbiĩ assiliari ñ s̃nt̃s̃ proprii Italiani, mi k̃ Rom̃niĩ ññs̃ tot̃s̃-deasna artikoliĩ în s̃rma substantivilor̃, prek̃sm̃: *oms-l̃s̃, lems-l̃s̃, foks-l̃s̃*; mi k̃t̃s̃ nentr̃ k̃vinte le kare se ṽd̃s̃ a fi din limba Italiañ, aieasta nóte k̃ a venĩs̃ de la kontakt̃l̃s̃ Rom̃nilor̃ k̃ Genoveziĩ, kari domneãs̃ assura M̃reĩ Negre. S̃nt̃s̃ îns̃ în limba de ast̃zĩ a Rom̃nilor̃ m̃l̃te k̃vinte r̃mase de la vekĩi Davi prek̃sm̃: *stejar̃s̃, ñdsre, dsmbraas̃, xeletẽs̃, k̃rare, gr̃esh̃s̃, m̃rives̃s̃, nemeres̃s̃*, mi alte le m̃l̃te. Mai m̃l̃te îns̃ s̃nt̃s̃ în gerg̃l̃s̃ Moldovenesk̃s̃, din kare s̃nele niĩ se ing̃leg̃s̃ de M̃nteniĩ.

K̃ t̃óte aieste, limba aieasta, de mi este miser̃ mi nekanonisat̃, de mi prin m̃l̃te k̃vinte Ilirice, T̃er̃c̃ew̃t̃i, Grẽc̃ew̃t̃i mi alte le kare s̃'ãs̃ introd̃s̃s̃ în ea, a ãjens̃s̃ a fi mai sk̃rb̃os̃s̃ mi neintrebs̃ingabil̃, tot̃smi ñ este neuprim̃t̃ore de indrentare mi inf̃r̃ms̃segare; mi aieasta s̃'ar ñstea face dak̃ b̃s̃niĩ patrioĩ s̃'ar ñs̃ne s̃z̃ o r̃eg̃s̃leze, s̃z̃ o inaṽs̃eas̃k̃ mi s̃z̃ o indrente, indenlinind̃s̃ lip̃s̃rile ei prin k̃vinte Italiane sãs̃ Latine, k̃ kare are m̃l̃tz̃ asem̃nare. At̃s̃ñce s̃'ar̃s̃ face mi limba aieasta t̃órt̃e fr̃m̃os̃s̃, fiind̃s̃ k̃ ñ este d̃s̃r̃s̃ ka limbele deriṽt̃ore din ̃ea Slavoñ, prek̃sm̃ R̃sseaska, S̃rbeaska, B̃lg̃reaska, Dalmatika mi alte le.

K̃ t̃óte k̃ de k̃p̃i-va anĩ s̃ñl̃s̃ din ̃eĩ int̃zĩ boeri ñm̃nteniĩ, marele Bañ Ioañ Ṽk̃res̃k̃s̃, b̃r̃bat̃s̃ dem̃ñs̃, dotat̃s̃ k̃ iñṽp̃t̃s̃r̃s̃ mi k̃ praktik̃s̃, mi inaṽp̃it̃s̃ k̃ genĩs̃, a komp̃s̃s̃ o gramatik̃ în limba aieasta, k̃ reg̃le nentr̃ diftongi, k̃ teknologie, k̃ essemple nentr̃ sintaks̃ mi k̃ ortografie; dar din kassa aielora kari ãs̃ ñtere ka s̃z̃ l̃skreze îns̃ ñ mi zel̃s̃ patriotik̃s̃, aieast̃ gramatik̃ ñ'a servit̃s̃ la nimika; mi mai togĩ ast̃zĩ iñvag̃s̃ a ̃eti mi a sk̃rie ñmai prin praktik̃s̃.

Literile aiesteĩ limbĩ s̃nt̃s̃ ale Alfabel̃s̃l̃s̃i Ellenik̃s̃, ad̃zogit̃s̃ mi de alte le m̃l̃te komp̃se d̃p̃ñ nevoea proñs̃p̃iei; aieste t̃óte s̃nt̃s̃ 43 la ñmer̃s̃; s̃nele Rom̃niĩ le-ãs̃ l̃sat̃s̃ de la B̃lgariĩ, iar B̃lgariĩ, Illiriĩ, mi ̃ele-l-alte nop̃ore Slavone le ãs̃ l̃sat̃s̃ de la R̃s̃m̃i, prek̃sm̃ din istoria s̃rm̃t̃ore se va vedea.

DE UNDE LITERILE SLAVONE?

Čelebrlš Anselmš Bandəriš în ȳerȳetȳrile lš filologi-
ȳe desne arȳeologia Konstantinoplei, la pagina 62 din to-
mşlş II, şpşne kȳ în manşskrintşlş kodiȳe alş lš Kolber-
tinş, la karteá însemnatȳ kȳ N° 4,432, a gȳsitş istoria în
şmşţótórea konrindere.

În Rşsia de ȳinȳi orş s'a predikatş şşntşlş mi sakrelş
Evangeliş alş lš I. Kristş.

A. De kȳtrȳ apostolşlş Andreiş, karele a botezatş
ne mşlgi la Kiovş mi Novogorod. Dşpȳ Andreiş, a predi-
katş mi apostolşlş Pavelş, mi a botezatş ne mşlgi elş în-
şşmş, mi apoi a trimişş mi ne şşnlş din ȳei mşnte-zeyi de
apostoli, nşmitş Andronikş; aȳesta, înȳȳȳndş mi boteȳndş
ponórele Slavone în Ilirikş, în Mesia, în Bosna, în Morava,
în Daciş, în fine s'a fşkştş Eniskonş în Panonia, dşpȳ mȳr-
ţşria lš Nestore Pȳȳerski. Dar din kassa neȳȳetatelorş
resbele, a barbariei, mi a totalei nemtinga a aȳestor ponóre,
kare nş aveaş niȳi litere niȳi skrisóre, nş tȳrziş s'a ştşnşş
şşnta înȳȳȳţȳrȳ a Evangelişlş sşb întşnerekalş abomina-
bilei idololatrii.

B. În anşlş 863 dşpȳ Kristş, sşb împȳratslş Konstan-
tinoplei Mixaelş III mi Patriarkşlş Fotiş, Knezii Rşsiei Sve-
topolskş, Potislavş mi Kozelş aş trimişş ambassadori kȳtrȳ
impȳratslş kȳ ȳerere ka şȳ le trimiȳ şş Archiereş, karele
şȳ înȳȳe şȳ katixiseze mi şȳ boteze dşpȳ rşndşeala kre-
mtineaskȳ ne ponorşlş nşmerosş de akolo. Împȳratslş a
primitş ambassada kȳ mare bşkarie mi ferivire, mi a trimişş
ne şşnlş din Archierei anşme Metodiş, omş virtşosş, nietosş
mi înȳȳatş, înşoȳiţş kȳ algi doi bȳrbagi înȳȳagi, ĳirillş
mi Atanasiş, bȳrbagi ȳelebri mi înȳȳagi, nş nşmai în kȳ-
nomtinga sakrelorş skrinteri, ȳi mi în ȳele lşmemti, nrekşmş
din skrierile lorş se dovedemte. Aȳemtia, mergşndş akolo,

fsr̃ primig̃i k̃ m̃lt̃ onóre mi ingrijire; mi d̃sñ ȳe ã botezat̃ ne m̃sl̃g̃i, ã ṽzst̃ k̃ ñ se p̃steã servi ñmãi k̃ alfabet̃sl̃ Ellenik̃ nent̃r̃ ka s̃ skrie în limba lok̃sl̃i înṽg̃t̃sr̃ile sakrelor̃ skrint̃sr̃i, fiind̃ k̃ ponor̃sl̃ era k̃ tot̃sl̃ barbar̃ mi neîñṽgat̃; d̃sñ kare Ȳirill̃ mi Atanas̃ĩ ã fost̃ nevoig̃i a ad̃ogi la alfabet̃ îñk̃ z̃ȳe litere kom̃sse, d̃sñ idiotism̃sl̃ mi proñs̃gia aȳei limb̃i, f̃k̃nd̃ în tot̃sl̃ 34, mi a ñme.

Az, buke, vede, glagoli, dobr̃, ȳest, j̃svite, zal̃, zemle, ije, i, kak̃, l̃sde, mislete, nam, on, pokoi, r̃g̃t̃, sloṽ, tferd̃, sk̃, f̃rt̃, xer, o, gi, ȳerṽ, m̃ia, m̃tia, ȳor, ȳer, ȳat, ȳz, ȳas, ȳa.

Mãi ne s̃rm̃ ã ad̃ogat̃ mi altele, mi, prin aȳeste litere, ã trad̃s̃ în dialekt̃sl̃ Slavoñ, sak̃sl̃ Evangelis̃, faptele anostolilor̃ mi alte k̃r̃g̃i biser̃ic̃m̃i.

C. În añl̃ 887, ne tim̃sl̃ l̃i Vasili Maȳedoñ, îm̃p̃rat̃sl̃ Konstantinonolei, tr̃ind̃ îñk̃ Patriar̃sl̃ Fotis̃, s'a trimis̃ la Kneaz̃sl̃ Olleg în R̃sia ne Mitropolits̃l̃ Mihael̃. Pe aȳesta l'ã silit̃ ñmits̃l̃ Kneaz̃, boerĩ mi ponor̃sl̃ ka s̃ le arate o mins̃e mi anoi vor̃ krede mi se vor̃ boteza. Ȳela ȳe kredea în k̃ṽnt̃sl̃ nemingitor̃ĩ al̃ l̃i l̃iss̃ k̃ „de veȳi ȳere în ñmele mẽ, veȳi k̃p̃ta, mi „ȳela ȳe krede în mine, fantele kare le fak̃ mi aȳela le va „ȳaȳe“ a zis̃ k̃tr̃ d̃nm̃i: de mi ñ este ertat̃ s̃ ȳear̃ ȳineva ȳerkare de la D-zẽ, k̃ tôte aȳeste ȳereȳi ȳe voig̃i. Iar ei ã r̃s̃ns̃: „s̃ se ar̃ȳe în fok̃ Evangelis̃l̃, karele s̃s̃ne des̃re at̃ȳe mins̃i ale l̃i Krist̃, mi de ñ va arde, vom̃ krede de D-zẽ adeṽrat̃ ne ȳel̃ de tine predikat̃.“ At̃ȳe Arxieres̃l̃ a r̃dikat̃ m̃inile mi okĩ s̃re ȳer̃ĩ mi, f̃k̃nd̃ o r̃g̃ȳĩne, a ar̃nkat̃ sak̃ra mi s̃nta karte în fok̃l̃ kare añrseser̃, mi m̃lt̃ tim̃ a r̃mas̃ karte neatins̃ de flak̃r̃i. At̃ȳe tog̃i s'ã s̃imit̃, mi kreȳnd̃ în predik̃, s'ã gr̃bit̃ a se boteza.

D. În añl̃ 995 d̃sñ Krist̃, marea prinȳes̃ Olga, sog̃ia Kneaz̃sl̃ Egor din R̃sia, (karele p̃g̃iñ mã nainte vene aȳura Romanilor̃ k̃ mare ñtere mariñ) d̃sñ mórtea sog̃sl̃ ei s'ã d̃s̃ la Konstantinonole, fiind̃ at̃ȳe îm̃-

p̄rat̄s̄ Konstantin̄s̄ Leon̄s̄ mi Patriark̄s̄ Polieskt̄s̄, mi a cher̄t̄s̄ s̄z̄ primeask̄s̄ botezsl̄s̄. Botez̄nd̄s̄-se in̄presn̄s̄ k̄s̄ boer̄ī sei (afar̄s̄ de fiisl̄ ei Svetoslav̄s̄ karele r̄s̄ s'a in̄d̄snlekat̄s̄) mi prim̄ind̄s̄-se de k̄tr̄s̄ k̄iar in̄p̄ratsl̄s̄ din s̄ntsl̄s̄ baptister̄s̄, se n̄smi Elena. D̄sn̄s̄ aचेasta, prim̄ind̄s̄ चेले mai mar̄i onor̄i de la in̄p̄ratsl̄s̄, mi l̄z̄nd̄s̄ k̄s̄ d̄nsa preoḡi mai m̄sl̄gi, s'a in̄tors̄ in̄ R̄ssia mi aš̄ botezat̄s̄ m̄alt̄s̄ nonor̄s̄. K̄s̄ t̄ote aचेste patr̄s̄ propagande, n'a f̄k̄kt̄s̄ nič̄i sn̄s̄ progres̄s̄ kristianism̄sl̄ in̄ R̄ssia, din kassa nein̄cetator̄s̄ resbele mi in̄k̄z̄lk̄r̄i, a nekred̄ingei Kneaz̄ilor̄s̄, mi a in̄r̄d̄z̄vin̄brei pre-ventelor̄ idololatriei in̄ s̄ffetele n̄agisnei.

E. Чea de ne s̄rm̄s̄ propagand̄s̄ se f̄k̄s̄ ne la an̄sl̄s̄ 988, ne k̄nd̄s̄ in̄p̄r̄z̄gīaš̄ la Konstantinopole Vasile mi Konstantin̄s̄ fīi l̄si Roman̄s̄ II, mi era patriark̄s̄ Nikolay Krisovergi. At̄sn̄चे marele Kneaz̄s̄ al̄s̄ R̄ssiei Vladimir̄s̄, nepot̄s̄ Kneginei Olga saš̄ Elenei, mi fīs̄ l̄si Sfetoslav̄s̄, f̄k̄k̄nd̄s̄ esnedigisne as̄s̄ura Xersonessl̄s̄ Taz̄rik̄s̄ saš̄ Kr̄m̄sl̄s̄i, kare se st̄p̄n̄nea de k̄tr̄s̄ in̄p̄ragīi Konstantinopolei, a an̄skat̄s̄ चेa mai tare चetate Kafa, anoi Xersona kapit̄ala Xersonessl̄s̄i, mi port̄s̄ komergial̄s̄ al̄s̄ M̄z̄rei Negre. Pe s̄rm̄s̄, prin ambassad̄s̄ la Konstantinopole, a cher̄t̄s̄ ne Ana sora in̄p̄raḡilor̄s̄ de soḡie, nent̄s̄ ka s̄z̄ p̄r̄z̄seask̄s̄ Taz̄rika mi s̄z̄ fak̄s̄ n̄चे. In̄p̄ragīi, r̄s̄sn̄z̄nd̄s̄ k̄s̄ n̄s̄-i eart̄s̄ legea s̄z̄ dea ne sora lor̄s̄ d̄sn̄s̄ sn̄s̄ p̄r̄z̄n̄s̄, el̄s̄ s'a p̄lekat̄s̄ s̄z̄ se boteze. At̄sn̄चे viind̄s̄ Ana la Xersona k̄s̄ str̄ls̄z̄ite in̄tov̄romir̄i, Vladimir̄s̄ s'a botezat̄s̄, a l̄zat̄s̄ n̄-mele de Vasilie, mi s'a k̄sn̄nat̄s̄ k̄s̄ ea, चetind̄s̄ k̄sn̄niile Mitronolitsl̄s̄ de la Xersona. D̄sn̄s̄ aचेea, memorabil̄sl̄s̄ Vladimir̄s̄, s̄f̄r̄zm̄nd̄s̄ idolī mi temulele p̄r̄z̄nem̄t̄i in̄ tot̄s̄ dea-ra sa, a r̄dikat̄s̄ altare kred̄ingei चेi adev̄z̄rate; mi k̄ie-m̄nd̄s̄ ierei mi Arxierei, a botezat̄s̄ ne doi-s̄pre-z̄चे fīi al̄ sei, ne boer̄ī sei mi milīone de nonor̄s̄ in̄ p̄z̄rae. De at̄sn̄चे s'a in̄temeeat̄s̄ ortodoksia in̄ R̄ssia, s'a l̄z̄git̄s̄, mi p̄n̄s̄ ast̄z̄i se l̄z̄gemte in̄tre non̄orele s̄l̄traboreale.

Iar Seftoslav̄s̄, tat̄sl̄s̄ n̄smitsl̄s̄i Vladimir̄s̄, era om̄s̄ v̄z̄s̄tor̄is̄ de s̄z̄nge mi चerbikos̄s̄. K̄nd̄s̄ s'a d̄ss̄ k̄s̄ m̄sm̄s̄sa la Konstantinopole, prek̄sm̄s̄ s̄ss̄er̄zm̄s̄, nič̄i in̄tr̄'sn̄s̄ kin̄s̄

n'a primită sântăslă boteză, ci s'a întorsă nelegisită. Tótă viața sa mi o petrecea în lagăr; mănărea lăi kradă mi șkăț; karslă seș era kornslă seș; kortslă seș, ȧerslă; amternăslă seș, pămăntslă; nerina sa, meaoa kalăslă; xlamida ȧea grósă Svitikă, amternăslă mi akoneremăntslă seș; vesalia mi desfătarea lăi, resbelăslă mi vȧrsarea de sânge.

La anulă 966 dăpă Kristă, Ūngării, nămigi Tȧrăi, trekând în Trăvia mi jefind'o, împăratăslă Konstantinoplei Nıȧeforă II Foka, a skrisă domnăslă Bălgărilor kă sȧ le opreaskă trecerea. Aȧesta năsănd-se, împăratăslă a trimisă ne Kaloziră, fiăslă domnăslă din Xersona, solă kătre nămităslă Knează Svetoslav, îndemnând-lă sȧ vie asăpă Bălgărilor. Aȧesta, trekând Dăpărea, a lăată năsămărate spoliă de la Bălgări, măi mălte orame mi ȧetăgi, mi petrekândă akolo mi anulă ȧrmătoră, a kăprinsă tótă Bălgaria, săsănd mi ne domniă ei Borisse mi Romană. Dăpă vȧzândă kă nă măi kăgeta sȧ se întărkă în patria sa, împăratăslă de atăpă Ioană Ćimiske a trimisă asăpă lăi ne Magistăslă Barda kă omăre. Rămiă atăpă, aflăndă de aȧesta, aș ȧmată ne Bălgări, mi aș kăemată în aliană ne Svigi, kări se nămeaș Pavinagi, adikă Dako-Romăniă din Dăvia păpărie, asemine mi ne Ūngării lăksitoră în Panonia, mi aș komussă o armăă de treă sate miă ómenă. Viindă Barda asăpă loră, mi temăndă-se a da bătălie generală, fiindă kă nă avea de kăă 17 miă ómenă, a înȧenstă a se bate nămăi kă ȧărgăsiă strategiȧe; a trasă măi întăi ne Pavinagi în nămte kărsă askănsă, mi măi ne togiă i-aș tăétă mi i-aș părsă; ne ȧmă dăkăndă-se asăpă ȧeloră-l-alăgi, i-aș despărgăită în măi mălte părgă; mi kă tóte kă măltă timpă răsboisă era inkă nexotărtă, dăpă în fine barbară, kă tótă opănerea loră ȧea eroikă, n'aș pătăă pănea kă stărsingă mi taktika, Romaniloră. În ȧele din ȧmă Romană învingăndă, aș înȧenstă a-i goni, a-i kălka în păȧóre, a-i tăea mi a-i păinde, păă ȧe năntea a venită mi i-a omăită de a-i măi goni. Iăpă Rămiă kăgi aș pătăă skăpă aș ȧăsită refăgiă la Dărostăslă, săă Dristă (săă Drămătiăslă, dăpă Romăniă) (Silistra de astăă) înpărsă kă Svetoslavă generăslă loră.

În primăvara viitoare a plecată însămî împăratul as-
tura loră kă mai multă uestere de omtire, mi kă o mare flo-
tă. Viindă la Prestlava (oramă odinioară între Teličea mi Sak-
čea), a blokată oramă; după aceea ordonândă assaltulă,
Rămii aș înčenstă a fagi, iar Romanii, sîndese ne mări che-
tăgei, aș tăată ne gazară mi o mîlume din cei kari mai
rămăseseră. Pe zămă împăratulă, mergândă înainte la Diro-
stolă, Svetoslavă i-a emiță mi s'a înkărkată în bătăie; dar
Rămii, nenstăndă resista Romaniloră, kăpă aș nstăstă skăpa
s'aș trasă eargămi în cetate. Între aceste, împăratulă lase
mai multe četăgi de ne marginile Dăntrei, nămai Dirostolă
se mai punea inkisă. Svetoslavă sfătăse ne așei kă s'ă mai
chere o dată norokulă, mi lăndă-se la bătăie kă Romanii, Ră-
mii aș perdstă kă totăstă șperanța de a se mai punea. Sve-
toslavă atăne chere ertare mi promite a fi pentră totădeas-
na aliatsulă Romaniloră, mi oră che Romană saș Tasroșită va
veni în țeara lăi, s'ă nôtă komerța liberă. Împăratulă ată-
ne, priimindă propunerile, Svetoslavă a venită la elă de i s'a
înkinată mi s'a mai răgată kă s'ă mijlocăskă la Pavinagi
s'ă-lă lase a trece nesăpărată prin Dacia în patria sa. După
aceasta împăratulă a răgată ne Pavinagi, promigăndă-le a
avea aliagi, ne kondigăse kă niyă ei s'ă treakă Istră, mi
s'ă nade Bălgaria. Ei însă aș priimită tôte, afară de tre-
cherea Rămiloră.

Astefelă lăndă kapătsulă resbelă Răseskă, împăratulă
a plekată trismătoră kătră Bizanțulă, iar Svetoslavă, kă ră-
mănișele omtirei sale, trekăndă în Dacia, a kăzstă de odată
în kărșele Pavinagiloră, unde omtirea s'a sfărămată iar elă
fiindă prinsă viș, Domnă Pavinagiloră îi tăpă kapă, mi
legăndă-lă kă argintă imă tăkă s'ă felă de naxară din kare
bea apă.

Dar în kărșulă celoră mēse ană, kătă stăpnisemă Ră-
mi Bălgaria, s'aș răsăndită mi literile, desure kare amă
vorbită, între Bălgari; fiindă kă în Illirikă mi în alte părți
Slavone se răsăndisemă de mai nainte, kă șnele che kores-
păndeaș kă proprietatea limbei loră. De la Bălgari apoi le-
aș lăată Dako-Romanii Messiloră, mi apoi acei din Dacia

pronrie, adikъ lăksitorii Дerei Măntenemti mi ai Moldovei, adăogând înkъ noz litere; nă se mtiie înșz de cine s'aș kompsăș. Literile în totslăș sântăș patră-zevă mi trei, mi Romă-nii le pronșngă asthelăș.

А, az — Е, bșke — Ё, vede — Г, glagoli — Д, dobră — Ъ, iest — Ж, jăvete — С, zală — Ѕ, zemle — И, ijă — І, і — К, kakă — Л, lășde — М, mislete — Н, nam — О, on — П, pokoi — Р, răđă — С, slovă — Т, tverdă — Ў, ŝkă — oV, ŝ — Ф, fărťă — Х, xeră — Ъ, otă — Ь, di — Ч, červă — Ш, ша — Ъ, ѡа — Ъ, ior — Ъ, ieri — Ъ, ier — Ъ, ietă — Ъ, ias — Ю, iă — Ъ, iakă — А, ia — Ѳ, tita — Ъ, ksi — Ѱ, usi — Ъ, gea — Ѱ, în — Y, iusilon.

FINE TOMULUI I.

